

**ตามรอยพระยุคลบาท
1 เมษายน วันข้าราชการพลเรือน**

☆ ปีที่ ๓๓ เดือนเมษายน ๒๕๓๑ ☆

ISSN 0125-0906

วารสารข้าราชการ

วารสารข้าราชการ

ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๑

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านการบริหารงานบุคคล
๒. เพื่อเผยแพร่แนวความคิดในการปฏิบัติราชการ
๓. เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างข้าราชการในอันที่จะเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อราชการ

บริการสมาชิก

วารสารข้าราชการจำหน่ายปลีกเล่มละ ๑๒ บาท สำหรับสมาชิกค่าบำรุงปีละ ๑๓๕ บาท รวมค่าส่ง กรุณาบอกรับและส่งเงินในนาม **ผู้จัดการสวัสดิการสำนักงาน ก.พ.** ถนนพิษณุโลก กท. ๑๐๓๐๐ โดยส่งจ่ายธนาคาณัติ/เช็คไปรษณีย์ที่ ป.ท.สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี

ต้องการถามปัญหากฎหมายระเบียบ และวินัย ข้าราชการพลเรือน ปัญหาคลัง หรือปัญหาข้อข้องใจอื่นใด รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะและบทความแสดงความคิดเห็น โปรดแจ้งไปยังบรรณาธิการโดยตรง

เจ้าของ สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.
ผู้จัดการสวัสดิการ นายปรีชา วิชัยดิษฐ์
ฝ่ายจัดการ นายเกรียงไกร กลิ่นอุบล

ที่ปรึกษา

นายสำราญ ถาวรายุคม์
 นายวิลาศ สิงห์วิสัย
 นายอุดม บุญประกอบ
 นายเสริมสุข โกวิทวานิช

บรรณาธิการ

นางทิพาวดี เมฆสุวรรณค์

คณะบรรณาธิการ

นางสาวทัศนีย์ ดุสิตสุทธิรัตน์
 นางสาวจินดาพรรณ เขียวพันธ์
 นางสาวยุพียง เนียวกุล
 นายมานิต ศุทธสกุล
 นายเกริกเกียรติ เอกพจน์
 นางสาวจโรเฉลิม บุญไทย
 ม.ล.พัชรภากร เทวกุล
 นางสาวปารณี จันแยม
 นางสาวศิริวรรณ พิมพ์จันทร์

แบบปก

ประชาสัมพันธ์

สถานที่พิมพ์

นายอัคนี หฤทัย
 นายธงชัย วาณิชกะ
 บริษัท ประชาชน จำกัด
 (แผนกการพิมพ์)
 ๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม
 บางรัก ๑๐๕๐๐
 โทร. ๒๓๔-๒๐๖๒
 ๒๓๕-๐๓๘๘

ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

๒๓๔-๒๘๖๐
 นายนิรันดร์ เหนือกุล
 พ.ศ. ๒๕๓๑

เกียรติและความสำเร็จเกิดจากผลการปฏิบัติงาน
และปฏิบัติตัวของแต่ละคนที่สามารถปฏิบัติงานในความ
รับผิดชอบให้ได้ผลสมบูรณ์ตรงตามวัตถุประสงค์ และ
ปฏิบัติให้สุจริต เทียบตรง พอควรพอดีแก่ตำแหน่งหน้าที่
ที่ดำรงอยู่

พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน
วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๓๑

พระโอราท
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ
(วาสนมหาเถระ)
สมเด็จพระสังฆราช
สกลมหาสังฆปริณายก
วันข้าราชการพลเรือน
๑ เมษายน ๒๕๓๑

ข้าราชการพลเรือนทั้งหลาย

วันนี้ เป็นวันที่ บรรดาข้าราชการพลเรือนต่างพร้อมใจกันกำหนดเป็นวันข้าราชการพลเรือน เมื่อวันเช่นนี้ได้เวียนมาถึงอีกวาระหนึ่ง จึงเป็นที่ยินดีและถือเป็นมงคลแก่ข้าราชการพลเรือนโดยทั่วกัน ขอถือโอกาสนี้แสดงความยินดีกับข้าราชการพลเรือนทั้งหลาย

ชาวเราทั้งหลายต่างมีศาสนาเป็นเรือนใจ มีความอิสระเป็นไทยในบ้านเมืองอันเป็นที่อยู่อาศัย คือแผ่นดินไทยสืบต่อกันมา ทุกคนจึงเป็นคนไทย มีความเป็นไทยอย่างแท้จริง ความเป็นไทยมีอิสระแก่ตนเป็นสิ่งที่ปรารถนาของคนโดยทั่วไป แม้ความปรารถนานี้จะมีผลเพียงเล็กน้อยก็ตาม มนุษย์และสัตว์มีชีวิตทั้งหลายล้วนปรารถนาสุขเหมือนกันหมด เพราะความเป็นไทยเป็นสิ่งที่ให้เกิดสุข ผู้ปรารถนาสุขคือความเป็นไทย จะต้องชวนช่วยอบรมจัดทำให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ถ้าเป็นเพียงแต่ตั้งความปรารถนาความเป็นไทยจะเกิดขึ้นไม่ได้ คนเป็นอันมากมักนิยมร้องขอความเป็นไทย แต่ไม่กระทำกิจการเพื่อให้เกิดความเป็นไทยขึ้น ยิ่งกว่านั้นยังปฏิบัติการทำลายความเป็นไทยเสียอีกด้วยซ้ำ จึงไม่สามารถประสบความสำเร็จตามที่ปรารถนาได้เลย

ข้าราชการพลเรือนทั้งหลาย มีหน้าที่ปฏิบัติราชการเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ และเพื่อความผาสุกของประชาชนในชาติ ต่างก็มีความเข้าใจหน้าที่ของตน ๆ และมีความประสงค์เพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของทางราชการดังกล่าว การปฏิบัติหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา และสามารถดำเนินงานให้ภารกิจนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปได้ ถือว่าได้ปฏิบัติหน้าที่สำเร็จแล้ว อย่างนี้ยังไม่พอสมควรที่จะให้สำเร็จด้วยความรวดเร็วเรียบร้อย และประกอบด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กิจการงานนั้น ๆ ได้ทวีความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้น อย่ามีความคิดเพียงเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ แต่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เพิกเฉยเสียโดยถือว่าบ้านนี้เมืองนี้ ไม่ใช่ของเราคนเดียวอย่างนี้เป็นต้น นับเป็นความคิดของคนเห็นแก่ตัวจัด คนเหล่านี้มีมากเท่าใด จะทำให้ประเทศชาติไม่เจริญเท่า่นั้น ประชาชนทั้งหลายก็จะเดือดร้อน ไม่เป็นมงคลแก่แผ่นดินแต่อย่างใดเลย

ข้าราชการพลเรือน มีหน้าที่ปฏิบัติราชการใกล้ชิดกับประชาชน สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยทั่วไป เป็นเสมือนสมาชิกในครอบครัวของประชาชน ย่อมเป็นที่อุ่นใจของประชาชน จงหมั่นตรวจตราความประพฤติทาง กาย วาจา และใจของตน ทำกาย วาจา ใจ ให้สะอาดอยู่เสมอด้วยการทำดี พุทธิ และคิดดีตามทำนองคลองธรรม เมื่อประชาชนมีภารกิจเกี่ยวข้องกับทางราชการเพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนที่ตั้งมา ก็ช่วยดำเนินการให้สำเร็จเรียบร้อยเป็นประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติ ความรู้จักหน้าที่ ความขยันหมั่นเพียรเพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี จึงเป็นคุณสมบัติอันสำคัญของข้าราชการพลเรือนอย่างแท้จริงประการหนึ่ง

เมื่อวันสำคัญ คือ วันข้าราชการพลเรือน ได้เวียนมาถึงอีกวาระหนึ่งเช่นนี้ สมควรที่ข้าราชการพลเรือนทั้งหลาย จะพึงสำรวจตนเองว่าได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนเรียบร้อยดีหรือไม่อย่างไร พยายามแก้ไขปรับปรุง ส่วนที่บกพร่องสมควรแก้ไขปรับปรุงปฏิบัติให้ถูกต้องเรียบร้อยต่อไป ส่วนที่เรียบร้อยดีแล้ว ก็สมควรพยายามส่งเสริมเพิ่มเติมให้เจริญทวียิ่งขึ้น ก็จะเป็นประโยชน์แก่ราชการและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมประเทศชาติสมหน้าที่ที่ร่วมกัน

ด้วยบารมีแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย โปรดอำนวยการให้ท่านข้าราชการพลเรือนทั้งหลาย จงประสบความสุขความเจริญในหน้าที่ราชการ เพื่อความไพบูรณ์ของประเทศชาติและความอยู่ดีมีสุขของประชาชนทั้งหลาย ตลอดกาลเป็นนิตย์ทั่วกัน เทอญ.

สำนึกแล้วว่ามหาภารกิจ
คือชีวิตที่เหนื่อยหนักเป็นนักหนา

สารบัญ

พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	๓
พระโอวาทสมเด็จพระสังฆราช	๙
บทบรรณาธิการ	๙
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงาน โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ สุมธ ดันติเวชกุล	๑๐
ข้าราชการพลเรือนกับโครงการตามพระราชดำริ	๑๘
ข้าราชการตามรอยพระยุคลบาท มานิต ศุภสกุล	๒๔
พระราชประวัติที่ทรงเกี่ยวข้องกับคนตรี	๒๕
ประวัติวันทรงคนตรี	๓๔
พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๔๑
พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะนิสิตมหาวิทยาลัยมหิดล	๔๙
พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่คณะนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	๕๕
พระบรมราโชวาทเนื่องในโอกาสเสด็จฯ ทรงคนตรี ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร	๖๒
พระบรมราโชวาทเนื่องในโอกาสเสด็จฯ ทรงคนตรี ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	๗๑
กฏสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน	๗๗
ภาษาอังกฤษ “ฉบับราชการ” นภาพร	๘๗
แวควงบุคลากร กองตรวจสอบและทะเบียนประวัติ	๙๑

บทบรรณาธิการ

สวัสดิ์ค่ะ

วันข้าราชการพลเรือน ๑ เมษายน ได้เวียนมาบรรจบครบอีกวาระหนึ่งแล้ว โดยปี พ.ศ. ๒๕๓๑ นี้ ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า "ข้าราชการพลเรือนกับโครงการตามพระราชดำริ" เพื่อเป็นการร่วมเฉลิมฉลองในงานมหามงคลคือพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงเป็นที่รักเคารพและศรัทธาอย่างยิ่งของเรา

วันข้าราชการพลเรือนนั้น จัดกันมาหลายปีแล้ว จุดหมายสำคัญของการจัดงานมีหลายประการ คือ เพื่อ ๑) เผยแพร่เกียรติคุณ ผลงาน และความสำคัญของข้าราชการพลเรือน ๒) ชื่นนำ และเสริมสร้างจิตสำนึกที่ค้ำจุน และอุดมการณ์ที่ถูกต้องของข้าราชการพลเรือน ๓) ชักจูงให้ข้าราชการพลเรือนสำรวจและพัฒนาตนเองให้มีความอุตสาหะและความคิดริเริ่มในการบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่แผ่นดิน ๔) กระตุ้นให้มีการวิเคราะห์และชี้ปัญหาในราชการพลเรือน และวิธีแก้ปัญหานั้น ๕) รณรงค์ส่งเสริมให้มีการปฏิรูประชาการพลเรือนอย่างเหมาะสมต่อเนื่อง

ในอดีตที่ผ่านมา การจัดงานวันข้าราชการพลเรือนปรากฏว่าได้รับผลสำเร็จอยู่บ้าง โดยเฉพาะในข้อที่ ๔ คือการวิเคราะห์ปัญหานั้น มีผลทั้งในวันจัดงานและในการดำเนินการต่อเนื่องมากพอสมควร เช่น จากการสัมมนานักบริหารระดับสูงเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้มีการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าสัมมนาจัดลำดับว่า ปัญหา ๕ ข้อแรกที่สำคัญที่สุดและสมควรได้รับการแก้ไขก่อนปัญหาอื่น ๆ ในราชการคือ ๑) ปัญหาด้านคุณธรรมและจิตสำนึกในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ๒) ปัญหาด้านความสามารถและคุณภาพของข้าราชการ ๓) ปัญหาด้านจำนวนข้าราชการ ๔) ปัญหาด้านการใช้กำลังคนในราชการ ๕) ปัญหาด้านการจัดทำแผนผสมผสานระหว่างแผนงาน แผนเงิน และแผนคน

เมื่อพิจารณาจากผลการสัมมนาครั้งนี้ ถ้าจะเปรียบราชการพลเรือนว่าเป็นมนุษย์ก็ถือได้ว่าแพทย์ได้ร่วมกันวินิจฉัยแล้วว่า มีโรคอันตรายและรักษายาก สมควรจะได้รับบริการผ่าตัดโดยด่วน ยิ่งไปกว่านั้นถ้ามองไปในอนาคตข้างหน้า คนใช้รายนี้อาจจะเป็นโรคที่มีอันตรายเฉียบพลันเพิ่มขึ้น

อีก โดยโรคใหม่นี้อาจจะรุนแรงเสียจนทำให้โรคเก่าเป็น "เรื่องเล็ก" ไป กล่าวคือมีการพยากรณ์กันว่าในช่วงทศวรรษหน้านี้ ประเทศไทยของเราจะมีขนาดตุงโรจน์ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่อย่างแน่นอน ซึ่งก็ควรแก่การตื่นตั้นยินตียิ่งนัก แต่ถ้ามองในแง่ที่ทางราชการจำเป็นจะต้องปฏิรูปตนเองให้สามารถให้บริการแก่สังคมอุตสาหกรรมใหม่แบบไฮเทคได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้ว เรื่องของความตื่นตั้นยินตียิ่งนักก็จะกลายเป็นความวิตกหนักใจยิ่งขึ้น เพราะสภาพการณ์ในปัจจุบันของข้าราชการพลเรือน เปรียบได้เหมือนนักมวยไทยซึ่งเพียงแค่ชก ๕ ยกก็บ๊อบบี้ล้มลุกคลุกคลานจนคนดูส่ายหน้าแล้ว ในเร็ว ๆ นี้ยังจะต้องถูกจับให้ชกมวยสากลบ็อกซิง ๑๕ ยกอีก ไม่นักใจเรื่องนี้ก็ใจเย็นเกินปกติไปแล้ว

ปัญหาของราชการพลเรือนในอดีตและปัจจุบันประกอบกับสภาพแวดล้อมที่จะเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในอนาคตอันใกล้ จึงตอกย้ำแล้วย้ำเล่าว่า เราไม่มีทางเลือก จะต้องลงมือปฏิรูปทั้งระบบและตัวบุคคลในราชการพลเรือนอย่างเด็ดขาด จริงจังเสียตั้งแต่บัดนี้ ต้องย้ำว่าบัดนี้เพราะการปฏิรูประบบราชการโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหากำลังคนในวงราชการนั้น ต้องใช้เวลานานมากและยากยิ่งกว่าเรื่องใด ๆ เพราะการปฏิรูปคนไม่เหมือนกับการเปลี่ยนเครื่องจักรที่ชำรุดเสียหายซึ่งถอดออกเปลี่ยนเอาของใหม่ใส่เข้าไปแทนได้โดยง่ายและรวดเร็ว ถ้ามีการปฏิรูปคนในราชการได้เร็วเท่าไร โอกาสที่ข้าราชการจะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการก้าวกระโดดของการพัฒนาประเทศก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ในเรื่องของการปฏิรูประาชการเวลาจึงเป็นจุดวิกฤติที่สุดจุดหนึ่ง

นอกจากเรื่องเวลาแล้ว สิ่งที่ยากเห็นให้เกิดที่สุดคือความตั้งใจจริงและเจตนาารมณอันแน่วแน่ของรัฐบาล การทุ่มเทและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนี้อย่างไม่มีข้อกังขา มีเป้าหมายและนโยบายรวมทั้งกลยุทธ์ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเพื่อเป็นหลักยึดเหนี่ยวและผูกมัดผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องได้ถือปฏิบัติให้บรรลุผลด้วยความอุตสาหกรรม เด็ดเดี่ยว และมั่นคง เมื่อมีนโยบาย เป้าหมายที่ชัดแล้ว ความหวังก็จะไม่เลือนลางอีกต่อไป

"จะลืบทชะตา หรือจะปล่อยให้ชะตาลืบท?" นี่คือคำถามสำหรับวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๓๑

คะ

ทินทุย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กับงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(สุเมธ ตันติเวชกุล)

(รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)

การพัฒนาประเทศโดยมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ ๑-๕ เป็นกรอบนโยบายในการดำเนินงานรวม ๒๕ ปี ที่ผ่านมา ได้ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจของไทย และฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวมสูงขึ้นอย่างชัดเจน กล่าวคือ รายได้ประชาชาติ ส่วนรวมเพิ่มขึ้นจาก ๕๘,๙๐๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๐๔ เป็น ๑,๐๔๗,๕๐๐ ล้านบาท ในปี ๒๕๒๘

และรายได้เฉลี่ยต่อบุคคลได้เพิ่มจาก ๒,๑๕๐ บาท ต่อคน เป็น ๒๐,๔๒๐ บาท ต่อคนในช่วงระยะเวลาเดียวกัน ทั้งนี้รวมถึงการพัฒนาด้านสังคมก็ได้มีการยกระดับและกระจายบริการออกไปอย่างกว้างขวาง ที่ส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจะเกิดผลดี แต่ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่สั่งสมมาจากอดีตในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑-๔ ที่เน้นการเจริญเติบโตเป็นหลัก ประกอบกับปัญหาอันเกิดจากความผันผวนของระบบเศรษฐกิจโลกในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ ทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาที่สำคัญต่าง ๆ โดยเฉพาะกับชาวชนบทห่างไกล อันได้แก่ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ปัญหาความล้าหลังและความอ่อนแอของภาคเกษตรกรรม เป็นต้น ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมมีผลกระทบร้ายแรงต่อฐานะความมั่นคงของชาติเป็นอย่างมาก

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทราบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดี ดังนั้น เมื่อพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินกลับจากทรงไปศึกษาในประเทศสวิสฯ ในพ.ศ.๒๔๙๔ ก็ทรงมีพระราชดำริริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎรในโอกาสแรกทันที ซึ่งกิจกรรมแรกที่ทรงดำเนินการคือ การทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมประมงนำพันธุ์ปลาหมอคอด ที่ผู้เชี่ยวชาญทางประมงของ FAO นำเข้ามา เข้าไปเลี้ยงในสระว่ายน้ำที่พระที่นั่งอัมพรสถาน ในปี ๒๔๙๔ และหลังจากนั้นอีก ๒ ปี คือวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๔๙๖ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั่วประเทศเข้ารับพระราชทานพันธุ์ปลาหมอคอดดังกล่าว ไปเลี้ยงแพร่พันธุ์ในหมู่บ้านของตนต่อไป

พระราชดำริที่ทำให้เกิดกิจกรรมปลาพระราชทานเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของความพยายามในการดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อที่จะให้พลกนิกรของพระองค์มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และด้วยเหตุนี้เอง พระองค์จึงทรงมีพระราชปรารภณาที่จะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรให้ทั่วทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นป่าลึกหรือขุนเขาทุรกันดาร นอกเหนือจากพระราชประสงค์ที่จะได้สัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ ได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับพลกนิกรของพระองค์อย่างใกล้ชิดแล้ว พระองค์ยังมีพระราชประสงค์ที่จะทราบถึงความเดือดร้อนและความต้องการของราษฎร เพื่อที่จะได้ทรงใช้ทรัพยากรทั้งหลายทั้งปวงที่พระองค์มีอยู่ มาช่วยเหลือปิดเป่าหรือสนองความต้องการของเขาเหล่านั้นด้วย

ดังนั้น ช่วงปี ๒๔๙๖-๒๔๙๗ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคกลาง คือ สุพรรณบุรี ชัยนาท อ่างทอง และสิงห์บุรี ในปีต่อมาคือ ๒๔๙๘ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี ๒๔๙๙ และ ๒๕๐๑ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปภาคเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ การเสด็จพระราชดำเนินไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทุกภาคของประเทศไทย ทำให้ทรงมีโอกาสได้รับทราบปัญหาและข้อมูลเกี่ยวกับความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎรเป็นอย่างดี และทำให้ทรงมีพระราชดำริแก้ไขปัญหาช่วยเหลือประชาชนได้อย่างเป็นผล จนทำให้มีโครงการช่วยเหลือและโครงการพัฒนาเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วไป อันที่จริงแล้วจุดเริ่มต้นของโครงการที่จะเรียกกันต่อไปว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นได้เริ่มขึ้นตั้งแต่ ๒๔๙๔ ในแง่ของการพัฒนาสังคมและการปกครอง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการจัดทำภาพยนตร์ส่วนพระองค์เพื่อหาทุนสร้างอาคารพยาบาลตามโรงพยาบาลต่าง ๆ กิจกรรมเกี่ยวกับการต่อสู้โรคเรื้อนของสถาบันราชประชาสมาสัย กิจกรรมเกี่ยวกับการที่ทรงมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ ฉบับ ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม ๒๔๙๕ อันเป็น

หลักในการปกครองประเทศ เป็นต้น ส่วนโครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาท้องถิ่นหรือพื้นที่ทุรกันดาร ในชนบทนั้น ได้เริ่มตั้งแต่ปี ๒๔๙๖-๒๔๙๗ ในช่วงที่เสด็จพระราชดำเนินทรงแปรพระราชฐาน ไปประทับ ณ พระราชวังไกลกังวล อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีกิจกรรมการพัฒนา ต่าง ๆ อยู่มากร อันเป็นต้นกำเนิดของโครงการหน่วยสัตวใหญ่ในปัจจุบัน หลังจากนั้นกิจกรรมการ พัฒนาตามพระราชดำรินี้ในลักษณะของโครงการต่าง ๆ ก็ได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

โครงการต่าง ๆ ที่ทรงริเริ่มในระยะแรกเป็นโครงการที่มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ราษฎรและในการแก้ปัญหาของราษฎรเพื่อส่งเสริมให้เกิดการอยู่ดี กินดีนั้น พระองค์ได้ทรงศึกษาหาวิธีการด้วยพระองค์เอง และทรงเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม และประชาชนประมาณร้อยละ ๘๐ อยู่ในสาขาเกษตรกรรมชนบท และส่วนมากก็เป็นชาวนา ชาวไร่ที่ยากจน การแก้ไขปัญหา จึงทรงเน้นในสาขาเกษตรกรรมโดยทรงเริ่มศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโดยเฉพาะ เรื่องเกี่ยวกับปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ๆ เช่น เรื่องน้ำ ดิน วิทยาการ ในการทำการเกษตรแผนใหม่ ทุนและการตลาด ทั้งนี้ได้ทรงศึกษาทดลอง ทั้งในเขตพระราชฐาน (พระราชวังสวนจิตรลดา) และนอกเขตพระราชฐาน เช่น โครงการหนองพลับ เป็นต้น

เกี่ยวกับปัจจัยการผลิตต่าง ๆ นั้น ทรงศึกษาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งทุกแขนง และทรงนำผลที่ได้ไปปฏิบัติในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งก็ได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ อยู่ตลอดเวลาด้วย

ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวอาจแจกแจงได้ดังนี้

๑. น้ำ ซึ่งเรื่องนี้พระองค์ทรงศึกษาและมีความชำนาญมากเป็นพิเศษในด้านการพัฒนา แหล่งน้ำที่ทรงถือว่าเป็นเรื่องสำคัญที่สุดต่อชีวิตของพืช ผัก สัตว์ และมนุษย์ และทรงเน้นด้านการ

พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กและขนาดกลาง เพื่อให้เกิดผลที่รวดเร็วและถึงราษฎรเหล่านั้น โดยเฉพาะหมู่บ้านที่ห่างไกลโดยแท้จริง

๒. **ที่ดิน** ก็ได้ทรงศึกษาในพื้นที่ โดยทำการศึกษาและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขตัดแปลงเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาให้ราษฎร เช่น โครงการพัฒนาที่ดินหรือจัดสรรที่ดินให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการประกอบอาชีพที่จะมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว อาทิ โครงการหนองพลับ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น

๓. **วิทยาการในการทำการเกษตรแผนใหม่** ในเรื่องนี้พระองค์ทรงเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญมากอีกประการหนึ่งต่อการพัฒนาอาชีพแก่ราษฎรโดยทรงเน้นให้ราษฎรได้มีความรู้ความเข้าใจต่อวิธีการต่าง ๆ ในการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการสมัยใหม่ แต่ต้องเป็นวิชาการที่ราษฎรสามารถที่จะ “รับได้” และไป “ดำเนินการเองได้” โดยมี “ราคาถูก” เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ให้กับตนเอง ซึ่งในระยะหลัง ๆ นี้ ก็ทรงตั้ง “ศูนย์ศึกษาการพัฒนา” ขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งที่จะเสริมสร้างความรู้และการปฏิบัติตามกรรมวิธีแผนใหม่ เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ราษฎรโดยทั่วไป

๔. **ทุน** ก็นับเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพที่มาช่วยเสริมให้ราษฎรได้มีทุนกู้ยืมไปพัฒนาอาชีพของตน ซึ่งก็ทรงเน้นด้านการรวมกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อให้การกู้ยืมทุนและใช้นั้นเป็นไปอย่างมีระบบและระเบียบที่ดี รวมทั้งให้การยืมเงินทุนนั้นไปใช้ในทางที่ถูกที่ควรเป็นสำคัญด้วย

๕. **การตลาด** ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสหกรณ์หรือการรวมกลุ่มที่ทรงเน้นอยู่เสมอที่จะให้ราษฎรเกิดการรวมกลุ่มเพื่อให้มีพลังต่อรองในการ ซื้อ-ขาย โดยไม่ถูกเอาเปรียบอย่างในอดีตที่เคยเป็นมา ซึ่งนับว่าเป็นการจัดการในด้านการตลาดให้ประชาชนเหล่านี้สามารถนำผลผลิตของตนไปสู่ตลาดได้โดยสะดวก และได้ราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งการสหกรณ์นี้ก็ก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการเสริมสร้างหลักประชาธิปไตยไปด้วยในตัว **และทรงมีข้อสังเกตในรายละเอียดด้วยว่าชาวบ้านไม่ใคร่สนใจการบัญชี จึงทรงเน้นให้มีการอบรมฝึกสอนให้ชาวบ้านทำบัญชี การลงทุน การใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ทราบถึงต้นทุน ค่าไร สามารถปรับราคาให้สอดคล้องกับการตลาด และจะเป็นความรู้พื้นฐานต่อการจัดการด้านต่าง ๆ ได้ดีอีกด้วย**

ในการที่ทรงดำเนินการต่าง ๆ ดังกล่าวนี ก็ด้วยมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นอย่างแท้จริงที่จะส่งเสริมฐานะความเป็นอยู่ของชาวไร่ชาวนาทั้งหลายได้อยู่ในฐานะ “พออยู่ พอกิน” ตามสมควรแก่อัตภาพและ “สามารถพัฒนาเพื่อพึ่งตนเอง” ได้ต่อไปในอนาคต ซึ่งถ้าชาวไร่ชาวนาซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะเป็นปึกแผ่นมั่นคงแล้ว ประเทศชาติก็จะเจริญรุ่งเรืองมีความมั่นคงด้วยอย่างแน่นอน และด้วยความที่ทรงมุ่งมั่นในเรื่องนี้ พระราชดำริเกี่ยวกับการพัฒนา

ในด้านต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นเป็นโครงการที่เรียกกันในปัจจุบันว่า “โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” ที่มีอยู่ทั่วไปในทุกภูมิภาคของประเทศ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเหล่านี้ ในระยะแรก ๆ ได้มีการใช้ชื่อของโครงการที่เรียกแตกต่างกันไปหลายชนิด ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้

๑. **โครงการตามพระราชประสงค์** คือโครงการซึ่งทรงศึกษาและทดลองปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ ซึ่งใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการดำเนินงานทดลองจนเมื่อทรงแน่พระราชหฤทัยว่า โครงการนั้น ๆ ได้ผลดีเป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลได้เข้ามารับช่วงงานต่อไป

๒. **โครงการหลวง** โครงการประเภทนี้ ทรงเจาะจงดำเนินการพัฒนาและบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารในบริเวณป่าเขาในภาคเหนือ เพื่อบรรเทาอุทกภัยในที่ลุ่มของภาคเหนือตอนใต้และภาคกลาง ทั้งนี้เพื่อถนอมน้ำไว้เลี้ยงแม่น้ำลำธารของที่ลุ่มในฤดูแห้งแล้ง ด้วยเหตุที่พื้นที่เหล่านี้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเขา จึงทรงมีโอกาสดำเนินการพัฒนาชาวเขาให้อยู่ดีกินดี ให้เลิกการปลูก เลิกการตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอยและเลิกการค้าไม้เถื่อน อาวุธยุทโธปกรณ์นอกกฎหมาย ทรงพัฒนาช่วยเหลือให้ปลูกพืชหมุนเวียนที่มีคุณค่าสูง ขนส่งง่ายและปลูกข้าวไร่และเลี้ยงสัตว์ไว้เพื่อบริโภค รวมคุณค่าผลผลิตแล้วให้ได้คุ้มค่าแทนการปลูกฝิ่น ทั้ง ๆ ที่งานของโครงการนี้จะกินเวลายาวนาน กว่าที่จะเกิดผลก็เป็นเวลานานนับสิบปี การดำเนินงานจะยากลำบากสักเพียงใดก็มีได้ ทรงทอดอวย การพัฒนาค่อย ๆ ได้ผลดีขึ้น ๆ แก่ชาวเขา เขาจึงมีความจงรักภักดีเรียกพระองค์ว่า “พ่อหลวง” และเรียกสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถว่า “แม่หลวง” โครงการของทั้งสองพระองค์จึงเรียกว่า “โครงการหลวง”

๓. **โครงการตามพระราชดำริ** โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่ทรงวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริ โดยเหตุที่รัฐบาลเชื่อมั่นในหลักการของพระองค์อยู่แล้ว จึงโดยเสด็จร่วมงานผสมผสานเป็นอย่างดี โครงการประเภทนี้ในปัจจุบันมีอยู่ทั่วทุกภาคในประเทศ

๔. **โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์** หมายถึง โครงการที่พระองค์ได้พระราชทาน ช้อนแนะนำและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการด้วยทุนทรัพย์ แรงงาน ฯลฯ โดยภาคเอกชนเองทั้งหมด เช่น โครงการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทยเป็นผู้จัดและดำเนินการตามแนวพระราชดำริ โครงการพจนานุกรม โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯลฯ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าชื่อของโครงการจะเรียกแตกต่างกันไปดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น แต่สิ่งเดียวที่พระองค์ไม่ทรงเปลี่ยนแปลงเลยคือ หลักการประการหนึ่งที่สำคัญมากและทรงยึดมั่น

อยู่ตลอดเวลาไม่ว่าโครงการนั้นจะเรียกชื่อว่าอะไร นั่นคือ ทรงมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่นที่จะให้ผลของการพัฒนานั้น ๆ เป็นประโยชน์และ “ถึงมือ” ประชาชนให้ได้มากที่สุด และที่ทรงยึดเป็นหลักปฏิบัติเสมอมาด้วยคือ พระองค์จะไม่ทรงดำเนินงานต่าง ๆ ในลักษณะที่เป็นเรื่องซ้ำซ้อนกับงานของรัฐบาล หากแต่จะทรงดำเนินงานให้ผสมผสานควบคู่สอดคล้องกลมกลืนไปกับการปฏิบัติงานของรัฐบาลมาโดยตลอด โดยมีผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้พระองค์ยังทรงเน้นอยู่เสมอว่า พระราชดำริที่พระราชทานนั้นเป็นเพียงข้อเสนอแนะเท่านั้น จะไม่มีการสั่งแบบเป็นพระบรมราชโองการหรือพระราชกระแสเป็นเชิงบังคับแต่อย่างใด ด้วยทรงเห็นว่าควรเป็นเรื่องทางรัฐบาลที่จะพิจารณาความเหมาะสมเองว่าจะสมควรดำเนินการตามข้อเสนอแนะหรือไม่

นอกจากนี้หลักสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นจะต้องเป็นไปด้วย “ความประหยัดที่จะได้ประโยชน์สูงสุด” กล่าวคือ จะทรงวิเคราะห์คำนวณโครงการต่าง ๆ อย่างรอบคอบละเอียดถี่ถ้วน และทรงหามาตรการ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการใช้จ่ายน้อยที่สุด แต่ต้องได้ประโยชน์ตอบแทนแก่ประชาชนที่คุ้มค่ามากที่สุดเสมอไปด้วย

โครงการต่าง ๆ เหล่านี้ปัจจุบันมีอยู่ประมาณ ๑,๐๐๐ โครงการ โดยครอบคลุมไปหลายสาขา ซึ่งอาจแยกเป็นประเภทได้ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและการชลประทาน
๒. ด้านการเกษตรและส่งเสริมอาชีพ
๓. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

๔. ด้านการจัดและพัฒนาที่ดิน
๕. ด้านการพัฒนาคมนาคม
๖. ด้านการสาธารณสุข
๗. ด้านการศึกษา
๘. ด้านการวิจัย
๙. ด้านการสงเคราะห์ต่าง ๆ และอื่น ๆ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเหล่านี้ ได้มุ่งไปสู่ชนบทที่ห่างไกลยากจนแทบทั้งสิ้น โดยกระจายไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ใน ๕๖ จังหวัด รวมประมาณ ๔,๐๐๐ หมู่บ้าน และมีพื้นที่การเกษตรที่ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาแหล่งน้ำ ประมาณ ๒,๕๐๐,๐๐๐ ไร่ และเมื่อพิจารณาถึงโครงการต่าง ๆ แล้วนั้น จะเห็นว่าเป็นการมุ่งแก้ปัญหาทางเกษตรกรรมให้แก่เกษตรกรโดยตรง ให้ “พออยู่พอกิน” และ “สามารถพึ่งตนเองได้” ทั้งสิ้น รวมทั้งการแก้ปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญซึ่งเป็นปัญหาส่วนรวมของประเทศชาติด้วย

จะเห็นได้ว่า ถึงแม้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงมีพระราชกิจมากมายที่ทรงปฏิบัติในฐานะองค์พระประมุขของประเทศ ทั้งที่เป็นพระราชพิธีและรัฐพิธีก็ตาม แต่ในช่วงปีหนึ่ง ๆ นั้น พระองค์ได้เสด็จฯ ไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เป็นประจำเป็นเวลานานหลาย ๆ เดือน และทรงใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่พสกนิกรของพระองค์เสมอมาไม่ว่าราษฎรเหล่านั้นจะเป็นใครหรืออยู่บนขุนเขาป่าลึกทุรกันดารเพียงไหน ก็ไม่ทรงย่อท้อ

การที่พระองค์ต้องทรงตรากตรำเหน็ดเหนื่อยถึงเพียงนี้ ก็คงไม่มีเหตุผลอื่นใด นอกไปจากเป้าหมายใหญ่ประการเดียวคือ ประโยชน์สุขของพวกเรา..ชาวไทย ●

ข้าราชการพลเรือนกับโครงการตามพระราชดำริ

แก่นสาระของพระราชดำริ

นับจนถึงวาระนี้ คุณูปการนานับประการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีต่อประเทศชาตินั้นคงเกินกว่าจะกล่าวอ้างได้ครบถ้วนพระองค์ได้รับการยกย่องว่าเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงรอบรู้ในศาสตร์หลายสาขา และได้ทรงนำความรู้เหล่านี้มาใช้ในการพัฒนาบ้านเมืองแก้ไขปัญหาของประเทศชาติ ซึ่งได้ปรากฏเป็นโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในเรื่องต่าง ๆ จำนวนมาก

สิ่งที่ทรงสนพระทัยอย่างแท้จริงก็คือ ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของอาณาประชาราษฎร์ ดังนั้นสิ่งใดที่เกี่ยวข้อง สิ่งใดที่เป็นหนทางแห่งการแก้ไขปัญหาก็เป็นสิ่งที่ทรงค้นคว้า แสวงหาเป็นการยากที่จะกล่าวได้ว่าทรงใช้หลักวิชาใด โดยเฉพาะในการดำเนินงานของพระองค์ที่พอจะพิจารณาได้ก็คือ ทรงใช้ธรรมะและความเป็นจริงของสังคมเป็นหลักการพื้นฐาน พระองค์ทรงเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการปฏิบัติ จากการทำงาน การค้นคว้า ศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่อง ด้วยระยะเวลาอันยาวนานมากกว่า ๓๐

ปีนี้ ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเข้าพระทัยอย่างลึกซึ้งแจ่มชัดถึงสภาพของสังคมไทย มิใช่จากมิติใดมิติหนึ่ง แต่จากหลายมิติ จากหลายมุมมอง ทั้งเข้าใจถึงความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันของเหตุปัจจัยนานาประการอีกด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า เราทุกคนต่างมีหน้าที่ในการรักษาประเทศชาติ บ้านเมือง ด้วยเหตุที่

“...จุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดนั้น ข้าพเจ้าไม่เห็นสิ่งใดที่จะยิ่งไปกว่าชาติบ้านเมือง และการที่จะธำรงรักษาเสริมสร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นมีความผาสุกร่มเย็น เพราะบ้านเมืองที่มั่นคงนั้นเป็นรากฐานที่แข็งแรงและประเสริฐสุดสำหรับรองรับบุคคล ให้บุคคลสามารถคิดอ่านนำเอาศิลปวิทยาการทั้งปวงมาใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ทั้งแก่ส่วนรวมได้ ด้วยความมั่นใจและปลอดภัย แม้ปรารถนาจะแผ่ขยายวงกว้างไกลออกไปให้เป็นประโยชน์ถึงชาวโลกด้วยก็ย่อมทำได้เต็มภาคภูมิ แต่ถ้าไม่ยึดมั่นในประเทศชาติปล่อยให้ประเทศชาติหมดความมั่นคง บุคคล

ก็จะไม่มีโอกาส ไม่มีหนทางที่จะใช้ความรู้ความ
 สด วิทยาการให้เป็นประโยชน์อย่างใดแก่ผู้ใด
 ตามความมุ่งหวังได้เลย..."

แต่ประเทศไทยก็คือประชาชนส่วนใหญ่
 ประเทศไทยจะมั่นคงเจริญก้าวหน้าได้ก็เพราะ
 คนส่วนใหญ่มีจิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความ
 มั่นคง และคนส่วนใหญ่ของประเทศเราคือ
 เกษตรกรและคนในชนบท ดังนั้นจึงไม่น่า
 แปลกใจที่งานของพระองค์จะมุ่งไปที่ชนบท
 ของประเทศ นับแต่เริ่มแรกก็ได้ทรงเลือกเสด็จ
 ในพื้นที่ชนบทที่ทุ่งกันดาร ห่างไกล ราษฎร
 มีฐานะยากจน ทรงให้ความสำคัญแก่พื้นที่
 ลักษณะนี้ในการพัฒนามาโดยตลอด โครงการ
 ของพระองค์อาจวัดไม่ได้ในเรื่องความคุ้มค่า
 ทางเศรษฐกิจ หรือการคำนวณหาผลตอบแทน
 แบบ *cost-benefit ratio* เพราะโครงการดังกล่าว
 มุ่งช่วยเหลือกลุ่มคนที่ยังไม่สามารถพึ่งตนเอง
 ได้ ได้เคยทรงยกตัวอย่างโครงการพระราชดำริ
 เกี่ยวกับแหล่งน้ำโครงการแรก คือ ที่เขาเต่า
 ว่าทรงเริ่มต้น ณ ที่ที่เกือบจะ "ไม่มีแววใน
 การพัฒนา" เลย บางทีโครงการก็ได้ประสบ
 ผลสำเร็จนัก แต่อย่างน้อยก็ได้ช่วยยกระดับ
 "ชีวิต" คนให้ดีขึ้นมาได้

โครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
 อยู่หัว มักจะดำเนินการ ๒ วิธีทางไปพร้อมกัน
 คือ การลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ ในกระบวน
 การผลิตและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร โครง
 การในลักษณะเช่น ธนาคารข้าว หรือธนาคาร
 ๕-กระบือ เป็นการช่วยลดรายจ่าย ลดภาระ
 เงินกู้ หรือดอกเบี้ย ซึ่งเป็นรายจ่ายที่มีสัดส่วน

สูงของเกษตรกรยากจน โครงการลักษณะนี้
 จึงเป็นประโยชน์โดยตรง ทรงมีพระราชดำรัส
 ว่า ชนบทของไทยนั้นคนรวยและคนจนอยู่ใน
 ชุมชนเดียวกัน โครงการบางอย่างก็มีแต่เพียง
 ผู้มีฐานะดีที่ได้รับประโยชน์ ดังนั้นถ้าต้องการ
 ลดช่องว่างของรายได้แล้วก็ต้องเน้นโครงการ
 ที่สามารถช่วยเหลือผู้มีฐานะยากจนได้อย่าง
 เต็มที่ แนวคิดเช่นนี้มีใช้สิ่งที่ได้รับการยอมรับ
 มาก่อนในอดีตจนถึงช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ ๕
 จึงได้มีการนำแนวความคิดนี้มาใช้ในเรื่องของ
 การพัฒนาชนบทยากจน

อาจกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
 อยู่หัวทรงเอาพระทัยใส่ต่อคนเป็นสิ่งแรก
 กระบวนการผลิตนั้นเป็นเพียงวิถีทางที่จะทำ
 ให้ชีวิตมนุษย์พัฒนาขึ้นเท่านั้น เพราะทรัพยากร
 มนุษย์มีค่าที่มีอาจวัดประมาณได้ เป็นรากฐาน
 ที่มั่นคงและแท้จริงของการพัฒนาบ้านเมือง
 และควรเป็นทั้งเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนา
 ด้วย

อย่างไรก็ตามทรงมีพระราชดำรัสว่า หลัก
 ของการพัฒนาที่ท่าจะต้องไม่สิ้นเปลือง ไม่
 เสียเงินเปล่า เลือกโครงการขนาดเล็กที่เรียบง่าย
 และไม่ลงทุนแพง หลายโครงการพระองค์
 ได้ทรงเลือกวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาใช้
 ประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่และลงทุนน้อยที่สุด
 ตัวอย่างเช่น โครงการบึงมักกะสัน ซึ่งเดิมมี
 ผู้เสนอโครงการใช้งบประมาณถึง ๒๐๐ ล้าน
 บาท ทรงมีพระราชดำริว่าน่าจะทดลองวิธีการ
 ใหม่ ซึ่งจะใช้งบเพียง ๙ แสนบาท ทรงเลือก
 วิธีการที่ใช่วงจรของธรรมชาติในการดูแลรักษา

นิเวศน์วิทยาให้อยู่ในสภาพที่สมดุลโดยการ
ใช้ผักตบชวากำจัดน้ำเสีย ผักตบชวานั้นยัง
สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิง ใช้เป็นปุ๋ยหรือ
ทำเป็นอาหารสัตว์ได้ เป็นระบบที่ไม่สิ้นเปลือง
มิใช่การลงทุนเพื่อปรับปรุงบึงมักกะสันให้
ร่มรื่น สวยงาม แต่เป็นความสวยงามอีกแบบ
หนึ่งอย่างที่เราเรียกว่า *Functional beauty* คือ
ความสวยงามที่ทำงานได้และเป็นประโยชน์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้น
เรื่องความสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างชีวิต
กับวงจรของธรรมชาติอยู่เสมอ ดังนั้นในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติแล้ว โครงการ
อันเนื่องมาจากพระราชดำริจะเน้นสิ่งที่สำคัญ
มากคือ การรักษาสมดุลระหว่างการใช้
ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและการ
อนุรักษ์ฟื้นฟู บำรุง รักษาธรรมชาติไว้ ให้อยู่
ในจุดที่พอเหมาะ โดยเฉพาะชีวิตทางเกษตร-
กรรมนั้น ทรงเห็นว่า "...ย่อมเป็น ไปหรือดำเนิน
ไปอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร และเป็นส่วนหนึ่งของ
วงจรธรรมชาติ ซึ่งมีการเกิดสืบเนื่องทดแทนกัน
อย่างพิศดาร..." มนุษย์ได้ประโยชน์จากธรรมชาติ
มากและการดำรงชีวิต หรือการเพาะปลูกจะ
ดำเนินไปได้ด้วยดีก็เพราะ มีความสัมพันธ์ที่
ถูกต้องกับธรรมชาติหรือแก้ไขดัดแปลงธรรมชาติ
มาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยไม่ทำลายจนไม่มี
สิ่งใดเหลือ พระราชดำริเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์
และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินี้เป็นผล
ให้เกิดโครงการต่าง ๆ จำนวนมากเกี่ยวข้องกับ
เรื่องที่สำคัญ ๆ เช่น ที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้
 เป็นต้น

โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ

ปัจจุบันมีโครงการพัฒนาด้านต่างๆ อัน
มีที่มาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวราว
๑,๓๐๐ โครงการ กระจายอยู่ใน ๕๖ จังหวัด
ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๔,๐๐๐ หมู่บ้าน
กิจกรรมส่วนใหญ่เน้นหนักในการแก้ไขปัญหา
หลักของชนบท โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม
และการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับ
ทำการผลิตได้แก่ แหล่งน้ำ ที่ดิน และความรู้
นอกจากนั้นยังทรงมีพระราชดำริเกี่ยวข้องกับ
เรื่องที่เป็นปัญหาสำคัญๆ ของประเทศอีกหลาย
เรื่อง ครอบคลุมงานด้านการศึกษา สาธารณสุข
การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการรักษา
สิ่งแวดล้อม ทั้งในพื้นที่ชนบทและในเมือง
หลวง โครงการต่างๆ ดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวได้ทรงสืบค้น ตรวจสอบข้อเท็จจริง
ต่างๆ ทั้งได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังพื้นที่
นั้นๆ และมีพระบรมราชวินิจฉัยอันเป็นที่มา
ของการเริ่มต้นโครงการด้วยพระองค์เองทั้งสิ้น
โครงการเหล่านี้อาจมีชื่อเรียกต่างกันไป ออกไป
ตามที่มา และต้นกำเนิดของโครงการคือ

๑. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
อันเกิดจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้มีพระราชกระแสรับสั่ง หรือพระราชทาน
แนวพระราชดำริ ในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ
ที่ได้ทรงพบเห็น ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นจาก
การเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมพสกนิกร
ในพื้นที่ชนบททั่วทุกภูมิภาคของประเทศ พระ

ราชดำรินั้นอาจทรงมีพระราชกระแสรับสั่งแก่ผู้ตามเสด็จ หรือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในงานนั้นๆ โดยตรงก็ได้ โครงการลักษณะนี้จึงเป็นเช่นการพระราชทานข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลหรือส่วนราชการ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้อง แต่ละหน่วยจะนำแนวพระราชดำริไปพิจารณาและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป

๒. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อันเกิดจากโครงการตามพระราชประสงค์ เป็นโครงการที่ได้ทรงศึกษาและทดลองปฏิบัติเป็นการส่วนพระองค์ อาจจะทรงศึกษาและหารือกับผู้เชี่ยวชาญในวงงาน แสวงหาวิธีการทดลองปฏิบัติ สรุปผล และแก้ไขปรับปรุงงานเป็นระยะเวลาหนึ่ง การดำเนินงานมีทั้งในพระราชฐานและนอกพระราชฐาน ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ในการศึกษา ทดลองจนกว่าจะปรากฏผล ต่อมาเมื่อทรงแนพระราชหฤทัยว่าโครงการนั้นๆ ได้ผลดี เป็นประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลเข้ามารับช่วงงานต่อไปในภายหลัง

๓. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งทรงเจาะจงดำเนินงานเป็นพิเศษโดยที่ทรงมีวัตถุประสงค์หลัก ในการอนุรักษ์บำรุงรักษาป่าไม้และสภาพต้นน้ำลำธารในพื้นที่สูงภาคเหนือ ทรงมุ่งที่จะแก้ไข ยุติ ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อเพาะปลูกทำไร่เลื่อนลอยของชาวเขา ให้ชาวเขาเลิกการปลูกฝิ่น เลิกการค้าของเถื่อนผิดกฎหมาย เลิกการตัดไม้ทำลายป่า โดยทรงพยายามหาวิธีชักจูงใจ พัฒนาอาชีพ และชีวิตความเป็นอยู่ ให้อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง และพยายามให้ชาวเขามีรายได้จากการ

เพาะปลูกพืชเมืองหนาว ทรงดูแลในการส่งเสริมเผยแพร่พันธุ์ไม้ที่ดี วิธีการเพาะปลูกเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง และเข้าสู่ระบบตลาด โดยที่สามารถจำหน่ายอย่างได้ราคาด้วย โครงการลักษณะนี้เราเรียกว่า “โครงการหลวง” ซึ่งก็คือโครงการตามพระราชดำริที่มีการร่วมปฏิบัติผลสมผลสานกับหน่วยงานของรัฐบาล และองค์กรเอกชนต่างๆ เพื่อพัฒนาชาวเขาและพื้นที่สูงภาคเหนือ นั่นเอง

๔. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อันเกิดจากโครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หมายถึง โครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อเสนอแนะและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการ ด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลังแรงงาน พร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดยภาคเอกชนเอง เช่นโครงการพัฒนาหมู่บ้านสหกรณ์เนินดินแดง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งสโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย เป็นผู้จัดและดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ โครงการพจนานุกรม โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯลฯ เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินงานและรูปแบบการประสานงานของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

รัฐบาลได้จัดตั้งคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ขึ้นเมื่อปี ๒๕๒๔ ทั้งนี้เพื่อให้การ

สนองพระราชดำริเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วยิ่งขึ้น มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการเป็นองค์กรกลางระดับชาติ ในการควบคุม กำกับ ดูแล ติดตามผล อนุมัติแผนงาน และงบประมาณ เพื่อให้มีการดำเนินงานได้ โดยทันที รัดกุม และมีประสิทธิภาพ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในปัจจุบัน จึงมีขั้นตอนและกระบวนการในการดำเนินงานดังต่อไปนี้

๑. เมื่อส่วนราชการ องค์กร หรือบุคคลใด ได้รับพระราชกระแสรับสั่งหรือพระราชดำริแล้วให้เจ้าหน้าที่นำบันทึกความตามที่ได้รับพระราชดำริ เสนอต่อหัวหน้าส่วนราชการนั้นๆ หรือแม่ทัพภาคในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และเสนอต่อสำนักงานเลขานุการ กปร. เพื่อทราบเป็นลายลักษณ์อักษรโดยด่วน

ในกรณีที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของหลายส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ เมื่อฝ่ายเลขานุการ กปร. ได้รับทราบบันทึกพระราชกระแสรับสั่งหรือพระราชดำริแล้ว จะเป็นผู้ประสานงานให้องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบเป็นลายลักษณ์อักษรโดยทันที

๒. ให้ส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจนั้นๆ จัดทำรายละเอียดแผนงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พร้อมกำหนดวงเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายเสนอมาตามลำดับชั้นสายงาน ผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากระดับกระทรวง หรือรัฐวิสาหกิจนั้นๆ และนำเสนอต่อสำนักงานเลขานุการ กปร. เพื่อพิจารณา

๓. เมื่อสำนักงานเลขานุการ กปร. ได้

รับรายละเอียดโครงการและวงเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายจากส่วนราชการ และรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องแล้ว จะทำการรวบรวมรายละเอียดโครงการ และวงเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาวิเคราะห์กัลลักรอง และนำเสนอ กปร. พิจารณาอนุมัติแผนงานโครงการ และงบประมาณค่าใช้จ่ายตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฯ

๔. เมื่อแผนงาน/โครงการ ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) หรือประธาน กปร. แล้ว ฝ่ายเลขานุการจะแจ้งผลการพิจารณาให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องทราบต่อไป

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการ มีลักษณะของการพัฒนาแบบผสมผสาน คือ การรวบรวม กรม กอง ต่างๆ เข้ามาทำงานร่วมกันเป็นความพยายามที่จะผสมผสาน เชื่อมโยงการทำงาน วิชาการ ความรู้ จากหลายสาขาเข้าด้วยกัน ตัวอย่างที่เด่นชัดคือ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาโครงการเหล่านี้จะมีลักษณะการบริหาร การจัดองค์กร และรูปแบบการประสานงานที่ค่อนข้างพิเศษ และเป็นสิ่งที่ส่วนราชการโดยปกติกระทำไม่ได้โดยยาก

เนื่องจากโครงการเหล่านี้ มีลักษณะการระดมความร่วมมือเชิงนโยบายระดับกว้าง รูปแบบการบริหาร จึงใช้คณะกรรมการบริหารโครงการร่วม ซึ่งอาจจะมาจากการแต่งตั้งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือรัฐบาล

อาจจะประกอบด้วยผู้แทนส่วนราชการทั้งจาก ส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและอำนวยความสะดวกโครงการ และอาจจะมีการแต่งตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ตามที่เห็นสมควรได้ด้วย

คณะทำงานอาจมีหัวหน้าหน่วยงานหลักในพื้นที่ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองเป้าหมายในการดำเนินงาน งบประมาณ ค่าใช้จ่าย และเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง เสนอคณะกรรมการบริหารโครงการอีกทีหนึ่ง คณะทำงานอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นเฉพาะแต่ละเรื่องได้

คณะอนุกรรมการ มีหัวหน้าหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในเรื่องนั้นๆ เป็นประธาน รับผิดชอบงาน เช่น การวางแผนปฏิบัติ หรือ การแก้ไขปัญหาเฉพาะเรื่อง เป็นต้น

ในระดับพื้นที่ จะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการโครงการ ส่วนใหญ่มักจะเป็นฝ่ายเลขานุการ ในคณะกรรมการบริหารโครงการนั่นเอง ผู้อำนวยการโครงการ จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน วางแผนปฏิบัติงาน จัดตั้งและบริหารงบประมาณ สั่งงาน และกำกับ ควบคุม ดูแล และร่วมมือประสานงานกับหน่วยอื่นๆ ในพื้นที่

สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่น ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญรับช่วงโครงการต่อไป ในระยะยาวนั้นก็จะได้รับมอบหมายให้เข้ามามีส่วน ตั้งแต่ระดับคณะกรรมการบริหารโครงการ คณะทำงาน จนถึงระดับท้องถิ่น ซึ่งอาจจะมีคณะกรรมการระดับจังหวัดรับผิดชอบเกี่ยวกับกิจกรรม ด้านการปกครอง (คณะกรรมการหมู่บ้าน/สมาชิกโครงการ) ตลอดจนเป็นที่ปรึกษา

ทั่ว ๆ ไปของโครงการ เป็นต้น

ข้าราชการกับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการพระราชดำริเหล่านี้เองคือ ตัวอย่างที่สะท้อนถึงพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในอันที่จะผดุงรักษาประเทศชาติ บ้านเมือง และสร้างประโยชน์สุขให้แก่มหาชน ข้าราชการ คือ ผู้ปฏิบัติงาน ในนามแห่งรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้นการสนองพระราชดำริของพระองค์ คงมิได้มีความหมายจำกัดเพียงเฉพาะการปฏิบัติงานในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้งานบรรลุจุดหมายเกิดประโยชน์แก่ประชาชน สมดังที่ทรงตั้งพระทัยไว้เท่านั้น หากแต่ควรตระหนักด้วยว่าทุกแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่ทำขึ้นเพื่อประโยชน์สุขของคนส่วนใหญ่ แกไขความเดือดร้อนของประชาชน การรักษาทรัพยากรซึ่งควรถือเป็นทรัพย์สมบัติของส่วนรวม และการรักษาประเทศชาติบ้านเมืองให้มั่นคงผาสุก ย่อมถือว่าเป็นการสนองพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่แท้จริง มิใช่เพียงโครงการใดบางโครงการเท่านั้น แต่เป็นกลไกที่เป็นจริงทั้งหมดของการพัฒนาประเทศชาติ ดังนั้นข้าราชการผู้ซึ่งตระหนักในภาระกิจหน้าที่ของตน ทำงานอย่างเต็มกำลังสติปัญญาความสามารถ เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนนั้นก็จะบรรลุถึงความหมายของการสนองพระราชดำริ แห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ดีที่สุด

สำนักงานเลขานุการ กปร.

ข้าราชการตามรอยพระยุคลบาท

“สำนึกแล้วว่ามหาภารกิจ”

แก่อาณาประชาราษฎร์ไทยได้ยุค
ทั้งออกตกเหนือใต้ทั่วไทยกว้าง
เพื่อประโยชน์มหาชนทุกคนไทย

“คือชีวิตที่เหนื่อยหนักเป็นนักหนา”

ต้องตรากตรำเพียงใดไม่เฉยเมย
ทรงรอบคอบก่อปรด้วยพระอิทธิบาท
พรหมวิหารธรรมะพระดำรง

“พระทรงเสียสละเพื่อประชา”

ทั้งป้าเขาห้วยหินดินกันดาร
ทรงเด็ดเดี่ยวเพื่อสัมผัสมงานที่แท้
ด้วยเหตุผลด้วยทีมงานร่วมอภิปราย

“เป็นแบบอย่างแก่ข้าราชการ”

เป็นข้าได้เบื้องบาทละของธุลี
ขอดำเนินตามรอยพระยุคลบาท
ร่วมกันมาพัฒนาประเทศไทย

สำนึกแล้วว่ามหาภารกิจ

พระทรงเสียสละเพื่อประชา

ทรงอุทิศเพื่อชาติไทยในทุกหน
ทุกภาระพระผู้ทนสิ้นพระทัย
ทุกทิศทางย่างพระบาทไม่หวั่นไหว
ทรงใส่ใจทุกภาระไม่ละเลย

พระศรัทธาทรงมุ่งมั่นไม่วางเฉย
ใครเล่าเคยอุตสาหะเช่นพระองค์
ทศพิธราชธรรมนำพระประสงค์
พระจ้านงมิเคยย่อท้อภัยพาล

มีน้ำพาฝนแดดที่แผดเผาผจญ
เพียงเพื่องานทรงสละพระวรกาย
พระทรงแก้ตรงปัญหาให้ช่างนาย
ทรงมุ่งหมายทรงประสานให้งานดี

สนองงานสนองคุณพระทรงศรี
เป้าหมายที่ประชาชนได้ชื่นใจ
งานเพื่อชาติเพื่อประชาย่าหวั่นไหว
อ้างไว้ในคุณคำว่า... **“ข้าราชการ”**

มานิต สุทนต์กุล

คือชีวิตที่เหนื่อยหนักเป็นนักหนา

เป็นแบบอย่างแก่ข้าราชการ

พระราชประวัติ ที่ทรงเกี่ยวข้องกับดนตรี

จาก พระราชอัญมณีภาพ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร
หนังสือเนื่องใน วันสื่อสารแห่งชาติ ๒๕๓๐

พระราชประวัติในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันที่ทรงเกี่ยวข้องกับเรื่องดนตรีต่าง ๆ นั้น เริ่มตั้งแต่สมัยที่ยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราช ในรัชกาลที่ ๘ และทรงศึกษาอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยทรงฝึกเครื่องดนตรีที่โปรดมากที่สุดได้แก่ เครื่องเป่าต่าง ๆ เช่น *Clarinet, Saxophone* ทั้งนี้ทรงได้รับการฝึกตามแบบฉบับการศึกษาวิชาดนตรีอย่างแท้จริง โดยทรงฝึกตามโน้ตและการบรรเลงแบบคลาสสิก ทั้ง ๆ ที่ทรงมีพระราชหฤทัยโปรดที่จะทรงดนตรีแบบ *Jazz* แต่ก็ยังต้องทรงฝึกทาง *Classic* ด้วย พระอาจารย์ได้ถวายคำแนะนำให้ทรงฝึกอย่างเข้มงวดนานกว่า ๒ ปี เมื่อได้ทรงฝึกดนตรีขั้นพื้นฐานนานพอสมควรแล้ว จึงเริ่มทรงดนตรีไปในทาง *Jazz* หลังจากนั้นจึงทรงสมทบกับวงดนตรีโดยทรงเครื่องเป่าอย่างเสรีสอดแทรกกับแผ่นเสียงของวงดนตรีที่มีชื่อเสียง เช่น ของซิดนีบาร์เช่ (*Sydney Bachet*) นักเป่า *Soprano Saxophone* ที่มีชื่อเสียงของโลก ดังนั้นจึงไม่เป็นที่น่าแปลกใจเลยว่า เพราะเหตุใดพระองค์ท่านจึง

ทรงมีพระปรีชาสามารถ ทางเป่า *Soprano Saxophone* ได้ดีที่สุดในประเทศไทย ไม่มีใครสามารถเทียมได้ นอกจากนี้ยังทรงเครื่องเป่าต่าง ๆ อื่น ๆ อีกเช่น *Alto Saxophone, Tenor Saxophone, Clarinet, Baritone Saxophone* และบางครั้งแม้แต่ *Trumpet* ก็ยังทรงได้

ภายหลังเมื่อเสด็จขึ้นครองราชสมบัติแล้วจึงได้ทรงเปียนโนเพิ่มขึ้นด้วย เพื่อทรงใช้ประกอบการพระราชนิพนธ์เพลงและทรงเปียนโนเพื่อร่วมกับวงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์อีกด้วย

ในสมัยที่ทรงดนตรีร่วมกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลอยู่นั้น ปรากฏว่าทรงมีเค้าที่จะทรงพระราชนิพนธ์เพลงขึ้นเป็นท่อนเป็นตอนแล้ว แต่ยังไม่ทันครบเพลงก็ทรงหยุดไป เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จนิวัติพระนครในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ นั้น ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ให้เซียนนักดนตรีสมัครเล่นผลัดกันเข้าไปรวมบรรเลง อาทิเช่น ม.ล.อุดม สนิทวงศ์ และคณะ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และคณะ นายวิลาศ บุณนาค เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลและพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน ทรงสนพระทัยการพระราชนิพนธ์เพลง และทรงทราบว่า มจ.จักรพันธ์ เพ็ญศิริ จักรพันธ์ ทรงเป็นนักแต่งเพลงสมัครเล่นด้วยผู้หนึ่ง จึงมีพระราชดำรัสสั่งให้เข้าเฝ้าและให้นำเพลงที่ทรงแต่งไปถวายเป็นตัวอวดด้วย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลทรงมีพระราชดำรัสถามถึงการแต่งเพลงว่า มีปัญหาอะไรบ้าง ซึ่ง มจ.จักรพันธ์ฯ ได้กราบบังคมทูลว่า ยังไม่สามารถแต่งเพลงบลูส์ได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลจึงทรงสาธิตด้วยเปียโนแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ทรงเป็นผู้บรรยาย มจ.จักรพันธ์ฯ จึงถวายข้อคิดเห็นว่า โดยที่ทรงมีพื้นฐานทางดนตรีมาอย่างดี น่าจะทรงพระราชนิพนธ์เพลงด้วยพระองค์เอง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงมีพระราชดำรัสว่า พระองค์ท่านเองจะไม่ทรงพระราชนิพนธ์ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ควรจะทรงพระราชนิพนธ์ต่อ เพราะทรงได้ดีมาแล้วเป็นท่อนเป็นตอน แต่ยังไม่ทันครบเพลงเท่านั้น ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ จึงทรงสรุปพระราชทานให้ มจ.จักรพันธ์ฯ ไปทรงแต่งเพลงบลูส์ตามที่ได้พระราชทาน

ข้อแนะนำไป โดยพระองค์เองก็จะทรงพระราชนิพนธ์ด้วย ภายหลังประมาณต้นปี พ.ศ. ๒๔๘๙ ซึ่งขณะนั้นยังทรงเป็นสมเด็จพระอนุชาธิราชอยู่ เมื่อได้ทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้ว จึงได้ทรงนัดหมายให้ มจ.จักรพันธ์ฯ เข้าเฝ้าและให้ทรงช่วยแต่งคำร้องด้วย ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา จึงทรงมีการพระราชนิพนธ์เพลงขึ้นและได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานไปยังวงดนตรีต่าง ๆ ในสมัยนั้น เช่น วงดนตรีสุนทราภรณ์ วงดนตรีดุริยโยธิน รวมทั้งวงดนตรีประจำมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในโอกาสต่อมาด้วย

เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์เพลงแรกคือเพลง “แสงเทียน” เป็นเพลงบลูส์ แต่เนื่องจากมีพระราชประสงค์ที่จะทรงแก้ไขให้ดีขึ้น จึงยังไม่โปรดเกล้าฯ พระราชทานออกมา แต่ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลง “ยามเย็น” และเพลง “สายฝน” ออกมาก่อน ซึ่งเป็นที่ซาบซึ้งและประทับใจของพลกนิกรอย่างมาก ต่อมาทางมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงได้ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัย เริ่มจากทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ขอพระราชทานก่อน โดย ม.ร.ว.สุมนชาติ สวัสดิ์กุล เป็นผู้ขอพระราชทาน เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ทำนอง และโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แล้ว ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ขอพระราชทานคำร้องอีก ซึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้ทางจุฬาฯ จัดแต่งคำร้องเอง และส่งมาถวายในภายหลัง จากนั้นมหาวิทยาลัยอื่น ๆ จึงได้ขอพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัยมาซึ่งได้พระราชทานให้ด้วย

ในวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๙๔ - ๒๕๙๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพรให้แก่พลกนิกร โดยใช้บทเพลงแทนการพระราชทานพร จึงโปรดเกล้าฯ ให้ผู้ใกล้ชิดพร้อมแต่งเพลง "พรปีใหม่" ขึ้น และได้โปรดเกล้าฯ ให้ มจ.จักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์ุ ทรงเป่า *Saxophone* ในช่วงแรกและช่วงที่ ๓ โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงเป่าต่อในช่วงที่สองและสี่สลับไปจนครบทำนองเป็นเพลง แล้วแต่งคำอวยพรลงในบทเพลงตอนนั้นเลย ซึ่งเสร็จภายในครึ่งชั่วโมง เนื่องจากในคืนวันนั้นมีเวลาจำกัด จึงโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่วงดนตรีได้เพียง ๒ วง เท่านั้น คือวงดนตรีของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และวงดนตรีสุนทราภรณ์ ซึ่งกำลังแสดงอยู่ที่โรงหนังเฉลิมไทย เพลง "พรปีใหม่" นี้คงบรรเลงกันเรื่อยมาทุก ๆ ปีจนปัจจุบันนี้

เพลงพระราชนิพนธ์ทุกเพลงเป็นที่ซาบซึ้งของพลกนิกรเป็นอันมาก เพราะนอกจากจะมีความไพเราะอย่างวิเศษแล้ว ยังเป็นเพลงที่มีคติประโยชน์นานับประการ จึงได้มีผู้ขอพระราชทานกันมากขึ้น โดยทหารเหล่าต่าง ๆ ได้เริ่มขอพระราชทานบ้าง เพลงพระราชนิพนธ์ที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานให้แก่เหล่าทหารหาญเป็นลำดับมาคือ เพลงมาร์ชราชวัลลภ ธงชัยเฉลิมพล มาร์ชราชนาวิกโยธิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะทรงมีพระปรีชาสามารถในศิลปการดนตรีแล้ว ยังทรงมีพระปรีชาสามารถในงานศิลปะ

การละครด้วย โดยได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงชุดแสงเดือนขึ้น เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ที่ใช้ประกอบลีลาการแสดงระบำปลายเท้า ซึ่งได้เปิดการแสดง ณ เวทีลีลาศสวนอัมพร ปรากฏเป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วกัน และอยู่ในความทรงจำของประชาชนมาจนปัจจุบันนี้

หลังจากเพลงพระราชนิพนธ์ชุดแสงเดือนแล้ว ได้ทรงพระราชนิพนธ์เพลงประกอบการแสดงอีกคือ ชุดมโนห์รา (*Kinari Suite*) โดยทรงแยกและเรียบเรียงเสียงประสานแล้วโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้วงดนตรีนำไปบรรเลง และได้มีการบรรเลงประกอบการแสดงด้วย ปรากฏว่าเป็นที่ตื่นตาตื่นใจอย่างยิ่ง นับได้ว่าเพลงพระราชนิพนธ์ชุดดังกล่าวเป็นเครื่องพิสูจน์ได้ชัดว่า ทรงมีพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์เพลงประเภท *Pop, Light Music* และ *Classic* ได้เป็นอย่างดีอีกด้วย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระปรีชาสามารถในการพระราชนิพนธ์คำร้องภาษาอังกฤษอีก เพลงพระราชนิพนธ์ที่ทรงใส่คำภาษาอังกฤษได้แก่เพลง "Still on My Mind" "Old Fashioned Melody" "No Moon" และ "Dream Island"

ในปัจจุบัน เมื่อภาวะบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีน้ำพระทัยเต็มเปี่ยมไปด้วยความห่วงใย ความเสียสละเพื่อพลกนิกร เราจะเห็นว่าได้เริ่มทรงพระราชนิพนธ์เพลงปลุกใจเพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ประชาชนในการแสดงออกซึ่งความรัก

ชาติเสียสละเพื่อส่วนรวม และเพื่อให้พลนิกร
ร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาชาติบ้านเมืองด้วย
เพลงที่ทรงพระราชนิพนธ์คือ “ความฝันอัน
สูงสุด” และเพลง “เราสู้” เป็นต้น

นอกจากจะทรงเป็นอัจฉริยะในเรื่องการ
พระราชนิพนธ์เพลงแล้ว ยังทรงพระปรีชา
สามารถอย่างยิ่งในการทรงดนตรีอีกด้วย ซึ่ง
มจ.จักรพันธ์ฯ ทรงเล่าว่า ระหว่างที่ทรงพระ
ประชวรอยู่ในประเทศสวิตเซอร์แลนด์และ
ระยะที่ทรงพักฟื้นอยู่นั้น คณะแพทย์ผู้ถวาย
การรักษาได้ห้ามมิให้ทรงเครื่องเป่าทุกชนิด
ในวันหนึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้ มจ.จักรพันธ์ฯ
ทรงเป่า *Saxophone* เฉพาะเพียงให้ออกเสียง
ถวายเป็นที่ มจ.จักรพันธ์ฯ ประทับกับพื้น
และพระองค์ทรงเอื้อมพระหัตถ์ไปคร่อม แล้ว
ทรงใช้นิ้วพระหัตถ์ตีคอร์ดเพลงเป็นเพลงขึ้น
ปรากฏเป็นเสียง *Saxophone* ที่ไพเราะมากทำ
ให้สมเด็จพระราชชนนีซึ่งประทับอยู่อีกห้อง
ตกพระทัยรีบเสด็จเข้าไปทอดพระเนตรพร้อม
ด้วยข้าราชการบริวารและคณะแพทย์ ซึ่งพากัน
ตกใจวิ่งเข้าไปเฝ้ากันเป็นการใหญ่ จึงกลายเป็น
เรื่องน่าแปลกใจอย่างยิ่งที่ว่า มจ.จักรพันธ์ฯ
ทรงเป็นผู้เป่าเฉพาะให้ออกเสียงถวายเป็นแต่
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้นิ้วพระ-
หัตถ์ตีคอร์ดเพลงก็ได้ด้วย

พระปรีชาสามารถในด้านการดนตรีของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไม่เพียงแต่จะ

สร้างความประทับใจให้แก่พลนิกรชาวไทย
เท่านั้น แต่ยังได้มีบทบาทสำคัญและเป็นที่
ชื่นชมของชาวเมืองเวียนนา นครแห่งดนตรี
อีกด้วย โดยวงดนตรีรีเนเดอร์เอสเคอร์ไรซ์ โทน
คือสเลอร์ ออเคสตรา (*N.Q. Tonkünstler
Orchestra*) ซึ่งควบคุมโดย ไฮน์ วัลลเบอร์ก
ได้อัญเชิญเพลงพระราชนิพนธ์ชุด “มโนห์รา”
“สายฝน” “ยามเย็น” “มาร์ชราชนาวิกโยธิน”
และ “มาร์ชราชวัลลภ” ไปบรรเลง ณ คอนเสิร์ต
ฮอลล์ กรุงเวียนนา เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ.
๒๕๐๗ พร้อมกันนี้สถานีวิทยุกระจายเสียง
ของรัฐบาลออสเตรีย ได้ส่งกระจายเสียงเพลง
และเสนอข่าวนี้ไปทั่วประเทศ นับเป็นครั้งแรก
ที่พระมหากษัตริย์แห่งทวีปเอเชียได้ทรงเข้าไป
มีบทบาทอันสำคัญยิ่งในนครแห่งดนตรีนี้ด้วย
หลังจากนั้นอีก ๒ วัน คือ วันที่ ๕ ตุลาคม
พ.ศ. ๒๕๐๗ รัฐบาลออสเตรียได้ถวายสมาชิก
ภาพกิตติมศักดิ์หมายเลขที่ ๒๓ แต่พระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ณ สถาบันการดนตรี
และศิลปะ แห่งกรุงเวียนนา ดังที่ปรากฏ
พระนามอยู่บนแผ่นหินสลักของสถาบัน และ
ทรงเป็นชาวเอเชียแต่เพียงพระองค์เดียวที่
ทรงได้รับการถวายพระเกียรติในการดำรง
สมาชิกภาพกิตติมศักดิ์นี้ ทรงได้รับการยกย่อง
เชิดชูในวงการดนตรีในระดับนานาชาติ ทั้ง
ในด้านการเป็นนักดนตรีและนักแต่งเพลงอัน
นำมาซึ่งความชื่นชมโสมนัสและภาคภูมิใจ
แก่ปวงชนชาวไทยอย่างหาที่เปรียบมิได้^๑

^๑ ๕ ธันวาคมพ.ศ. ๒๕๒๘, สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๒๘, หน้า ๑๕๓-๑๕๗

นอกเหนือจากพระปรีชาสามารถในด้าน การดนตรีแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยังทรงสนับสนุนการดนตรีสากลในทุกกระดับ ที่มีโอกาสแม้กระทั่งวงดนตรีของมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ และวิทยาลัยบางแห่งที่กำลังพัฒนา วงดนตรีอยู่ ก็เคยได้รับพระราชทานโอกาส สนับสนุนให้เข้าแสดงความสามารถทางสถานีวิทยุกระจายเสียง อ.ส. พระราชวังดุสิตได้ ยิ่งกว่านั้นในบางครั้งยังได้โปรดเกล้าฯ เสด็จมา ทรงดนตรีร่วมกับวงดนตรีเหล่านั้นด้วย จึงนับ เป็นพระมหากษัตริย์คุณล้นพ้น

ในด้านความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสนับสนุน ให้ผู้ที่เล่นดนตรี ได้รวมผู้สมัครใจโดยไม่แบ่ง แยกระดับความสามารถ รวบรวมกันตั้งเป็น วงดนตรีที่เรียกว่า “วงลายคราม” ในสมัยแรก ๆ ซึ่งนับเป็นการส่งเสริมกำลังใจแก่นักดนตรี ทั้งหลายให้ขยายผลงานแพร่หลายต่อไปด้วย และต่อมาก็ได้ทรงทรวรรวมนักดนตรีจัดตั้ง “วง อ.ส.” ขึ้นมาแสดงดนตรีเป็นประจำทาง สถานีวิทยุ อ.ส. ต่อมาเป็นเวลายาวนานใน ระยะเวลาหลังพระองค์ท่านได้ทรงตั้ง “วงเครื่อง สหยาพัฒนา” โดยรวมเอาผู้ที่ปฏิบัติราชการ ใกล้ชิดกับพระองค์ท่าน ที่ได้ร่วมโดยเสด็จใน

การไปพัฒนาชนบทในภูมิภาคต่าง ๆ เป็น ประจำ เช่น คณะแพทย์ บรรดาราของครุฑฯ ตลอดจนเจ้าหน้าที่หน่วยรักษาความปลอดภัย นักเกษตรในพระราชสำนักและข้าราชการบริพาร ในพระองค์ ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เคยเล่นดนตรีมาก่อนเลย แต่ด้วยพระปรีชาสามารถของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงใช้ความเป็น “ครู” ที่มีอัจฉริยะสร้างสรรค์ในทางดนตรีเป็นพิเศษ พระราชทานเวลาฝึกสอนให้เพียงเล็กน้อย จึง ได้มีวงเครื่องที่ได้รับพระราชทานชื่อว่า “วงเครื่อง สหยาพัฒนา” สามารถบรรเลงเพลงที่ไพเราะ มีประโยชน์ในการช่วยเสริมงานพัฒนาชนบท ได้เป็นอย่างดี^๒

บทเพลงพระราชนิพนธ์ต่อจากนี้ไปเป็น เครื่องพิสุจน์ได้อย่างแน่ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากจะทรงพระปรีชา สามารถ พร้อมมูลในทุก ๆ ด้านแล้ว พระองค์ ท่านยังทรงเป็นนักดนตรี นักประพันธ์เพลง นักแยกและเรียบเรียงเสียงประสานที่ทรง พระปรีชาสามารถอย่างสูงยิ่ง เพราะเพลง พระราชนิพนธ์ทุกเพลงไม่เพียงแต่จะสร้าง ความซาบซึ่งประทับใจผู้ฟังเท่านั้น ยังสามารถใช้เป็นสื่อสร้างความดีงามความคิดสร้างสรรค์ ให้กับผู้ฟังได้อย่างเต็มเปี่ยม ●

^๒จากบทสัมภาษณ์พิเศษ หม่อมเจ้าจักรพันธ์ เพ็ญศิริ จักรพันธ์ องคมนตรี, โดยนายชาติกร จุลกะเสวี เมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๓๐ เวลา ๙.๐๐ น ณ สำนักราชเลขาธิการในพระบรมมหาราชวัง

สารบัญเพลงพระราชนิพนธ์

แว่ว	(Echo)
ยามเย็น	(Love at Sundown)
ใกล้รุ่ง	(Near dawn)
ชะตาชีวิต	(H.M. Blues)
ดวงใจกับความรัก	(Never Mind the Hungry Men's Blues)
อาทิตย์อัสดง	(Blue Day)
มหาจุฬาลงกรณ์	
แก้วตาขวัญใจ	(Love Light in My Heart)
คำหวาน	(Sweets Words)
ยิ้มสู้	(Smiles)
มาร์ชราชวัลลภ	
รักคืนเรือน	(Love over Again)
ยามค่ำ	(Twilight)
พรปีใหม่	
	<i>Can't You Ever See</i>
เมื่อโสมส่อง	(I Never Dream)
ลมหนาว	(Love in Spring)
	<i>Oh I Say</i>
สายลม	(I Think of You)
ไกลกังวล	(When)
แสงเดือน	(Magic Beams)
ฝัน, เพลินภูผิงค์	(Somewhere Somehow)
ภิรมย์รัก	A Love Story (Kinari Suite)
	<i>Alexandra</i>
ธรรมศาสตร์	
ในดวงใจนิรันดร์	(Still on My Mind)

เดือนใจ	<i>(Old Fashioned Melody)</i>
ไร้เดือน. ไร้จันทร์	<i>(No Moon)</i>
เกาะในฝัน	<i>(Dream Island)</i>
แสงเทียน	<i>(Candle Light Blues)</i>
เกษตรศาสตร์	
เกิดเป็นไทยตายเพื่อไทย	
แผ่นดินของเรา	
ดื่อบิดามารดา	
สายฝน	<i>(Falling Rain)</i>
ทิวาพาคู่ฝัน	<i>(Dream of Love Dream of You)</i>
มาร์ชธงชัยเฉลิมพล	
ศุกร์สัญญาลักษณ์	
คำแล้ว	<i>(Lullaby)</i>
มาร์ชราชนาวิกโยธิน	
เราสู้	
ความฝันอันสูงสุด	
	<i>Lay Kram Goes Dixie</i>
	<i>Kinari Waltz (Kinari Suite)</i>
	<i>The Hunter (Kinari Suite)</i>
	<i>Nature Waltz (Kinari Suite)</i>

แว่ว

เพลงแว่ว แฉ่วกังวาล	หวานใดปาน เพลงรักระรื่น
กลับกะนึ่ง ถึงวันคืน	เกยชิดชื่นอุรา
แสงนวล ประกายฉาย	ผ่านฟ้าคราม แลอร่ามตา
เปรียบดวงพักตร์ ส่องเพียงจันทร์	นวลแสงแววตาประกาย
หวังประสบ ฉันทยังอยากพบเธอไม่วาย	รักมิหน่าย รักเราสุดหมาย แลสุดหวัง
ร้าวรอน เพลงสะท้อนแต่สำเนียง	เพียงแฉ่ว แฉ่วดัง
โลกเรานี้ที่แท้ ไม่มีขึ้นยัง	แต่ความรักเรา จีรังคงคู่ฟ้ายังยืน

Echo

*Echo - of a sweet melody
of tender love,
keeps bringing memory
from heaven, above! -*

*Soft lights - sliding through empty space
beyond cloudy skies,
remind me of your dear face
and lovelight in your eyes*

*How - I long to be with you
once again. -*

*Hope - and pray, oh yes I do,
all in vain.*

*Our Song - of it is, nothing left
but the echo -
Thought time is un-forgiving
I know
Our love will
linger on
for eternity*

GUCCI

Echo,

Handwritten musical score for guitar, featuring a melody line and a guitar accompaniment line. The score is written on a grand staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The melody line consists of quarter and eighth notes, often beamed together. The guitar accompaniment line features various chords and chord voicings, including triads and dyads. The chords are labeled with letters and numbers, such as G, Am7, Dm, E7-9, Aug. Am7, Am7, Dm, Dm7, D11, G7, Gm7, C7, F, F6, Bb7, E11, E7-9, D13, Ad1, Dm, F11, Ab6, G7, Gm7, C7, F, Fm, Em, Em7, Ed1, Dm, Dm7, Dd1, Em, Bb7, G7, Gm7, C7, F, Bb7, E11, E7-9, D13, Ad1, Dm7, F11, Ab13, G13, D11, G13, G7-9, and C. The score is divided into measures by vertical bar lines, and some measures contain slurs or accents. The bottom of the page shows several empty musical staves.

ประวัติวันทรงคนตรี

จาก พระราชอภัยวิภาพ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร
(หนังสือเนื่องในวันสื่อสารแห่งชาติ)

อาจกล่าวได้ว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันแห่งแรกที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อาจารย์และนิสิตเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน และทรงมีพระดำรัสชวนให้อาจารย์และนิสิตอยู่ฟังดนตรีด้วย

วันแห่งความทรงจำ เริ่มต้นจากการที่ อาจารย์และนิสิตจำนวน ๔,๐๐๐ คน กราบ บังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเพื่อแสดงความ ซินชมยินดี ถวายของและถวายพระพรแด่ สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ซึ่งทรงประสูติในวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๐๐ อันเป็นวันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จฯ มาพระราชทาน ปริญญาบัตรแก่นิสิต ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานนามให้มีคำว่า “จุฬา” อยู่ในพระนามสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระองค์นี้

ความทราบได้ฝ่าละอองธุลีพระบาท จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ กำหนดวันที่

๖ กันยายน ๒๕๐๐ เป็นวันให้นิสิตเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แต่เดิมจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รับ ณ โรงละครพระที่นั่งอัมพรสถาน แต่เนื่องด้วยจำนวนนิสิตที่จะเข้าเฝ้ามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกวันจาก ๒๐๐ คน เป็น ๔,๐๐๐ คน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดที่รับรอง ณ บริเวณสถานลีลาศสวนอัมพร เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา

เวลา ๑๕.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จสู่สวนอัมพรเพื่อทอดพระเนตรความเรียบร้อยของสถานที่ที่โปรดเกล้าฯ ให้จัดรับรอง แล้วเสด็จขึ้น

เวลา ๑๖.๓๐ นาฬิกา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จโดยรถยนต์พืดเล็กออกจากพระที่นั่งอัมพรสถานเข้าสู่สวนอัมพรด้านติดต่อกับบริเวณพระที่นั่ง เสด็จมาตามทางเล็ก ๆ เข้าสู่สถานลีลาศ นิสิตตั้งแถวรับเสด็จสองฟากทาง เสด็จพระราชดำเนินขึ้นสู่เวทีลีลาศ นิสิตถวายคำนับแล้วประทับนั่ง

พระเก้าอี้ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับในวันนี้ เป็นเก้าอี้เหล็กกรรมตาเหมือนอย่างในทุก ๆ คนั่งในวันนั้น

เมื่อประทับเรียบร้อยแล้ว นายประสิทธิ์ ณรงค์เดช นิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ นายกมลโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อ่านคำกราบบังคมทูล และกล่าวคำถวายพระพรว่า “ขอให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจงทรงพระเจริญ” แล้วนิสิตทั้งหมดก็เปล่งเสียงไชโยถวายพระพรสนั่นทั่วสวนอัมพร ถึง ๓ ครั้ง นายกมลโมสรจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นำนิสิตคณะต่าง ๆ นำของขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายมีช่อดอกไม้ สมุดภาพความเป็นไปในมหาวิทยาลัยในรอบปี หนังสือที่ออกในคณะต่าง ๆ และหนังสือปริญาบัตรบัณฑิต พร้อมทั้งของเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสตอบว่า

นิสิตทั้งหลาย

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้เห็นพวกท่านมาถวายพรลูกคนเล็กของข้าพเจ้า ลูกคนนี้ออกจะโชคดีที่มีคนมาถวายพรเป็นจำนวนมาก เมื่อโตขึ้นและรู้จักจะพอใจและภูมิใจมาก ตามธรรมดาพ่อแม่ที่ได้เห็นลูกเติบโตแข็งแรงก็ย่อมปลื้มใจ

พระราชดำรัส

ในโอกาสที่นิสิตเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน
วันศุกร์ที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐

ยังเห็นคนจำนวนมากมาแสดงความยินดีก็ยิ่งดีใจมากขึ้น ข้าพเจ้าและครอบครัวขอขอบใจพวกท่าน พระราชินีก็ดีใจมาก และอยากมาแต่เสียใจที่มาไม่ได้ เพราะต้องอยู่เลี้ยงลูก ตามธรรมดาทุกปี ข้าพเจ้าไปแจกปริญญา แจกอยู่นานแล้ว ก็ให้โอวาทให้เรียนดี ให้สามัคคีพร้อมเพรียง แต่วันนี้ไม่ต้องพูดอีกแล้ว เพราะการที่ท่านมาชุมนุมกันมากมายเช่นนี้ ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีพร้อมเพรียงอยู่แล้ว

ในโอกาสที่ท่านมาชุมนุมกันนี้ พอดีเป็นวันที่มีวงดนตรีของสถานีวิทยุ อ.ส. ซึ่งออกอากาศประจำทุกวันศุกร์ จึงขอชวนให้อยู่ฟังด้วยดนตรีนี้เล่นอย่างกันเอง เอะ ๆ เทอะ ๆ บางทีควรจะจบก็เล่นต่อไป บางที่ยังไม่ทันจบก็รีบจบ บางทีก็มีคนขอเพลงมาไม่เคยได้ยินก็เปิดแผ่นเสียงให้ฟัง ก็เล่นกันไปได้ เล่นอย่างกันเอง อย่างที่นายแมนรัตน์ นายวง เขาเคยพูดบ่อย ๆ ว่า เป็นกันเองกับผู้ฟังดี วันนี้ขอให้นิสิตเป็นกันเองต่อไปนี้ขอแนะนำนายแมนรัตน์ ศรีกรานนท์ นายวงให้ขึ้นมาแนะนำเกี่ยวกับรายการวงดนตรีนี้

ดนตรีได้เริ่มบรรเลงอย่างเป็นกันเองตั้งแต่เวลา ๑๗.๐๐ นาฬิกา และเป็นการบรรเลงออกอากาศทางสถานีวิทยุ อ.ส. ด้วย มีคนขอเพลงมาเรื่อย ๆ ทั้งจากผู้ที่มาฟังและจากผู้ฟังที่บ้านโทรศัพท์มาขอ ทูลกระหม่อมทั้งสามพระองค์บนพระที่นั่งอัมพรสถานมีพระประสงค์จะฟังเพลง “มหาจุฬาลงกรณ์” ซึ่งวงดนตรีได้บรรเลงถวายและนิสิตทั้ง ๔,๐๐๐ คน เป็นผู้ร้องเสียงเพลงก็กักตึงไปทั่วบริเวณ และเป็น

ที่สนุกสนานกันอย่างยิ่งทั้งในวงดนตรี และ วงผู้ฟัง เพราะเพลงนี้เป็นเพลงพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชนานให้เป็นเพลงประจำจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย^๑ โดยครั้งแรกได้พระราชนานทำนองผ่านลงมาทางหม่อมราชวงศ์สุนนชาติ สวัสดิกุล อาจารย์คณะอักษรศาสตร์ และท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล และนายสุภร ผลชีวิน น้องชาย เป็นผู้ร่วมกันประพันธ์คำร้องถวาย^๒

การแสดงดนตรีของสถานีวิทยุ อส.สิ้นสุดลง เมื่อเวลาประมาณ ๑๘.๕๕ นาฬิกา นิสิตได้รับบริจาคเงินโดยเสด็จพระราชกุศลสมทบทุน อานันท์มหิตล เพื่อดำเนินการตามโครงการบำบัดโรคเรื้อนเป็นจำนวนเงินถึง ๔,๐๐๐ บาทเศษ

หลังจากนั้นเป็นต้นมา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ได้กราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทรงดนตรี เป็นประจำทุกปี โดยยกเว้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ ซึ่งเป็นปีที่เสด็จประพาสต่างประเทศอย่างเป็นทางการ การเสด็จทรงดนตรีในระยะหลังนี้ได้เปลี่ยนแปลงสถานที่มาเป็นหอประชุมจุฬาฯ และเนื่องจากได้เสด็จตรงกับวันที่ ๒๐ กันยายน ของทุกปี เป็นระยะเวลา ๔-๕ ปี ติดต่อกันมา จุฬาลงกรณ์มหา-

วิทยาลัย จึงถือว่าวันที่ ๒๐ กันยายนของแต่ละปีเป็น "วันทรงดนตรี"

แม้ว่า "วันทรงดนตรี" ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จะสิ้นสุดลงแล้วเมื่อปี ๒๕๑๖ ซึ่งเสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นปีสุดท้าย แต่เหล่านิสิตทั้งหลายยังระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณที่ทรงมีต่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนั้นทุกปีในวันที่ ๒๐ กันยายน จะมีการบรรเลงดนตรีของวงดนตรี ส.จ.ม.เพื่อรำลึกถึง "วันทรงดนตรี"

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์^๓ เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาอีกแห่งหนึ่ง ที่ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้อาจารย์และนักศึกษาเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทเป็นครั้งแรก ในวันอังคารที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๐๕ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้ง ๔ พระองค์ตามเสด็จ พระองค์ได้ทรงดนตรีร่วมกับวงของสโมสรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมีการทูลเกล้าถวายเงินบริจาคสมทบทุนมูลนิธิอานันท์มหิตล

ต่อมาในวันเสาร์ที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๖ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จฯ มาทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นการ

๑. หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิกุล, บันทึกเรื่องนิสิตเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายพระพรสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณ, มหาวิทยาลัย จัปป์ปิยมหาราชานุสรณ์, ตุลาคม ๒๕๐๐

๒. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ ออยุธยา, น้ำใจน้องพี่ศิษย์, สารสภาคณาจารย์ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๑๖ (มีนาคม-เมษายน ๒๕๓๐)

๓. กองกลาง สำนักอธิการบดี, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ส่วนพระองค์ ทรงปลูกต้น “หางนกยูง” พระราชทานให้เป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน ๕ ต้น คือด้านหน้าหอประชุมใหญ่ ๓ ต้น และด้านข้างตึกสนามหลวง ๒ ต้น และทรงมีพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ต้นไม้นี้เมื่อโตก็ควรทวงแหวน ขอให้รักษาเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัย เพราะจะปลูกขึ้นก็นาน แต่ด้วยกำลังใจของนักศึกษาที่โตเร็ว”

นอกจากนี้ ยังได้ทรงพระราชทานเพลงประจำมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือ เพลง “bungทอง” ให้เป็นมิ่งขวัญของสถาบัน ในคราเสด็จทรงดนตรีเมื่อวันเสาร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๗ ซึ่งนับเป็นพระมหากษัตริย์คุณล้นพ้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเสด็จเยี่ยมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นการส่วนพระองค์ ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ และ มีนาคมของแต่ละปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาก่อนสอบไล่ ดังนั้นเมื่อทรงดนตรีแล้ว ยังได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท และทรงอำนวยพรให้นักศึกษาตามที่ทูลขอด้วย ความตอนหนึ่งว่า

“...การสอบไล่หมายถึงว่าเราต้องทูลหนังสือปีหนึ่ง ไม่ใช่ว่าเดือนหรือสองเดือนเพิ่งมาทูลกัน เพราะฉะนั้นการเดือนครั้งนี้ ในเวลานี้ก็ออกจะป่วยการอาจจะเรียก ได้ว่าเป็นการเตรียมสำหรับปีหน้าก็ได้ ขอเตือนสำหรับปีหน้าว่า ปีหน้าก่อนสอบแล้วควรทูลหนังสือเสีย เรียนไปตามหลักสูตรที่อาจารย์สอน นอกจากนั้นควรหาความรู้ใส่ตนเองด้วย จะได้ไม่เคือคร้อนมาขอพร

ให้สอบไล่ได้ อย่างไรก็ตามก็พรที่จะให้มันจะให้ตามที่จะให้ได้ เพราะพรไม่ใช่สิ่งที่วิเศษอะไรเลย เป็นแต่เพียงคำเตือนเท่านั้นเอง.... การสอบไล่หมายถึงผู้จริง ๆ ถ้าไม่เช่นนั้นก็จะเกิดอันตรายยิ่ง ผู้ที่ได้รับปริญญา หรือสอบไล่ได้นั้นก็เท่ากับว่าได้รับความรู้ไปประกอบอาชีพ ผู้ที่ได้ปริญญาแต่ไม่มีความรู้ก็เหมือนกับได้เศษกระดาษจะทำอะไรก็ได้ไม่ได้ จะทำได้ก็ต้องขอให้คำว่าต้องแบ่งกับคนอื่นเขา”

เหตุการณ์ที่น่าประทับใจเป็นที่ยิ่งอีก เหตุการณ์หนึ่งที่ชาวธรรมศาสตร์ในเวลานั้นไม่เคยลืมเลือนเลย ก็คือ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงเปียโนให้นักศึกษาฟังเป็นครั้งแรก และครั้งเดียว ในการเสด็จทรงดนตรีเมื่อวันศุกร์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๙ และทรงมีพระราชเสาวนีย์ว่า “ไม่ใช่เล่นตัวแต่เล่นได้เพลงเดียวจริง ๆ คือซ้ำกับเมื่อสามปีก่อน แต่ถ้าอยากฟังจริง ๆ ก่อนเลิกจะเล่นผิด ๆ ถูก ๆ ให้ฟัง”

การเสด็จฯ ทรงดนตรีที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีเป็นประจำทุกปีนับตั้งแต่ปี ๒๕๐๕ เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงปี ๒๕๑๖ จึงเสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นปีสุดท้ายเช่นเดียวกัน

วันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๐๙ นับเป็นวันประวัติศาสตร์ที่สำคัญอย่างยิ่งของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^๑ ในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ-

๑. ผศ.พุม ขำเกลี้ยง, โปรดเกล้าฯ ให้อาจารย์และนิสิตเข้าเฝ้า, เกษตรศาสตร์ ๔๐ ปี, อมรินทร์การพิมพ์ กรุงเทพฯ ๒๕๒๖

บรมราชินีนาถได้โปรดเกล้าฯ ให้อาจารย์นิสิตเก่า และนิสิตปัจจุบันของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด และพระราชทานเลี้ยงอาหารเย็น ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต และนอกจากนั้น ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพลงพระราชนิพนธ์ “เกษตรศาสตร์” ด้วย

บรรยากาศในการทรงดนตรีวันนั้น นับตั้งแต่เวลา ๑๖.๔๐ น. จนถึงเวลาประมาณ ๒๓.๐๐ น. เป็นบรรยากาศแห่งความสุข ความสนุกสนาน ความเป็นกันเอง นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณล้นเกล้าฯ สำหรับชาวเกษตรจำนวนไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คน ณ ที่นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริถึงต้นนนทรี ๙ ต้น ที่ได้ทรงปลูกไว้ในบริเวณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อเสด็จฯ ทรงดนตรีครั้งแรก ตามคำกราบบังคมทูลของสมาคมนิสิตเก่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๖ ความว่า

“...ทุกปีการเชิญ ไปเยี่ยมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นการภายในก็เคยไปพบคณะอาจารย์แล้วก็ทั้งพวคนิสิตเก่าทั้งนิสิตปัจจุบันครบถ้วนวันนี้ก็มากขึ้นนับว่าครบถ้วนพอๆ แต่มีอีกอย่างหนึ่งที่ขาดก็คือไม่ได้ไปเยี่ยมต้นไม้ ในการไปนั้นก็เป็นห่วงต้นไม้จะงอกงามดีหรือเปล่า

ก็ต้องขาดไปในปีนี้ แต่ว่าเชื่อว่าทุกคนก็คงได้ดูแลเต็มความสามารถแล้วก็คงเจริญเติบโต ไม่เสียชื่อของมหาวิทยาลัย.....” และกับบทเพลงพระราชนิพนธ์ “เกษตรศาสตร์” ที่พระราชทานในวันนั้น ทรงมีพระราชดำรัสว่า “...เพลงของเกษตรนี่ก็จริงก็ควรจะตัดสินใจเอาเองว่าเป็นยังไง แต่ความคิดส่วนตัวของผู้แต่ง รู้สึกว่าเป็นเพลงที่อ่อนหวาน อ่อนหวานกว่า ๒ เพลง^๒ โหม้น แต่อ่อนหวานนี้ไม่ได้หมายความว่าไม่เข้มแข็ง...”

การเสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์ ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยังคงดำเนินต่อไปเป็นประจำทุกปีและได้เสด็จฯ ทรงดนตรีในปี ๒๕๑๕ เป็นปีสุดท้าย

วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร^๓ ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณ เสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์ ณ หอประชุมวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๑๒ เป็นครั้งแรก อาจารย์และนักศึกษาจาก ๔ วิทยาลัย ได้มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ โดยพร้อมเพรียงกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท ความตอนหนึ่งว่า “...เข้าใจว่ารายการนี้มีสิ่งหนึ่งที่จะต้องมีข้อสังเกต คือรายการนี้จัดมาทางนี้ก็มีวงของ อ.ส. แล้วก็วงของทางวิทยาลัย ซึ่งไม่ทราบว่าจะถ่อมตัวหรือเปล่า

๒. เพลง “มหาจุฬาลงกรณ์” และเพลง “ยูงทอง”

๓. สำนักพระราชพิธี, ประมวลพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท, โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, ๒๕๑๖ และจากกองกลาง สำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ว่าไม่กล้าไปที่ไหนอาจเป็นเรื่องของความถ่อมตัวก็ได้ แต่ที่จริงฟังดูแล้วก็น่ารักดี แล้วก็น่ารัก ทั้งผู้พูดและผู้ปฏิบัติที่ได้มาแสดงร่วมกันก็ทำให้เกิดความปรองคองสามัคคีกันดี ทั้งแสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยนี้แม้จะอยู่หลายแห่งหลายแหล่ง หลายหนก็ยังมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ก็หวังและขอให้รักษาความอันหนึ่งอันเดี่ยวนีไว้เพื่อประโยชน์ของแต่ละคน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพราะว่าที่แสดงมาวันนี้ก็เข้มาร่วมสนุกกันได้ ร่วมกันทำงานได้ ร่วมกันสร้างชาติได้ ก็นับว่าเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม...”

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จฯ ทรงดนตรีในวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร รวม ๕ ครั้งด้วยกัน โดยเสด็จในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๑๖ เป็นครั้งสุดท้าย

กระแสพระบรมราโชวาท ที่ทรงพระราชทานแก่อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล^๑ ความตอนหนึ่งว่า “...และที่ที่กล่าวถึงผู้ที่เป็นเจ้าของชื่อมหิดลว่า คือสมเด็จพระบรมราชชนกนั้น ก็เพราะท่านได้เป็นผู้ที่สมพระทัยและได้พยายามที่จะให้การศึกษาในด้านการแพทย์ก้าวหน้าทุกวิถีทาง จนกระทั่งได้รับพระนามว่าเป็นพระบิดาแห่งการแพทย์ในเมืองไทย มหาวิทยาลัยมหิดล และโดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ ก็ถือว่าต่างเป็นลูกของ

ท่าน ก็นับว่าเรามีสิ่งที่ใกล้เคียงกัน เพราะว่าเป็นลูกของท่านเหมือนกัน...” เมื่อวันที่เสาร์ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓ ณ สวนอัมพร พระราชวังดุสิต ในโอกาสเสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์นั้น ยังตราตรึงอยู่ในความทรงจำของอาจารย์และนักศึกษาที่มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ในวันนั้นตลอดมาจนทุกวันนี้และนั่นคือ การเสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นครั้งแรกสำหรับชาวมหิดล

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ ได้เสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นการส่วนพระองค์อีกครั้งหนึ่ง ณ หอประชุมราชแพทยาลัย ในโรงพยาบาลศิริราช มีการรวบรวมเงินบริจาคสมทบทุนอานันทมหิดล เช่นเดียวกับการเสด็จฯ ทรงดนตรี ณ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ก็ได้รับพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณในวันทรงดนตรี เป็นครั้งสุดท้าย

ในการเสด็จพระราชดำเนินทรงดนตรี ณ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ นอกจากจะมีองค์มิ่งขวัญทั้งสองพระองค์แล้ว สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอทั้ง ๔ พระองค์ ก็ได้ร่วมตามเสด็จด้วย แต่เมื่อสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าหญิงอุบลรัตนฯ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช (ขณะนั้นดำรงพระยศ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์ฯ) เสด็จทรงศึกษาต่อต่างประเทศจึง

๑. สำนักราชเลขาธิการ, ประมวลพระราชดำรัส และพระบรมราโชวาท, โรงพิมพ์กรมแผนที่ทหาร, ๒๕๑๖ และจากบทสัมภาษณ์นายแพทย์ สรรใจ แสงวิเชียร แผนกกายวิภาคศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

ตามเสด็จเพียงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ (ขณะนั้นดำรงพระยศสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรฯ) และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณฯ

ในวันทรงดนตรีนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสถึงเรื่องต่าง ๆ เป็นการส่วนพระองค์ พร้อมทั้งพระราชทานพรในการสอบให้แก่นิสิตนักศึกษา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จะทรงมีพระราชเสาวนีย์

และบางครั้งจะทรงเดี่ยวเปียโนด้วย ทรงเปิดโอกาสให้อาจารย์ นิสิตนักศึกษาทูลฯ ขอเพลงได้ และมีการบริจาคเงินสมทบทุนอานันทมหิดลทุนภูมิพล และสวัสดิการทหารและตำรวจ ซึ่งปราบปรามผู้ก่อการร้ายตามชายแดน

โดยที่กระแสพระบรมราโชวาทที่พระราชทานให้นิสิตนักศึกษาสถาบันต่าง ๆ เนื่องในวันทรงดนตรีนี้เปี่ยมด้วยสาระและปรัชญาอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง จึงได้ประมวลได้ตามลำดับต่อไปนี้

กระแสพระบรมราโชวาท

จาก พระราชอัจฉริยภาพ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการสื่อสาร
(หนังสือเนื่องในวันสื่อสารแห่งชาติ)

พระบรมราโชวาท^(๑)

พระราชทานแก่

คณะนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงดนตรี^(๒)

ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วันเสาร์ที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๑๒

ก่อนที่จะให้ตามที่นายกลโมสรขอและ ก่อนที่จะอนุญาตให้ นั่ง ขอเทียบเวลาว่าตาม เวลานาฬิกาใหม่ เป็นเวลา ๑๕ นาฬิกา ๑๗ นาที ไม่ทราบว่าจะตรงหรือไม่ตรงเพราะว่า ไม่ได้ตั้ง แต่ว่าถือว่าเป็นเวลาทางราชการในวันนี้ ในหอประชุมนี้ และในบริเวณหอประชุมนี้ ที่ต้องตั้งนาฬิกาและเทียบเวลานี้ เพราะว่า วันนี้ก็ตามเคยก็คงมีการชกคะเยอกัน แล้วก็

จะต้องอ้างถึงเวลาในต่างประเทศ ก็ขอไม่อ้าง เวลาในต่างประเทศ แล้วตอนนี้ก่อนที่จะวิสาขนา ต่อไป ก็ขอให้นั่งได้ การที่ต้องเทียบเวลานี้ เพราะว่าทราบดีว่ามีกิจการหลายอย่างที่จะ แสดงในวันนี้

การมาเป็นประจำหรือเกือบเป็นประจำ ทุกปีตามคำขอของทางมหาวิทยาลัย และของ ลโมสรของนิสิตจุฬาลงกรณ์ ก็มาด้วยจุดประ-

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์

สงค์หลายประการ ตามที่ขอให้มาให้โอวาท และมาเล่นดนตรี ทั้งมารับเงินด้วย การที่มารับเงินนั้นก็เป็นที่ประเพณีที่ว่า เราจะต้องช่วยกันที่จะสร้างการกุศล แล้วก็การกุศลนั้นโดยเฉพาะก็เป็นมูลนิธิอานันทมหิดล ซึ่งเป็นมูลนิธิที่จะช่วยให้นักศึกษาที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยนี้ได้มีโอกาสได้ไปศึกษาต่อไป ปีก่อนๆ นี้เคยมาแล้วโฆษณา ซึ่งวันมาหลายปีมาโฆษณามูลนิธิอานันทมหิดล แต่ในปีนี้จะขอโฆษณานิดหน่อยโดยที่ว่ามีผลงานของมูลนิธิอานันทมหิดลมาอยู่ ณ ที่นี้ และก็กำลังปฏิบัติการคิดด้วยเครื่องสมออันใหญ่โต การที่พูดเรื่องสมออันใหญ่โตนี้เพราะว่าคราวที่มากแจกปริญญาเมื่อคราวที่แล้ว ทางท่านอธิการก็ได้โอ้อวดว่า ปีนี้ทางมหาวิทยาลัยได้รับการพัฒนาอย่างใหญ่หลวง คือมีสมออิเล็กทรอนิกส์ใช้ก็วันนี้ดูเหมือนจะมาแสดงให้ดู นี่เป็นรายการของทางมหาวิทยาลัย ข้อต่อไปที่จะต้องอารัมภบทอีกก็คือว่า ปีนี้พวกที่นั่งอยู่ในที่นั่งนี้อาจไม่ทันนึกว่าเป็นปีที่ ๑๒ แล้วที่มีการประชุมกันแบบนี้ ครบรอบแล้ว ที่จะได้ดีเพราะว่าผลงาน คือมีบุคคลหนึ่งในที่นั่งที่อายุ ๑๒ แล้ว แล้วก็ขอเตือนความจำหรือบอกว่า ที่เริ่มมีการประชุมอย่างเช่นวันนี้ก็ต่อเนื่องมาจากการเกิดของบุคคลนี้เมื่อ ๑๒ ปี เมื่อปี ๒๕๐๐ นั้นนะ วันหนึ่งมาแจกปริญญาในหอประชุมนี้ แล้วก็เมื่อแจกปริญญาเสร็จแล้ว ก็ได้ประกาศสิ่งที่ไม่เคยประกาศเลย ณ ที่ใด ว่า เมื่อแจกปริญญาเสร็จแล้วขอให้นักกลับบ้าน วันนั้นผู้ที่ได้รับปริญญาก็คงงงพอใช้ แต่ว่า ก็กลับบ้านไป แล้วไปคอย แล้วเกิดมีบุคคล

ผู้เกิดขึ้นมา เมื่อเป็นเช่นนั้นได้ทราบข่าวว่ามีทั้งอาจารย์ทั้งนักศึกษามาแสดงความยินดีก็ติดต่อมาทางอาจารย์สุมนชาติ สวัสดิกุล ผู้ล่องลับไปแล้วว่า นักศึกษาอยากจะมาแสดงความยินดี ก็บอกว่าให้มาได้ที่พระที่นั่งอัมพร แล้วก็ยินดีจะต้อนรับ ให้ส่งจำนวนและรายชื่อมาจะได้ให้ทางตำรวจ ทางทหาร ทางเจ้าหน้าที่ได้ทราบ จะได้ให้เข้ามาได้ ก็บอกว่ามีประมาณ ๕๐ คน ต่อมาก็บอกว่าขอเพิ่มจำนวนเป็นสัก ๑๐๐ คน ต่อมาก็เพิ่มเป็นจำนวน ๓๐๐ คน ก็เลยบอกว่า ถ้าเป็นเช่นนั้นก็ขอเปลี่ยนสถานที่ เป็นสวนอัมพรเพราะว่า ๓๐๐ คน จะมาประชุมในห้องหนึ่งก็รู้สึกว่าจะลำบาก ก็ไปที่สวนอัมพรในวันนั้นปรากฏว่ามาเป็นจำนวนไม่ใช่ ๓๐๐ คน มาเป็นจำนวน ๓๐๐๐ คน คนเหล่านั้นก็คงได้ศึกษาสำเร็จมาแล้ว ก็หวังว่าอย่างนั้นเพราะ ๑๒ ปีมาแล้ว แล้วก็ทำได้ทำประโยชน์แก่บ้านเมืองอย่างมากมายแล้ว ผู้ที่อยู่ในหอประชุมและรอบหอประชุมนี้ก็คงจำไม่ได้เพราะไม่ได้อยู่ในที่นั้น ก็ถึงต้องมาอธิบายว่า การมาอย่างนี้ก็มาเป็นประเพณี ซึ่งก็ทุกปีที่มาแบบนี้และทั้งมาเวลามาแจกปริญญาก็ได้เคยบอกว่าเป็นการให้โอวาท ในการแจกปริญญานั้นเป็นโอวาทในการมาอย่างเช่นวันนี้ ไม่ใช่โอวาท แต่ก็กลับกลายมาเป็นประเพณีว่านายกสโมสรขอให้ให้โอวาท ก็สนใจ ไม่ทราบว่าจะออกมาออกตัวว่า วันนี้ไม่ใช่โอวาทก็จะหัวร่อกัน จึงยอมรับว่า วันนี้จะเป็นโอวาทก็ได้ แต่ข้อสังเกตอีกอย่างก็คือภายใน ๑๒ ปีที่ผ่านมา ได้มีเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งในมหาวิทยาลัยทั้งนอกมหาวิทยาลัยทั้ง

นอกประเทศ ซึ่งถ้าสังเกตดูจริงๆ จะว่า “ดี” หรือ “ไม่ดี” ก็พูดไม่ถูก ในทางดีก็มีมาก คืออย่างประเทศชาติก็พัฒนาขึ้นไป มหาวิทยาลัยก็พัฒนาขึ้นมา จนกระทั่งได้มีเครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต แล้วก็เหตุการณ์ต่างๆ นั้น ที่ได้บันทึกไว้ในหนังสือพิมพ์ก็ตาม ได้ออกประกาศทั้งวิทยุและโทรทัศน์ก็ตาม นี่ต้องบอกว่าทางสื่อมวลชนทั้งหมด เพราะว่าโดยมากถ้าบอกทางหนังสือพิมพ์เท่านั้น เดี่ยววิทยุเขาก็บอกว่าไม่ได้เอ่ยถึง เวลาเอ่ยถึงวิทยุเขาก็บอกว่าโทรทัศน์ไม่ ก็เลยเอาทุกอย่าง สื่อมวลชนทั้งหลายได้รายงานข่าวทั้งดีทั้งไม่ดี เราได้อ่านได้ฟังได้เห็นทั่วกันนั่นนะส่วนหนึ่ง แต่ว่าเหตุการณ์ที่มีขึ้นแล้วก็ไม่ได้ผ่าน ไม่ได้รับการบันทึกหรือกระจายข่าวทางสื่อมวลชนก็มีเหมือนกัน ซึ่งมีทั้งดีทั้งไม่ดี ทั้งนี้ถ้าเรามาคิดดู ข่าวต่างๆ หรือเหตุการณ์ต่างๆ เราจะมาฟังข่าวเพียงว่าฟังสนุกก็เป็นทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งเราฟังข่าวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว เราจะต้องมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่เรามาพิจารณาว่าจะจะเป็นประโยชน์อย่างไรแก่เรา แล้วก็เมื่อคิดแล้วว่าจะอยากจะให้ข่าวเหล่านั้น เหตุการณ์เหล่านั้นเป็นประโยชน์แก่เรา เราจะทำอย่างไร เราจะมีทัศนะอย่างไรต่อข่าว หรือเราจะฝึกจิตใจของเราอย่างไร สำหรับข่าวเหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อเราและต่อส่วนรวม อันนี้ก็ต้อมานั่งคิด จะว่ามานั่งวิปัสสนาหรือมานั่งทางในก็อาจมากเกินไป แต่ขอให้ได้มาพิจารณาว่า จุดประสงค์ของแต่ละคนและแต่ละคณะ แต่ละสถาบัน แต่ละหมู่ชนหรือประเทศหรือแม้แต่มนุษย์ทั้งหลาย

เรามีจุดประสงค์อะไร ตามความจริง แต่ละคนก็ต้องการความเจริญความเจริญก้าวหน้า ความเจริญนั้นก็ทั้งเจริญทางวัตถุและทางจิตใจ ทุกคนต้องมีหน้าที่จะปฏิบัติตนทำให้เกิดประโยชน์ เกิดพัฒนาขึ้น ทั้งนี้เราจะต้องใช้วิธีต่างๆ มาทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นมา ที่พูดอย่างนี้อาจทำให้งงว่าจะนำไปสู่อะไร อันนี้คือทราบดีว่าได้พูดซ้ำซากมาแล้วเป็นเวลาหลายปี ว่าแต่ละคนต้องพยายามที่จะใช้ความคิดพิจารณาให้รอบคอบ ใช้สติ ทั้งสติที่รู้ตัวว่ากำลังทำอะไร ทั้งสติปัญญา เพื่อประกอบกรรมที่ดี เพื่อให้กรรมนั้นจะสนองให้เป็นผลที่ดีแก่เราและแก่ส่วนรวม อันนี้ก็เลยทำให้มาพิจารณาว่าถ้าแต่ละคนปฏิบัติอะไร จะปฏิบัติอะไร มีสติอยู่กับตัว มีสติปัญญา แล้วมีความตั้งใจที่แน่วแน่ จะบรรลุผลตามที่ต้องการ คือการพัฒนาในทางจิตใจและในทางวัตถุแก่ตนเองและแก่ส่วนรวม

บัดนี้ได้มีข่าวบางอย่าง ซึ่งไม่ได้ลงในหนังสือพิมพ์ หรือออกวิทยุหรือโทรทัศน์มาถึง ก็ได้สดับตรับฟังแล้ว แล้วทำให้นึกถึงว่า แต่ละคนที่เกี่ยวข้องก็อาจไม่ได้คิดถึงประโยชน์แท้จริงของตัวเอง ถึงทำให้เกิดอลวนได้ แล้วก็อาจเกิดอลวนต่อไปได้ ที่พูดถึงก็ขอพูดตรงๆ แล้วก็ที่มีแพ้มขึ้นมาเนี่ยแพ้มอันที่เขาให้มานี้ ตอนเนี้ยก็ไม่ทราบว่ามีอะไร ยังไม่ได้ดู แต่แพ้มที่เอามานี้ก็มีหมายกำหนดการว่าจะทำอะไร ก็เห็นว่าไม่มีอะไรมากนัก มีแต่ว่ามีพระราชดำรัส มีทรงดนตรี ถวายพระสุธารส แล้วก็ถวายของ ถวายเงินสมทบทุน แล้วก็เสด็จ

พระราชดำเนิกลับตามพระราชอัธยาศัย ที่นี้ที่เอาแฟ้มมานี้ ก็เพราะมีสิ่งสำคัญอยู่ด้วย เกี่ยวข้องกับที่พูดเมื่อกี้ว่า ที่เราต้องการที่จะขจัดสิ่งที่ไม่ปรารถนานั้น เรามีทางแล้วเราต้องทำ แต่ว่ามีสิ่งหนึ่งที่ได้ลำดับรับฟังมาแล้วก็ไม่เรียบร้อย แล้วก็น่าจะขจัดได้ด้วยความสำเร็จดี ๒ เรื่อง เรื่องหนึ่งก็คือเรื่องตะกักก็เห็นว่าคุณจะวิตถกรรมเวลาต้อนรับลงกราบที่ถนน แล้วก็ก็เป็นสิ่งที่คนละต่างๆ เหม่น เรื่องเหม่นกันก็รับว่าในโลกนี้ก็เหม่นกันทั้งนั้น คนหนึ่งเหม่นอีกคนหนึ่งเพราะว่าแต่ละคนก็นึกว่าตัวถูก แต่ว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ขอมาแยกธาตุ ทางฝ่ายคุณะวิตถกรรมเขาทำด้วยจิตใจที่ไม่ได้ อยากจะเบียดเบียนใคร เขาทำด้วยจิตใจบริสุทธิ์ เขาก็ทำไป ฝ่ายคนอื่นเขาบอกว่าทำอย่างนั้นมันเบียดเบียน ก็อาจเบียดเบียนได้บ้าง เพราะว่าคนอื่นเขาก็บอกว่าทำคล้ายๆ ว่าทำอย่างนี้เป็นการเหยียดหยามว่าคนอื่นทำไม่ถูก แต่ในสมัยปัจจุบันนั้นขอให้เข้าใจว่า แต่ละคนมีเสรีภาพที่จะทำในสิ่งที่ไม่เกิดเสียหาย มีการอ้างถึงพระบรมราชโองการ พระบรมราชโองการของรัชกาลที่ ๕ ที่ทรงไว้ตอนเสวยราชย์ใหม่ๆ ซึ่งมีใจความที่ว่าให้เลิกการหมอบคลานในทุกที่ มีไว้ว่าให้พระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยซึ่งจะเข้ามาในที่เฝ้าแห่งหนึ่งแห่งใด จงประพฤติตามข้อบัญญัติที่พระราชทานไว้ อันนี้ก็ไม่ได้พูดถึงว่าให้คุณะวิตถกรรมปฏิบัติตามนี้ แต่ถ้าจะมาสรุปในพระบรมราชโองการก็มีว่าทรงพระราชปรารภว่าต้องการที่จะให้ประชาชนทั้งหลายในประเทศไทยในประเทศไทยมีความก้าวหน้า ในสมัย

นี้ก็เรียกว่าพัฒนา ใช้คำว่าพัฒนาอันหนึ่งทั้งนี้ก็บอกว่าประเทศอื่นๆ ทางตะวันตก ตะวันออกเขาเปลี่ยนได้ เราจึงเปลี่ยนได้เหมือนกัน ในประเทศเราก็ควรจะเปลี่ยนได้ แล้วมีไว้ว่าการหมอบคลานเป็นการกตัญญูก็ควรจะเปลี่ยนแปลง แล้วก็พระราชโองการนี้เป็นพระราชโองการต่อพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย แต่ถ้ากลับมาดูจริงๆ ใจความหรือพระราชพระนิธานของรัชกาลที่ ๕ ทรงมีไว้เพื่อที่จะขจัดในสิ่งที่เป็นการกตัญญูที่น่าใจ ซึ่งนับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองหรือเปลี่ยนแปลงความรู้สึกของประชาราษฎร โดยเฉพาะข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยให้เป็นการปกครองอย่างไม่กตัญญู การปกครองไม่กตัญญูนั้นก็ทรงยกตัวอย่างเกี่ยวข้องกับการหมอบคลานนี้เป็นอย่างหนึ่ง แล้วก็มียุทธคดีอยู่ในนี้ว่า ขนบธรรมเนียมหรือกฎเกณฑ์ต่างๆ มีอีกมากมายจะต้องพยายามที่จะขจัดด้วย ไม่ให้มีการกตัญญูต่อไป ก็ไม่ได้เขียนไว้ชัดในนี้ถึงคำว่าประชาธิปไตย เพราะเวลานั้นยังไม่ได้เหอประชาธิปไตย หรือไม่ได้พูดถึงสิทธิเสรีภาพหรืออะไรมากมาย แต่ในสมัยนี้ก็พูดถึงสิทธิและเสรีภาพซึ่งถ้ามาเปลี่ยนมาแปลในสมัยปัจจุบันนี้ เราก็ปรารถนาจะให้ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเต็มที่ แต่ต้องมาพิจารณาว่าเสรีภาพนั้นนี่คืออะไร ไม่ทราบว่าจะพูดในที่นี้แล้วหรือเปลวว่าเสรีภาพของแต่ละคนนะมี มีเต็มที่ทีเดียว แต่ละคนจะทำอะไรก็ได้ จะทำตัวให้เป็นอันธพาลก็ได้ อยากจะทำอะไรที่เสียหายๆ ก็ทำได้ทั้งนั้น แต่ว่ามีหลักอยู่ว่า กรรมเป็นของแต่ละคน แต่ละคน

ทำกรรมใด หมายความว่ากระทำการอะไรจะต้องเกิดผลทั้งนั้น ผลจะดีถ้าทำกรรมดี เพราะกรรมดีก็คือทำสิ่งอะไรมีความรอบคอบ(แล้วคิดให้รอบคอบ) ทีนี้ก็เรื่องเสรีภาพเราจะทำอะไรก็ได้ทั้งนั้น แต่ต้องมีอีกอย่างหนึ่ง คือ คนหนึ่งมีเสรีภาพ อีกคนหนึ่งก็มีเสรีภาพเหมือนกัน ถ้าเสรีภาพนั้นมันก้าวก่ายกันจะทำอย่างไร เหมือนที่ในหอประชุมนี้ นั่งกันอย่างหนาแน่น แต่ถ้าคนหนึ่งอยากจะนั่งหรืออยู่ในที่ที่อีกคนนั่งอยู่ก็ออกจะลำบาก ไม่ใช่ว่าเกือบจะเกิดทะเลาะวิวาทกัน แต่ว่าเป็นการที่ทำได้ เพราะว่าคนหนึ่งจะไปอยู่ในช่องอากาศที่อีกคนหนึ่งอยู่ก็ไม่ได้ แม้แต่อากาศที่เคยอยู่ในที่ที่เราจะมานั่งก็ต้องหนีไป เราก็เบียดเบียนอากาศไป ให้ไปที่อื่น จึงมีหลักว่า เสรีภาพของแต่ละคนก็มีการจำกัด โดยเสรีภาพของคนอื่นมีอยู่แค่ไหนเราก็จะต้องเคารพ เคารพนับถือ เสรีภาพของผู้อื่น ก็เลยมานึกถึงการที่คณะวิศวกรรมเขาปฏิบัติเช่นนั้น เขาก็มีเสรีภาพที่จะปฏิบัติเช่นนั้น ถ้าพูดถึงว่าเป็นกฎเกณฑ์ การทำความเคารพประมุขในการที่ได้พบกัน ถ้าเขาอยากจะแสดงอย่างนั้นเขาก็แสดงได้ ไม่ได้ยิ่งหย่อนกว่าคนที่แสดงความเคารพโดยถวายคำนับก้มศีรษะหรืออย่างอื่น ผู้ที่ทำความเคารพตามประเพณีนิยมใดๆ ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นผลให้เข้าใจตามนั้นๆ เป็นการกระทำที่เหมาะสมแล้ว ก็ทำได้ทั้งนั้น จึงมองไม่เห็นว่าจะทำไมจะต้องมาเหยียดหยามกัน ทำไมจะต้องมาเบียดเบียนกัน ก็แสดงเหมือนกัน เท่ากัน อันนี้ที่พูดมาตรงๆ อย่างนี้เพราะว่าเห็นว่าจะเป็นเรื่องที่เหยียดหยามกัน พัดกันโดยที่ไม่มี

ประโยชน์เลย เราต้องการอะไร เราต้องการความเจริญ ความสงบ ความสุขของส่วนรวม โดยเฉพาะของมหาวิทยาลัยเป็นส่วนรวม แล้วทำไมเราจะต้องมาตีหัวกันเพื่อเรื่องหยุมหยิมอย่างนี้แล้วก็ขอเตือนอย่างหนึ่งว่า การที่จะมาพัดกัน ไม่ใช่พวกเรามาพัดกันเองเท่านั้น คนอื่นเขาช่วยพัดด้วย ถ้าคนอื่นช่วยพัดมันจะยุ่ง แล้วทุกคนก็จะเสีย ไม่อยากที่จะให้ทุกคนเสียด้วยเรื่องที่ยุ่มหยิม นี่ก็เรื่องหนึ่ง ก็ขอให้เข้าใจว่าต้องระวังการกระทำ เพราะถ้าว่าเราตีหัวกันเอง เราก็มียุติธรรมจะตีหัวกันเอง แต่ถ้าคนอื่นเขาสวมรอยซึ่งปรากฏมาแล้ว คนที่ไม่ใช่วิศวกรรมหรือบัญชีเขาก็มาตีหัว ทั้งวิศวกรรมทั้งบัญชีก็จะเสียหายทั้ง ๒ ฝ่าย แล้วก็โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ก็ต้องเสียหาย อย่างนี้จึงได้ว่าขอให้พิจารณา

ข้อที่สอง เรื่องที่สองก็เรื่องออกจะคล้ายๆ กัน เมื่อก็ร้องเพลงมหาจุฬาลงกรณ์สัตตยวาทันว่าจะเชิดชูพระแก้ว นายกลสโมสรก็ปฏิญาณตนแทบทุกคนในเช่นเดียวกัน ก็เป็นเรื่องของธงพระแก้วนี่เองทุกคนต้องเชิดชู เชิดชูทำไม ธงนั้นก็ยังมีด้าม พระแก้วเป็นเครื่องหมาย ซึ่งถือถือว่าเป็นเครื่องหมายของมหาวิทยาลัย การเชิดชูพระแก้วก็เป็นการเชิดชูสถาบัน การเชิดชูสถาบันมีประโยชน์ในทางที่จะทำให้ทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทั้งครู ทั้งลูกศิษย์ ทั้งผู้ที่เป็นศิษย์เก่า ทั้งผู้ที่เป็นศิษย์ปัจจุบัน ทั้งผู้ที่ไม่เคยเป็นศิษย์เลย แต่ว่าขอเชิดชูสถาบันนี้ว่าเป็นสถาบันชั้นสูงที่จะช่วยให้บ้านเมืองเจริญก้าวหน้าได้ ทุกคนต้องเชิดชูความคิด หรือสถาบัน

ธงสีชมพู พระเกี้ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญ คราวนี้ ต้องช่วยกันจึงต้องช่วยกันเชิดชู การที่มีเรื่อง บอกว่าคณะวิศวกรรมเป็นผู้ถือธงนั้นเป็น ประเพณีมา เพราะว่าถือมาเรื่อย ไม่มีใคร คัดค้านก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องว่า ถ้ามีอาจารย์ บอกว่า มีหลักฐานว่าคณะวิศวกรรมได้ถือธง นี้มาตลอดเป็นประเพณีมา ก็ต้องถือต่อไปนั้น คำพูดอันนี้ก็จริงไป คณะวิศวกรรมจึงต้อง ถือธงนี้ไป แต่ว่าหลักถูกหรือไม่ถูกนี่เป็นอีก เรื่องหนึ่ง ความจริงเรื่องนี้เป็นเรื่องเล็กเหมือนกัน คือเรื่องเล็กในการกระทำ เมื่อร้องเพลงว่า จะเชิดชูกันทั้งนั้น ก็เห็นด้วยกับคณะอื่นที่เขา บอกว่า “ขอ ขอบ้าง ขอเชิดชูบ้าง ขอถือบ้าง” เห็นใจ แต่ว่าทางคณะวิศวกรรมเขาก็ได้บอก เหมือนกันว่า เขาเห็นใจเหมือนกันแล้วก็ตกลง กันแล้วว่า ปีนหน้าให้เริ่มการหมุนเวียนเป็น ประเพณีขึ้นมาใหม่ ก็ดูจะไม่มีเรื่องอะไรที่จะ มาพูด แต่ว่าที่พูดถึงเรื่องนี้เพราะว่าอยากให้ ทุกคนพิจารณาว่าการเชิดชูสถาบันจากการ เชิดชูส่วนรวมหมายถึงที่สุดว่าเชิดชูตัวเอง ให้ ตัวมีเกียรติว่าอยู่ในสถาบันที่มีเกียรติ แล้วก็ เป็นคนที่มีความคิดมีสติ ทั้งมีสติที่รู้ตัวว่าตัว กำลังทำอะไร กำลังเรียนอยู่ ให้เข้าใจว่า การ ที่ทะเลาะกันเรื่องถือธงนี้เป็นเรื่องเล็ก แต่ว่า ความคิดในการถือธงนั้นน่าจะเป็นเรื่องใหญ่ มี คนเขามาเสนอ บอกว่าขอให้พระราชทานธง ใหม่ ซึ่งขอตอบว่าไม่ให้ เสียทรัพย์สินเปล่าๆ ธงนี้ มีแล้ว เรียบร้อยแล้ว แล้วก็ตกลงกันเรียบร้อย แล้วว่า การถือหมุนเวียนกันปีหนึ่งก็คณะหนึ่ง ตามลำดับอักษรก็ยุติธรรมดีแล้ว ขอให้ปฏิบัติ ตามนี้แล้วก็เรื่องก็จะยุติ ถ้าอยากหาเรื่องที่จะ

ตีหัวกัน ก็หาเรื่องอื่น ถ้ามีเหตุผลที่ดีจะตีหัวกัน ก่อนจะตีหัว ขอบอกว่าให้มาแยกธาตุกันเสีย ก่อน ถ้าหากว่ามีเรื่องที่จะตีหัวกันจริงๆ ยินดี จะมาทุกเมื่อ ไม่ต้องวันที่ ๒๐ กันยากก็ได้ คือ ว่าถ้าอยากจะตีหัวกันแล้วก็วางแผนกันที่จะตี หัวกันเองนะ ขอร่วมสนุกด้วย เดี่ยวนี้การตี หัวกันเรามีเทคนิคสูง แล้วก็เทคนิคสูงนี้แหละ เมื่อ พัฒนามาก็รู้สึกว่าจะก็ต้องพัฒนาวิธีการ ตีหัวกัน การตีหัวด้วยไม้มันล้าสมัยแล้ว มัน เป็นสมัยโน้น สมัยก่อนสมัยหิน มาตีหัวด้วย ท่อนเหล็กก็เป็นสมัยเหล็ก มาตีหัวกันด้วย ระเบิด จะเป็นขวดหรือไม้ขวด ก็เป็นสมัยโนเบล โนเบลได้ค้นคิดดินระเบิด แต่ท่านไม่ได้ค้นคิด มาสำหรับมาโยนสังหารกัน ถ้าจะตีหัวอย่าง สมัยใหม่จริงๆ มาตีหัวกันด้วยคอมพิวเตอร์ดีกว่า เราเป็นคนสมัยใหม่ เรามันเป็นคนที่ยาก จะทันสมัย ไม่ค่อยอยากที่จะถอยหลังเข้าคลอง เขาทำอะไรกันก็ได้ เราก็ทำได้ทั้งนั้น จึงขอร่วม สนุกด้วย ถ้ามีเรื่องราวอะไร ถ้าอยากจะตีหัว กันก็ให้ได้ร่วมกันตีกันอย่างนั้นแหละทีเดียว แต่ว่าขอให้ทำอย่างมีเหตุผล แล้วก็คอยดูจะเป็น ผลดี แล้วก็สมัยนี้แพทย์ในประเทศไทยก็น้อย เต็มทน งานเขามากแล้วแพทย์บางคนก็ไป หนักินต่างประเทศเพราะเงินดีกว่า เราช่วย ประหยัดเวลาของแพทย์ก็จะดี ทั้งตำรวจก็มี น้อย ตำรวจจะต้องมาแยกพวกที่ตีหัวกันก็ ออกจะเสียเวลา เราทำกันเอง ตีหัวกันเอง แล้ว ก็รักษาตนเอง ยิ้มแย้มแจ่มใสกันเอง แล้วก็ ปัญหาจะไม่มี จะมีความก้าวหน้า พัฒนาทุก ประการ ขอให้ทุกคนถือสัญญาตามเพลงและ ตามคำของนายกสโมสรรว่าจะเชิดชูพระเกี้ยว

ตอนนี้เรื่องในนี้มีอีก แต่ว่าก็คงไม่ต้องพูดอะไรมากมาย เพราะว่าที่จริงก็ขอให้ย่อยสองเรื่องนี้ให้ แล้วก็ให้ไม่ต้องใช้ยามากเกินไป

(ต่อจากนั้น เป็นการตั้งโฆษกและการแสดงดนตรี จบแล้วทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพร)

รู้สึกว่าการมาวัดเสียงนั้นก็ได้รับความรู้ต่างๆ มาก รวมทั้งมาใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ถามว่าคาลรินตคืออะไรเราก็ได้ทราบว่าเป็นอะไร แล้วก็การที่ทางวิศวกรรมเขาได้รวบรวมเกี่ยวข้องกับเสียงของคนตรีร่วมมือกับฝ่ายวิทยาศาสตร์ ก็เป็นความรู้ที่เราควรจะค้นคว้าอยู่ อาจไม่ได้อยู่ในหลักสูตรของเรา แต่ว่าก็เป็นความรู้ที่น่าที่จะสนใจ น่าจะวิจัยอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นที่ทุกคนมีจิตใจที่เปิดเผยมที่อยากรู้ อยากเห็น อยากวิจัย อยากทำงานที่จะให้มีของใหม่ๆ ตลอดเวลานั้น เป็นจิตใจที่ถูกต้องก็ทำให้เห็นว่า ณ มหาวิทยาลัยนี้มีผู้ที่สนใจในการค้นคว้า ในการแหวกแนว ในการหาสิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ ทั้งในทางวิชาการ ทั้งในด้านความเป็นอยู่ที่ผู้แทนนักศึกษา ได้มาขอให้ออกความเห็น สมเด็จฯ ได้ออกความเห็นเรื่องผู้หญิงไทยนี้ก็หมายความว่าสนใจว่าควรจะมีปฏิบัติตนอย่างไร แต่ก็ขอฝากให้ไปวิจัยกันเองด้วยว่าควรจะมีปฏิบัติอย่างไร ทีนี้มาถึงเรื่องสอบไล่ คราวนี้เป็นเรื่องสอบไล่กลางปี ก็ดีแล้วที่ขอพรสำหรับสอบไล่กลางปี เพราะว่าถ้าสอบไล่กลางปีได้ดี หมายความว่าผู้นั้นไปในทางที่ถูกแล้ว ไปทางที่จะได้สอบไล่ปลายปี

ได้ดี การที่จะให้พรอย่างที่เคยให้พรที่ไหนก็ตามก็ต้องมีอารัมภบทว่า คนไหนที่ท่องหนังสือได้อยู่ตลอดเวลา ไม่ได้หมายความว่าต้องนั่งจมอยู่อ่านหนังสือตลอดเวลา แต่ว่าหมายถึงเอาใจใส่ในการเรียน ถึงเวลาเรียนก็เรียน คือมีสติในการกระทำของตน คนนั้นมีหวังสอบได้ โดยที่เป็นพรในตัวเองแต่ก็พรที่จะให้คือให้ทุกคนมีกำลังใจที่จะมีสมาธิ มีพลังอย่างนี้อาจารย์โฆษกกราษฎร์พูดถึง ขอทุกคนจงมีกำลังใจที่จะมีสมาธิมีความเพียรที่จะเล่าเรียนและจิตใจไม่วอกแวกไปทางอื่นและทำแต่สิ่งที่เหมาะสมจะทำให้การเรียนได้ผลดี เมื่อการเรียนได้ผลดี คือหมายความว่าเมื่อถึงเวลาสอบไล่ครูจะถามอะไรข้อสอบจะออกมาอย่างไรเราตอบได้ เราจึงจะผ่านการสอบไล่ได้ดีสำหรับการสอบไล่กลางปีนี้ก็ให้สำเร็จเรียบร้อยให้มีผลดี และให้ผลดีเป็นการส่งเสริมให้มีกำลังใจให้สอบปลายปีให้ดียิ่งขึ้นสำหรับผู้ที่ยังเรียนไม่ใช่ปีสุดท้าย ก็ให้มีกำลังใจที่จะเรียนปีต่อไปด้วยความขะมักเขม้นจนกระทั่งสอบได้ปริญญา ได้ประกาศนียบัตรอย่างมีเกียรติ เพื่อที่จะเป็นกำลังของชาติบ้านเมืองและเป็นกำลังสำหรับตัวเอง เพื่อสร้างตัวเองให้มีความสุข ความเจริญก้าวหน้าทุกประการ อีกอย่างก็ต้องขอขอบใจที่ทุกคนให้ความสนใจ ทั้งทุกคนที่ได้ร่วมแสดงร่วมสนุกในรายการนี้ ซึ่งถือว่าเป็นการมาร่วมกันหย่อนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แล้วก็แสดงว่าสถาบันนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียว มีจุดประสงค์อย่างเดียว คือผลิตคนที่มีความรู้สูง มีใจสูงและจะสามารถสร้างบ้านเมืองให้ก้าวหน้าให้มีความเจริญจริงๆ ต้องขอบใจ

ทุกคนที่บริจาค แม้จะไม่ใช่นโยบายที่จะมารีดไถที่จริงก็รีดไถได้ไม่ใช่น้อย แล้วก็ทางข้างหลังที่แบ่งกันบริจาค คนไหนอยากร้องเพลงก็บริจาค คนไหนไม่อยากร้องเพลงก็บริจาค นั่นนะ เป็นเครดิตที่ดีมาก ก็ขอขอบใจในที่นี้ด้วย ที่พูดอย่างนี้ก็หมายความว่าขอบใจสำหรับทั้งหมดที่เป็นไปอย่างนี้ แล้วก็ขอบอกว่ารายการนี้จะต้องยุติเพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องยุติบ้าง รายการยุติช้ากว่ากำหนด ๓ ชั่วโมงกับ ๕๒ นาทีแต่ยังไม่เสร็จ ต้องปิดรายการก่อน

(นายกสโมสรมิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กราบบังคมทูลรายงานการบริจาคทั้ง

หมด ได้เงินจำนวน ๓๕,๓๕๔.๒๑ บาท และขอพระราชทานเบิกตัวนางสาววิไล ผาตินาวิน เจริญญีสโมสรฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ทูลเกล้าฯ ถวายเงินบริจาค)

ก็ขอขอบใจอีกที วันนี้ที่ปิดรายการช้าไป ๔ ชั่วโมง กับ ๑ นาที ก็เป็นวันหรือเป็นถึงคืนที่สนุกมาก ขอให้ทุกคนได้ช่วยกันทำให้มหาวิทยาลัยนี้มีความครึกครื้นมีความร่าเริง มีความเรียบร้อย สำเร็จทุกประการตลอดปี ถ้าอยากตีหัวกันก็บอกให้ทราบ แต่ว่าหวังว่าจะไม่ตีหัวกันก่อนปีหน้า.

พระบรมราโชวาท^(๑)
พระราชทานแก่คณะนิสิตมหาวิทยาลัยมหิดล
ในโอกาสเสด็จฯ ทรงดนตรีเป็นการ
ส่วนพระองค์^(๒)
ณ สวนอัมพร พระราชวังดุสิต

วันเสาร์ที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๓

การมาพบปะกันในวันนี้ก็นับว่าเป็นครั้งแรก ที่เป็นครั้งแรกเพราะว่ามหาวิทยาลัยมหิดลมีมาเพียงปีกว่า ๆ เท่านั้นเอง นับว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่เด็กที่สุด การที่เป็นมหาวิทยาลัยที่เด็กที่สุดนี้ก็เป็นสิ่งที่น่าสังเกตเพราะว่าการแพทย์ของเราในเมืองไทยนี้นับว่าได้เจริญก้าวหน้ามากเป็นเวลานานหลายสิบปีแล้ว และการศึกษาในด้านการแพทย์และวิชาใกล้เคียงก็ได้ทำมาเป็นปีกแผ่นมีระเบียบเรียบร้อยแล้วอย่างดีตลอดมา จนกระทั่งผู้ที่สำเร็จจากมหาวิทยาลัยก็นับว่าเป็นผู้ที่มีมาตรฐานสูง เปรียบเทียบได้กับมาตรฐานการศึกษาในนานาประเทศ

การที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าการศึกษาได้จัดระเบียบไว้ดีมานานแล้ว และก็ถึงผู้ที่เป็นเจ้าของชื่อมหิดลว่า คือสมเด็จพระบรมราชชนกนั้น ก็เพราะท่านได้เป็นผู้ที่สนพระทัยและได้พยายามที่จะให้การศึกษาในด้านการแพทย์ก้าวหน้าทุกวิถีทาง จนกระทั่งได้รับพระนามว่าเป็นพระบิดาแห่งการแพทย์ในเมืองไทย มหาวิทยาลัยมหิดลและโดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยนี้ก็ถือว่าต่างเป็นลูกของท่านก็นับว่าเรามีสิ่งที่ใกล้เคียงกัน เพราะว่าเป็นลูกของท่านเหมือนกัน (เสียงฮา) และนับได้ด้วยว่ามีพี่น้องจำนวนมากน่าชื่นใจ คนที่เป็นพี่น้อง

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าอุบลรัตน์ราชกัญญา สมิเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิศิราลงกรณ์ และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดาไปทรงดนตรี ณ สวนอัมพร ตามคำอัญเชิญของอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล

ควรจะช่วยกันเสมอ มีความสามัคคีกันเพื่อที่จะให้วงศ์ตระกูลชื่อเสียงของตนดี สร้างสรรค์ให้ทำประโยชน์ให้ส่วนรวมมีความเจริญก้าวหน้า

มหาวิทยาลัยมหิดลนี้ก็ตามที่ดูในรายการหรือรายงานมีตั้งหลายคณะ แล้วคณะต่างๆ ก็อยู่กระจัดกระจายไปหลายแห่ง มีทั้งอยู่ทางฝั่งธนบุรีและมีอยู่ทางฝั่งนี้ แต่ว่าก็เป็นคณะต่างๆ ที่อยู่ในมหาวิทยาลัยเดียวกัน มีพ่อเดียวกัน แม้ในวันนี้จะมาพบกันในแดนที่เป็นกลาง (เสียงฮา) การที่มาพบกันเจรจากัน ในแดนที่เป็นกลางก็มีประโยชน์เหมือนกัน ทำให้ทุกคนรู้สึกที่ไม่เสียเปรียบไม่ได้เปรียบ แต่ว่าข้อนี้เองก็ไม่อยากที่จะพูดมาก เดี่ยวจะเป็นการหาเรื่อง (เสียงฮา) เมื่อกี้เห็นเดินเข้ามาเป็นระเบียบเรียบร้อยก็ชักหนักใจ หนักใจอย่างหนึ่ง แล้วก็พอใจอย่างหนึ่ง พอใจเล็กน้อยว่ามีระเบียบมาก แต่หนักใจก็มากเหมือนกัน กลัวว่าวันนี้จะไม่ได้เล่นดนตรี (เสียงฮา...ปรบมือ) เพราะที่มาวันนี้ไม่ได้มาสำหรับพูด มาไกลเกลี้ย หรือมาตัดสินความ หรือมาทำอะไรก็ตาม ได้เชิญมาเล่นดนตรี แต่ตามที่ผู้แทนของท่านทั้งหลายได้กล่าว ไม่ได้กล่าวถึงมาเล่นดนตรีเลย (เสียงฮา...ปรบมือ) จึงต้องผินใจ ต้องผินใจมาทำตามที่เขาขอ คือให้โอวาท (เสียงฮา) แล้วก็ถ้าไม่ได้ขอให้เล่นดนตรีก็น่ากลัวต้องให้โอวาทถึงคำ (เสียงฮา...ปรบมือ) อีกอย่างที่ชอบก็คือขอพรเรื่องพรนี้โดยมากตามที่เคยปฏิบัติมา ณ ที่อื่นเป็นรายการสุดท้าย ถ้าถึงให้พรก็หมายความว่า จะกลับบ้านกันได้ (เสียงฮา) ความจริงต้องขอชี้แจงว่าการให้พรทำไมไปอยู่ข้างท้าย ก็เพราะว่าถ้าให้พรตั้งแต่ต้นแล้วฟังโอวาท ต่อไป

อาจเดือดร้อน แล้วพรนั้นก็สึกหรือไปหมด (เสียงฮา) จึงว่าให้พรแล้วก็จบรายการ ตอนนี้ก็ขอให้โอวาทต่อไป (เสียงฮา)

ความจริงก็ไม่ทราบว่าจะพูดว่าอะไร (เสียงฮา) เมื่อกี้พูดถึงว่าดีใจเล็กน้อยและหนักใจมากก็เพราะเห็นว่า หนึ่ง ไม่ได้เล่นดนตรีแน่ตามที่เขาไม่ได้ขอมา แล้วก็อีกอย่างหนึ่ง การที่เข้ามาเป็นระเบียบนั้นก็สงสัยว่ามีการจัด การอย่างเข้มงวด แล้วก็ไม่ทราบว่ามีใครจัด ถ้าเป็นการบังคับให้เข้าแถวเดินเข้ามา ก็จะมีรู้สึกว่าจะไม่ค่อยแน่ใจว่าเชิญมาสังสรรค์ น่ากลัวว่าจะบังคับให้มาสังสรรค์กัน (เสียงฮา) ก็รู้สึกหนักใจมากเหมือนกัน แต่ก็เข้าใจว่าไม่เป็นเช่นนั้น เพราะว่าตามหนังสือที่ขอเชิญมา ก็ขอเชิญมาเพื่อที่จะได้พบปะกันอย่างใกล้ชิด เมื่อมาเข้าแถวแล้วอยู่ห่างไกลก็รู้สึกว่าจะไม่ได้ใกล้ชิด แต่ต่อมาเมื่อมีการสั่งให้เข้ามาใกล้ชิด ก็เข้าใจ

ที่นี้จะพูดถึงชื่อมหาวิทยาลัยมหิดลว่าทำไมได้ชักชวนัก มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ได้ตั้งมาเป็นเวลาช้านานแล้วก็ยังมีแต่ชื่อว่า แพทยศาสตร์ ขอให้ทราบผ่านทางมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ทางท่านอธิการปัจจุบันนี้จะไม่ได้นิ่งนอนใจ เป็นเวลาหลายปีแล้วได้ไปเข้าพบที่สวนจิตร แล้วก็มาขอชื่อมหิดลสำหรับมหาวิทยาลัย ก็ยังไม่ได้ให้คำตอบ คงเข้าใจว่าจะไม่ให้ ก็น้อยใจมาก ต่อมาท่านก็ตามไปถึงหัวหน้าก็ต้องน้อยใจต่อไป กลับมาน้อยใจที่กรุงเทพฯ ที่สวนจิตรฯ อีกทีเพราะยังไม่ได้ฟังคำชี้แจงมากนัก คือคำชี้แจงก็มีว่า มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์นั้นสอนในแขนงแพทยศาสตร์เท่านั้นเอง และถึงจะสอนแขนงอื่น ๆ ที่ใกล้เคียง

บ้าง ก็ยังไม่ได้สอนแขนงอื่น ๆ ที่จะทำให้ได้ชื่อว่าเป็นมหาวิทยาลัยได้ตามความหมายของฝรั่ง ก็เลยบอกว่าควรที่จะจัดการศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ท่านอธิการบดียังไม่พอใจแท้ ต่อมาก็มาอีก แต่ในคราวนี้บอกว่าจะตั้งคณะใหม่ ก็จะขอชื่อว่า คณะมหิดล คราวนี้ก็เลยชักงง (เสียงฮา) ชักงงว่าทำไมท่านไม่ขอชื่อมหาวิทยาลัยกลับมาขอชื่อคณะ ก็เลยบอกว่าจะให้ไม่ได้ ก็น้อยใจต่อไปเป็นครั้งที่สี่เป็นอย่างน้อย เลยต้องชี้แจงว่า ถ้าจะตั้งชื่อมหาวิทยาลัยว่ามหิดล ชื่อของคณะซึ่งจะอยู่ในมหาวิทยาลัยก็ควรจะเป็นชื่ออื่นตกลงท่านก็เห็นด้วย จึงได้ให้ชื่อคณะว่า "คณะรามธิบดี" ซึ่งดูก็ใกล้เคียงกัน หรูหราดี ต่อมาเมื่อตั้งคณะใหม่มีวิชาต่าง ๆ เพิ่มเติม และได้จัดระเบียบเกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ที่จะเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัยมหิดลเรียบร้อยแล้ว ท่านก็มาอีก เป็นครั้งที่เท่าไร ก็จำไม่ได้ เพราะท่านมาเรื่อย (เสียงฮา) มาแล้ว ก็กลับไปน้อยใจทุกที แล้วก็เคยบ่นว่า เข้าเผือกทีไร ท่านก็กริ้วทุกที คราวนี้มาเข้าเผือก อย่างไม่กล้าชิตอย่างนี้ก็ต้องกลับบ้านไปปรับทุกข์กับคุณหญิงแม่ (เสียงฮา) คือว่าอย่างไรเสีย ก็คงต้องบอกว่ากริ้วอีกแล้ว ขอให้ทุกคนเป็นพยาน (เสียงฮา) ว่ากริ้วหรือไม่กริ้ว เพราะว่าคำว่ากริวนี่ก็กลายเป็นคำพูดที่ความหมายไม่ค่อยแน่นอนนัก ต้องถามผู้ที่เชี่ยวชาญภาษาศาสตร์ว่ากริวนี่จะแปลว่าอะไร แต่ว่าถ้าถือว่าอย่างนี้เป็นกริ้ว ทุกคนที่อยู่ในที่นี้ก็ควรทราบความหมายของคำว่ากริ้ว คงตีความหมายได้แล้วก็คงไปหัวร่อกัน คราวหลังที่สุดที่มาก็เลยบอกว่า เอ้า ตกลงให้ชื่อว่ามีมหา-

ลัยมหิดล เพราะว่าเรียบร้อยแล้ว แล้วก็กฎหมายจะเข้าสภาแล้ว จะต้องกรอกชื่อว่าชื่อมหาวิทยาลัยอะไร ไม่อย่างนั้นก็เป็นมหาวิทยาลัยประชาสงเคราะห์ไป ก็เลยตกลงกรอกชื่อลงไปว่าเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล ตอนนี่เลยเกิดความรู้สึกอย่างเต็มที่ว่า มหาวิทยาลัยมหิดลนี้ก็เป็นพวกพี่น้องกันทั้งนั้น ก็หนักใจ ว่าถ้าการศึกษาแล้วก็การเป็นอยู่ไม่เรียบร้อย เป็นพี่น้องกันก็ควรจะช่วยกันจัดระเบียบให้ดี ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องจัดเป็นแถวแล้วก็เดินให้ตรงไม่โย้ หรือสั่งให้ต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ พวกเราก็เป็นนักศึกษาต้องเดินตรงตามเส้น เช่นนั้นหามิได้ รู้สึกว่า การที่จัดระเบียบนั้นก็ต้องให้ทุกคนได้สามารถที่จะเรียน มีโอกาสที่จะเรียนตามความตั้งใจของแต่ละคนด้วยความเรียบร้อยพอควร เพราะว่าถ้าไม่มีความเรียบร้อยไม่มีระเบียบ การศึกษา ก็ไปไม่ได้ ถ้าแทนที่จะมุ่งหน้าเรียน ไปมัวนึกถึงการเดินหรือการวิ่งหรือการเดินขบวน มันก็ไม่ได้เรียน แต่ว่าการตั้งเป็นแถวที่แข็งแรงดังอย่างที่เราเข้ามาเมื่อ ก็เป็นทางหนึ่งที่จะทำให้การศึกษาไปไม่ค่อยเร็ว ดังที่ได้เห็นข้อพิสูจน์ว่าการเดินเข้ามาต้องใช้เวลา แทนที่จะพรวดเข้ามาซึ่งอาจใช้เวลาเพียง ๒ นาที กลับมาใช้เวลาดัง ๑๕ นาที การที่เดินขบวนเดินเข้ามาเป็นแถวตรง แล้วก็มีการเรียบร้อยมากก็น่าดู แต่อาจน่าดูจนเกินไปเสียเวลา และดูเป็นหุ่นยนต์ไปหมด แต่ว่าการที่พรวดพราดเข้ามา ก็อาจประหยัดเวลา แต่ว่าดูไม่งาม ไม่เรียบร้อย แล้วก็อาจเกิดอันตรายขึ้นมาได้ คือว่าคงต้องเหยียบกัน แล้วก็พวกเราต่างก็ยังไม่เรียนไม่จบ ก็ใครจะมาเยียวยาให้ ก็ต้อง

อาจารย์ อาจารย์ทั้งหลายที่นั่งอยู่ทั้งข้างหน้าข้างหลัง ก็จะต้องมาเหยียวยากัน เสียเวลาที่จะมาฟังโอวาท ตกกลางรวมความแล้วก็ต้องทำอะไรที่พอดี ๆ อย่าให้เกินไป อย่าให้กระด้างเกินไป อย่าให้แข็งเกินไป แต่ก็อย่าให้มันไหลเข้ามา มากเกินไป อย่าให้มันหมดระเบียบไป ที่พูดไปเท่านี้ไม่ทราบว่ามันเท่าไร ถ้านานเกินไปก็คงไม่ดีเหมือนกันเพราะว่านั่งก็เมื่อย (เสียงฮา)

วันนี้ก็เกิดสับสนกันนิดหน่อย ตั้งแต่ตอนลงจากรถจนกระทั่งเดินมาถึงเวทีเดินขึ้นเวทีข้างบนนี้ แล้วก็ไปนั่งเพราะว่าเคยนับจำนวน นับแล้วก็ได้จำนวนตามที่เคยมี ก็ที่เคยเห็นในระยะปัจจุบัน เวลาธรรมดาก็นับได้สี่เหมือนเดิม แต่ทำไม่รูปร่างเปลี่ยนไป ต้องบอกว่าผู้ที่เดินอันดับตามธรรมดาเวลาเดินไปไหน อันดับหนึ่งก็ผู้พูด (เสียงฮา) วันนี้ก็ยังคงเป็นแชมป์ (เสียงฮา...ปรบมือ) ยังเดินอันดับหนึ่ง แต่ว่าอันดับสองตามธรรมดาก็ไม่ใช่ว่าผู้ที่เดินอันดับสองวันนี้ อันดับสองวันนี้มาแทนอันดับสองตามปรกตินั้น อยู่บ้าน คอยให้ท่านทั้งหลายเข้าแถวแล้วก็เข้าเรียนให้จบเพื่อที่จะไปรักษา เพราะว่ามีไวรัสร้าย อ้าไวรัส มาโจมตี ก็เลยต้องอยู่บ้าน ตามธรรมดา อันดับสามก็เป็นผู้ที่มาเป็นอันดับสี่ อันดับสี่ในวันนี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างเหมือนกัน เพราะว่าอันดับสามก็เปลี่ยนรูปร่างมา แล้วก็มาเป็นการชั่วคราว หมายความว่าอันดับสองในวันนี้กับสามมาชั่วคราว ซึ่งก็นับว่าเป็นโอกาสไม่ปรกติที่มีเช่นนี้ อันดับสองนี้วันนี้กลับมาเยี่ยมพ่อแม่พี่น้องแล้วก็ประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาและก็จะกลับไปศึกษาต่อในเดือนกันยายน หมายความว่า จะอยู่ที่นี้เป็นเวลาประมาณ

สองเดือน ส่วนอันดับสามนั้นกลับมาจากประเทศอังกฤษเมื่อเดือนกรกฎาคม ก็เดือนนี้เองแล้วก็จะไม่กลับไปอังกฤษ แต่ว่าจะออกเดินทางไปในปลายเดือนสิงหาคมหรือต้นเดือนกันยายนไปทิศตรงข้ามกับประเทศอังกฤษ คือจะเดินทางไปประเทศออสเตรเลีย เพื่อที่จะไปเข้าเรียนต่อในโรงเรียนเตรียมทหาร และจะเข้าโรงเรียนทหารที่ออสเตรเลีย ซึ่งมีการเรียนที่ใกล้เคียงกับวิธีการของโรงเรียนนายร้อยในเมืองไทย และพยายามที่จะเรียนเพื่อจะได้วิชาขั้นสูงสุดในเวลาที่ควร จะไม่สั้นไม่ยาว ให้พอดี ถ้าสั้นเกินไปก็ไม่ดีเหมือนกันถ้ายาวเกินไปก็รู้สึกว่าจะแวก่อนจะเป็นนายพล (เสียงฮา) อันดับที่ดีวันนี้ตามธรรมดาปรกติเคยมาอันดับที่สามก็เจริญขึ้นมามาก คือว่าเจริญทั้งในทางยาวและในทางกว้าง (เสียงฮา) คนนี้ต่อไปจะศึกษาในประเทศไทย คนที่ดีตามปรกติที่ไม่ได้มาในวันนี้เพราะว่าคงโดนถ่ายถอดมาจากอันดับสองธรรมดา (เสียงฮา) หรือจะถ่ายถอดให้อันดับสองธรรมดาก็ไม่ทราบตกลงสองกับสี่ธรรมดาไม่ทราบว่าคนไหนเป็นคนให้ไวรัสกัน และกัน หรือยังไม่ทราบ ตอนนี้ก็จบข่าวในประเทศ (เสียงฮา)

การดนตรีนี่นะเป็นธุรกิจของเรา การเล่นดนตรีรู้สึกว่าจะกลายเป็นอาชีพไปปีละหลายครั้ง แล้วก็พรรคพวกข้างหลังเขาก็เตรียมดี ตามปรกติไม่เคยแถลงว่าดนตรีนี้เขาเล่นกันยังไง เพราะว่ารู้จักกันแล้วแต่เมื่อต้องมาแถลงกับผู้ที่ยังไม่ทราบถึงอุปนิสัยของดนตรีวงนี้ก็จะต้องบอกไว้เพราะว่าต่อไปเมื่อเล่น ๆ ไป พอสแล้วอาจเป็นลม แล้วก็ไม่ใช่ว่าวงดนตรีเป็นลม

วงดนตรีไม่เคยเป็นลม วงดนตรีนี้ไม่เคยที่จะเล็กถ้าไม่ขอร้องให้เล็ก (เสียงฮา...ปรบมือ) ก็ต้องให้ทราบว่าคุณมีชื่อเสียงมาก มีชื่อเสียงว่าจะขอเพลงอะไรก็ได้ทั้งนั้น เพลงใดที่เล่นได้ก็เล่นไป เพลงใดที่เล่นไม่ได้ก็เล่นไป (เสียงฮา) เราถือว่า ถ้ามีคนฟังเขาก็หูฉี่ (เสียงฮา) ถ้าไม่มีคนฟังเราก็ฟังกันเอง (...เสียงฮา) อันนี้แสดงให้เห็นถึงอุปนิสัยของกลุ่มคนที่เรียกว่าวงดนตรีที่อยู่ข้างหลัง ตรงคนที่อยู่ทางด้านข้างหลังทางนี้ไม่ใช่วงดนตรี เป็นผู้ฟัง ก็ถึงต้องมาบอกนิดหน่อยว่าวงดนตรีนี้มีสิ่งทีประหลาด ๆ บางทีฟังจะไม่รู้เรื่อง ถ้าฟังไม่รู้เรื่องขอกระซิบบอกว่าไม่ต้องบอกว่าคุณรู้เรื่อง เพราะว่าคนเราไม่รู้เรื่องอะไรบอกว่าไม่รู้เรื่องแล้วก็มักกลัวจะไม่แก้ แต่ถ้าฟังไม่รู้เรื่องจริง ๆ ก็น่ากลัวเล่นไม่รู้เรื่องจริง ๆ เหมือนกัน ก็ต้องบอกให้ทราบถ้าไม่รู้เรื่องมาก ๆ จะเดินออกไปก็ได้ แล้วก็ถ้ารู้สึกว่าคุณรู้เรื่องก็เดินกลับมา (เสียงปรบมือ) มีอีกข้อหนึ่งตามธรรมดาก่อนข่าวเขาต้องเทียบนาฬิกาที่นี่ก็ต้องเทียบนาฬิกาเหมือนกัน เพราะว่าถ้าไม่เทียบนาฬิกาจะมีการสับสน แล้วถ้าสับสนก็จะไม่ทราบว่าเป็นเวลาที่โมงกี่ยาม ก็ต้องบอกว่าคุณนาฬิกาเป็นนาฬิกาที่ถือว่าถูกต้องได้เทียบเวลามาหลายวันแล้ว (เสียงฮา) ก็คงพอใช้ได้ เพราะว่าเทียบทางวิทยุของกรมประชาสัมพันธ์ เขาก็บอกเวลาหนึ่งของโทรทัศน์ช่องแต่ช่องเขาก็บอกเวลาไม่เหมือนกัน ก็ประมาณเอาว่าเป็นเวลาที่ถูกต้อง เพราะว่าจำเป็นต้องอนุโลมนาฬิกา ซึ่งจะไม่บอกชื่อหรือ เพราะว่าถ้าบอกชื่อจะเป็นการโฆษณา นาฬิกาไม่ได้ไปซื้อเขา เขาให้มา (เสียงฮา) เวลา

๑๗.๓๐ ไม่ใช่ ๑๗.๓๗ กับ ๕๐ วินาทีตามนาฬิกา ก็อย่าไปตั้ง (เสียงฮา) ถ้าตั้งนาฬิกา กับนาฬิกาบ้างที่อาจมีหวังเข้าเรียนไม่ทัน (เสียงฮา) หรืออาจเดินทางไปเข้าเรียนแล้วก็ยังไม่มีใครมา ก็ที่เทียบเวลานี้เพราะมีกติกาว่าถึงเวลาที่พอสมควรตามรายการที่ได้ส่งไปก็จะเสด็จกลับตามอัยการ อัยการนั้นนะ ถ้ากลับตามอัยการ เดี่ยวกลับ (เสียงฮา) หรือถ้ากลับไปตามอัยการ เดี่ยวมาค้างอยู่ที่นี้ก็ยุ่งถึงต้องมีข้อตกลงว่าต้องมีอัยการที่พอดีพองาม เมื่อไหร่ก็แล้วแต่ที่จะตกลง แต่เวลาตามนาฬิกาไม่ใช่เวลาที่ใช้เองหรือเวลาที่วอชิงตัน เป็นเวลาในประเทศไทยที่ไว้

อีกข้อต่อไปก็มีเรื่องของการตั้งโฆษณการตั้งโฆษณานั้นไม่เป็นไร พอเข้ามาก็มาเจอหน้าหมอฟันผู้เชี่ยวชาญในการถอน (เสียงฮา) เชี่ยวชาญจนได้ชื่อว่าเป็นหมอฟัน ผู้นี้พอมานพบกันคำแรกก็บอกว่าแย ๆ ไม่ทราบว่ายอะไร ก็สันนิษฐานว่าได้รับการแต่งตั้งอุปโลกจากใครก็ไม่ทราบ แต่ว่าได้รับอุปโลกขึ้นมาเป็นโฆษกสำหรับรายการนี้แน่ แล้วก็รายการต่อ ๆ ไปในพรุ่งนี้ อ้า ไม่ใช่ ในปีต่อไป โฆษกรู้สึกว่าเหงามากอยากจะมีเพื่อน อยากจะมีโฆษกอีกคน แต่เมื่อวันนี้เป็นครั้งแรก ก็อาจไม่ตั้งโฆษกอีกคน นี้ก็ต้องแล้วแต่มติมหาชนคือมหาชนในที่นี้ ก็พวกพี่น้องทั้งหลายนี้แหละ จึงไม่บอกว่าจะมีการตั้งโฆษกอีกคนหรือไม่ ต่อไปนี้ต้องขอถามอีกอย่างหนึ่งจากทุกคนที่อยู่ที่นี่ว่าจะให้เล่นดนตรีหรือไม่ (เสียงปรบมือ) ตกลง ๆ ตกลงว่าอันนี้เป็นคำเชิญที่เขาไม่ได้เชิญ

(ต่อจากนั้นเป็นการบรรเลงดนตรีเมื่อเสร็จการบรรเลงแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพร)

มาบัดนี้ถึงรายการสุดท้ายตามข้อตกลง และที่ทั้งหมดได้ขอเอาไว้ คือขอพร พรนั้นก็คงขอสำหรับการศึกษา ให้มีความสำเร็จเรียบร้อย แต่ก็จะให้พรสำหรับทั้งหมด คือ ทั้งอาจารย์ แล้วก็ทั้งนักศึกษาผู้ที่อยู่ปีต่าง ๆ ทุกปี ทุกคณะ พรที่จะให้ก็จะมีประโยชน์ได้แต่เฉพาะผู้ที่พยายามดีคือว่าทุกคนเราก็ต้องการความสำเร็จ ความก้าวหน้า และความเป็นมงคลทุกชนิด แต่ว่าถ้าเราไม่ได้ทำ หมายความว่าเราไม่ได้พยายามดีที่สุดด้วยความรอบคอบ ด้วยความขะมักเขม้น ด้วยความขยัน พรทำอะไร ๆ ก็จะเป็นผลสำเร็จไม่ได้ ก็ขอให้กำลังที่จะรวบรวม จิตปฏิบัติงานของแต่ละคนด้วยความตั้งใจที่สุด เป็นพรอันแรก แล้วก็เมื่อได้รวบรวมกำลังทั้งหมด

แล้วสำหรับผู้ที่ศึกษา หมายถึงที่ได้เรียนได้พยายามท่องมาดีแล้วเข้าสอบ ก็ให้มีความสำเร็จ หมายความว่าให้มีความมั่นใจ เมื่อมีความมั่นใจแล้ว ก็เป็นพรอีกอย่างหนึ่ง พรอีกประการหนึ่งก็คือให้มีท่าทางองอาจแนใจ ถ้ามีความแนใจตัวเอง ตัวเองก็สามารถรวบรวมความรู้ที่มีอยู่ในตัวมาตอบคำถามที่จะต้องตอบ อันนี้ก็อยู่ที่ตัวเราทั้งนั้น ก็ขอให้ทุกคนสามารถทำให้เกิดพรแก่ตัวเอง นี่เป็นพรที่สี่ ส่วนสำหรับอาจารย์ทั้งหลายแต่ละคนก็มีการมีงานมีหน้าที่ของตน ๆ บริหารบ้าง สอนบ้างและปฏิบัติบ้าง ก็ขอให้ทุกคนได้ผลสำเร็จตามที่ปรารถนา คือ ความก้าวหน้า ความที่เป็นคนที่ทำอะไรแล้ว เป็นความดี เป็นที่ชื่นชมของตนเองและของญาติพี่น้องจนกระทั่งบ้านเมือง ประชาชนทั่วไปก็จะได้ยกย่องนับถือ เป็นความสุขของแต่ละคน เป็นความสุขของส่วนรวม ●

พระบรมราโชวาท^(๑)

พระราชทานแก่

คณะนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เนื่องในโอกาสเสด็จฯ ทรงดนตรี^(๒)

วันเสาร์ที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๔

ขอประกาศเสียก่อนว่าไม่ใช่โอวาท แล้วก็ขอเชิญให้ท่านทั้งหลายนั่ง ที่ให้นั่งก็เพราะเกรงว่าถ้าให้ยืนอยู่เดี๋ยวมีกระป๋องหล่นมา (เสียงฮา)

วันนี้ที่มาก็มามือเปล่า ไม่ได้มีกระดาศ ไม่ได้มีแฟ้ม ไม่ได้มีอะไรมาด้วยเลย แม้ราชเลขา ก็ไม่มีอะไรอยู่ในแฟ้ม ไม่ทราบว่ารราชเลขามาหรือเปล่า เพราะว่าเป็นกำหนดการไม่ใช่เป็นทางการมาเยี่ยมต้นนทรีตามเคย แต่ว่าต้นนทรีคงน้อยใจมาก เพราะปี ๒๕๑๓ ไม่ได้มาเยี่ยมสักครั้งเดียวเพิ่งมาเยี่ยมใน ๒๕๑๔ นี้เป็นเวลา ๑ ปี ๒ เดือน ๗ วัน ที่ไม่ได้พบกัน (เสียงฮา) เมื่อมาพบแล้วก็เห็นว่าต้นนทรี

แข็งแรงดี อ้วนท้วน มีกำลังแข็งแรงอย่างมหาดศาล ไม่ทราบว่าใช้ยาอะไร ก็ต้องถามท่านทั้งหลายว่าใช้ยาอะไร ความจริงไม่ต้องการคำตอบ เพราะว่าท่านได้รักษาดูแลดี และที่สำคัญที่สุดก็คือท่านได้ดูแลรักษาให้เป็นปกติสุขอย่างดีที่สุดแล้ว ก็ขอขอบใจ ต้นนทรีนี้ก็เหมือนลูกที่มาปล่อยไว้ในท่ามกลางคนหมู่มากๆ เคราะห์ดีที่เมตตาต้นไม้อย่างดี

มาคราวนี้ได้ฟังจากท่านอธิการจากนายกองค์การนิสิตว่า ตลอดทั้งปีได้มีกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนั้น กิจกรรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง เป็นแนวทางที่สมควรแก่นักศึกษาที่จะหาความรู้เพื่อประ-

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และทรงดนตรี

ดับความรู้ของตัวเอง และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมด้วย ถ้าปฏิบัติตามที่ได้พูด เห็นว่าไม่ต้องให้อิโวาทใด ๆ เพราะเราได้รายงานกิจกรรม และได้ให้อิโวาทแก่ตัวเองแล้วว่าจะทำตามรายงานนั้น ที่ได้ทำก็ทำมาดีแล้ว และจะทำต่อไป จึงไม่ต้องแสดงอิโวาทใด ๆ เพียงแต่มีความหวังว่าทุกคนจะได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอต่อไป และที่มาในวันนี้จึงไม่ต้องเตรียมอะไรมา ไม่ต้องถือแฟ้มหรือถือกระดาษที่จะมาบรรยายหรือจะอ่านหัวข้อต่าง ๆ สำหรับที่จะมาดักเตือน

มีอีกอย่างหนึ่ง คือเวลาที่จะมาที่มหาวิทยาลัยเกษตรนี้ ทำให้นึกทุกครั้งถึงเพลงที่ว่า “เกษตรนี้หล่อจริง ๆ” (เสียงฮา) ก็ไม่ทราบ ว่าหล่อที่ไหน แต่ว่าเขาบอกในเพลงว่าหล่อแล้วก็กินผักฟรี ๆ ด้วย (เสียงฮา) เรื่องกินผักฟรี ๆ นี้ละ ถ้าดูเผิน ๆ ก็สนุกดีเหมือนกัน แต่ว่าถ้ามีแต่ผักไม่มีอย่างอื่นก็อาจลำบาก ความจริงที่เกษตรนี้ก็มิอย่างอื่นด้วย ปลูกข้าวแล้วก็เลี้ยงสัตว์ก็นับว่าครบถ้วน เฮอร์ดอ้อยดี และอ่อม แต่การที่บอกว่าจะกินผักฟรี ๆ แล้วก็มีอาหารซึ่งเป็นผลผลิตของการกสิกรรมทั้งนั้น อาจทำให้บางคนว่ามหาวิทยาลัยเกษตรนี้เป็นผู้ที่ทำแต่กสิกรรม ความจริงในระยะโดยเฉพาะ ๒ ปีที่ผ่านมา ที่ไม่ได้พบกันก็ได้ไปเห็นเรื่องจริงที่ทำให้ยืนยันความรู้สึกได้ว่า เกี่ยวข้องกับเรื่องของบ้านเมือง หรือเรื่องของชีวิตของคน การเกษตรนี้มีความสำคัญจริง ถ้าไม่มีการเกษตรก็เกือบจะพูดได้ว่าเราจะต้องตายกันหมด เพราะจะไปอาศัยอาหารวิทยาศาสตร์ก็รู้สึกว่าการลำบากอยู่และกินไม่อิ่ม แต่ว่าทำไมคนถึง

นึกว่าการเกษตรนี้เป็นสิ่งที่ต่ำต้อย ที่ไม่สำคัญ ทั้ง ๆ ที่ความจริงเราต้องอาศัยการเกษตรเพื่อชีวิตของเรา ไม่ใช่เฉพาะสำหรับอาหารเท่านั้น สำหรับสิ่งอื่นทั้งหลายด้วยที่เราต้องอาศัยการเกษตร อันนี้เป็นสิ่งหนึ่งที่น่าประหลาด ยังมีอีกสิ่งหนึ่งที่น่าประหลาดเหมือนกันคือได้พบว่า การเกษตรนั้นไม่ใช่เฉพาะการเอาเมล็ดผักไปหยอดในร่อง แล้วมันจะขึ้นมาเป็นผลผลิตที่เหมาะสมได้ หากแต่ต้องอาศัยวิชาการอย่างอื่นทุกด้าน ตั้งแต่การหยอดเมล็ดพันธุ์ลงไป ในร่องจนกระทั่งให้ผักหรือสิ่งนั้นงอกขึ้นมาเป็นประโยชน์ได้ ต้องอาศัยทุกอย่างในชีวิตของคน คือทุกสาขาของความรู้ที่ต้องผ่านมา เช่นเวลาเราหยอดเมล็ดพันธุ์ลงไปแล้ว เราก็ต้องทราบที่ดินนั้นเป็นอย่างไร ต้องอาศัยวิชาทางเคมี ทางการวิเคราะห์ วิเคราะห์ดูว่าดินนั้นจะต้องมีธาตุอะไรบ้างจึงจะสมควรแก่การเติบโตของพืช นอกจากนั้นก็ต้องรดน้ำ ทุกคนก็ทราบดีว่าต้องรดน้ำ การรดน้ำในโรงเรียนนั้นน้ำอยู่ในบ่อ เราไปตักน้ำมารด หรือเราไปขุดที่ก็อกก็ได้น้ำมา การปลูกจริง ๆ ก็จะต้องรดน้ำ แต่ว่าที่ที่จะไปเอาน้ำไปตักน้ำมาแล้วมารดนั้น มันไปไม่ไหว จึงต้องมีการชลประทาน การชลประทานนี้ก็ เป็นงานที่ไม่ใช่ง่าย ต้องอาศัยความรู้ในด้านวิศวกรรม ในด้านการคำนวณ และการชลประทานนี้ถ้าไปถึงว่าเป็นวิชาในตัวเอง เราเรียนชลประทานมาสำหรับทำชลประทานเท่านั้น ไม่ได้นึกถึงว่าประโยชน์ปลายทางคืออะไร ก็ไม่ได้มีประโยชน์อะไรเลย จะต้องดูว่าการชลประทานหรือการสร้างอะไรมา เราทำเพื่อประโยชน์ในการกสิกรรม

อันนี้ก็ทำให้เกิดความคิดว่าในชีวิตคนเรา เราต้องประกอบ เราต้องใช้ เราต้องมีความ ต้องการวิชาทุกอย่าง ในกิจการเกษตรก็ต้อง การวิชาทุกอย่าง เมื่อได้ปลูก ได้น้ำแล้ว เติบโต ขึ้นมาแล้ว ก็จะต้องเอาไปจำหน่ายให้ไปถึงผู้ที่ จะบริโภคก็ต้องเกี่ยวข้องกับทางการค้า ทาง เศรษฐศาสตร์และเมื่อขายได้แล้วได้เงินมา ก็จะต้องมาทำประโยชน์ต่อไป เพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ ปลูกนั้นสามารถที่จะปลูกมากขึ้น จะต้องจัดให้ ผู้ปลูกสามารถที่จะมีทรัพย์และรวมกลุ่มกัน เพื่อที่จะหาเครื่องทุนแรง หาวิธีที่จะปลูกให้ดีขึ้น กลับมาเป็นการใช้วิชาสหกรณ์และวิชา เศรษฐศาสตร์ ก็หมายความว่ามหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์นี้จำเป็นต้องสอนทุกอย่างเพื่อ ให้ครบถ้วน เพื่อให้ครบตามชื่อว่ามีมหาวิท ยาลัยเกษตรศาสตร์ บางคนอาจนึกว่าการเกษตร เป็นเฉพาะการปลูก หารู้ไม่ว่าการเกษตรก็คือ การเรียนทั้งหมด ตั้งแต่ปลูก จนกระทั่งส่งเสริม และจำหน่าย และนำเงินมาส่งเสริมต่อไป การเกษตรจึงเป็นกิจการที่กว้างขวางและมี เกียรติมีความรู้ ต้องนำความรู้ทั้งหลายมาใช้ ปฏิบัติ ฉะนั้น เมื่อได้ยินนายกองค์การนิสิต บอกว่าจะทำกิจกรรมต่อไปตามที่ได้ทำมา และ ท่านอธิการบดีบอกว่าจะสามัคคีอย่างแน่นแฟ้น ก็ดีใจ เพราะว่าเห็นว่าทุกคนที่อยู่ในที่นี้ ซึ่ง ล้วนเป็นนักศึกษาในแขนงต่าง ๆ ของการ เกษตร จะมีสามัคคีและจะมีการร่วมมือกันเพื่อ ให้การเกษตรก้าวหน้าทั่วไป เพื่อให้บ้านเมือง มีความมั่นคง นี่พูดอย่างเป็นทางทฤษฎีมาก

ทีนี้จะพูดถึงเรื่องที่ได้ไปเห็นในภาคเหนือ เมื่อต้นปี คือเมื่อเดือนมกราคม ได้เห็นทาง

บนภูเขาที่เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย ว่าการที่จะทำให้คนมีความก้าวหน้า จะต้อง ไปชักจูงให้เข้าใจถึงวิธีการต่าง ๆ ของการ เกษตร และผู้ที่ชักจูงนั้นจะต้องเป็นคนที่ มีความรู้ แต่ว่าจะต้องเป็นคนที่มีความรู้ที่ต้อง รู้จักเอาความรู้มาประสมประเสกกันหลาย ๆ อย่าง เพราะว่าถ้าเอาตำราไปกางแล้วไปบอก กับชาวเขาว่า สัตว์เลี้ยงนี่นะจะต้องฉีดยา จะต้องให้อาหารอย่างนั้น ๆ ต้องให้ยาไวตามิน แล้วก็แร่ธาตุอะไรต่าง ๆ ชาวเขาเขาก็จะมอง หน้าเราอย่างประหลาดใจเพราะเขาไม่เข้าใจ ถึงแม้จะเข้าใจก็ไม่ทราบว่าจะเอาสิ่งเหล่านั้น มาจากไหน เราจึงต้องเอาเท่าที่จะมีอยู่ เช่น ที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ ได้ไป เมื่อปีก่อนโน้น ได้เอาหมูตัวหนึ่งไปให้ ก็บอกให้ เขาเลี้ยงหมูตัวนั้น ให้เขาเลี้ยงดี ๆ เขาบอก “ครับ ๆ” แล้วก็ผู้เชี่ยวชาญทางปศุสัตว์ก็บอก ว่า สุกรตัวนี้จะต้องให้มันกินนั่นกินนี่ เขาก็ มองหน้า ก็เหมือนเพลงนะแหละ ต้องบอกกับ หัวหน้าชาวเขาคอนั้น บอกว่าสุกรก็คือหมู ไม่ได้บอกว่าเป็นหมูหมูที่อย่างที่เราเลี้ยงนะ เขาบอก “อ้อ ไซ้ ๆ เข้าใจ เข้าใจ ครับ” (เสียง ฮา) บอกเขาว่าจะต้องทำอะไร ตามธรรมดา หมูของเขา เขาปล่อย คือ ปล่อยให้วิ่งไปในป่า มันก็ไปหากินเอง ผู้เชี่ยวชาญทางปศุสัตว์ไป บอกว่า “ต้องทำคอกนะ ทำคอกแล้วก็เอา อาหารให้มันกิน” ชาวเขาเขาก็บอก “อ้อ” ถามว่าเข้าใจไหม เขาก็ว่า “เข้าใจ เข้าใจ” แต่ ว่าลงท้ายเขาก็ถามว่า “ทำคอกสำหรับอะไร”

(เสียงฮา) รวมความแล้วท่านผู้เชี่ยวชาญไปสอนแล้วคอตกกกลับมา เพราะว่าสอนตามหลักวิชาการลำบาก พวกชาวเขาเขาเคยปล่อยหมูออกไปให้หากินอยู่ในป่า การเพาะปลูกก็ต้องไปทำไกลแสนไกล ไม่เช่นนั้นหมูมันไปกินจะนั้นในบ้านหรือที่ไหนจะทำก็จะต้องล้อมคอก ไม่ใช่ล้อมคอกหมู แต่ล้อมคอกผักไม่ให้หมูเข้าไปกิน (เสียงหัวเราะ) ตอนนี้นำสั่งสอนให้เขาล้อมคอกหมูแล้วก็ปล่อยผัก ไม่ต้องล้อมคอก ก็ประหลาด เพราะเขาเคยชินอย่างนั้น ซึ่งก็มีเหตุผลที่นี้เมื่อสอนให้ล้อมคอกหมูแล้วต่อไปก็เป็นเรื่องอาหาร เพราะว่าเมื่อเราล้อมคอกหมูไว้มันก็ไปหากินไม่ได้ ท่านอาจารย์สอนว่าต้องเอาอาหารมาให้หมู เราก็เอาข้าวฟ่างมันล่ำปะหลัง แล้วก็ข้าวโพดไปแจก รวมทั้งถั่วบางชนิดด้วย ก็ไปสอนให้เขาปลูก เสร็จแล้วบอกว่าปลูกแล้วเอามาให้เป็นอาหารแก่หมู คนก็กินดี หมูก็กินดี เขาก็เข้าใจ แต่ว่าระหว่างนั้นเราก็เอาอาหารหมูฝากเอาไว้และระหว่างที่พืชนั้นยังไม่ขึ้นก็ไปดูแล ผู้ที่เชี่ยวชาญก็ไปดูแล ไปคิดยาอะไรให้บ้างเหมือนกัน ต่อมา ๑ ปี คือเมื่อปีที่แล้วที่ไปพบชาวบ้านชาวเขาก็ไปเจอหมู ตัวมันก็ยาวแต่มันผอม (เสียงหัวเราะ) มันก็ต้องเติบโตตามเรื่องของมัน แต่ว่าผอมโงโรไม่ได้เรื่อง ถามผู้ใหญ่บ้านว่าทำไมผอม ก็มันไม่ได้กินอาหารมันก็ผอม จำไม่ได้ว่าเขาใช้คำว่าอะไร เขาบอกว่า “มันไม่กินนี่” ก็เลยถามว่ามีข้าวฟ่างไหม เขาบอกว่ามี ก็ถามว่า “ข้าวฟ่างนั้นนะทำไมไม่ให้หมูกิน” เขาบอกว่า “หมูมันไม่กินนี่ ข้าวฟ่างนะ แล้วข้าวฟ่างนี้ไม่ได้ความ ขายก็ไม่ได้ มันแกร็น

หมูก็ไม่กิน” ก็เลยถามว่าเคยให้หรือเปล่า เขาบอก “ไม่เคย” (เสียงฮา...หัวเราะ) อย่างนี้เราก็ต้องหาทาง ก็บอกผู้ใหญ่ว่า “เฮ้ มีข้าวฟ่างไหม ขอมาซักหน่อย” เขาก็วิ่งเข้าไปในบ้านไปเอาข้าวฟ่างมา แล้วก็หยิบข้าวฟ่างให้หมูกิน หมูมันก็เอร็ดอรร้อย ก็หมายความว่าหมูมันกินข้าวฟ่างได้ ก็หันมาบอกผู้ใหญ่ บอกว่า “ผู้ใหญ่หมูมันกินนี่” เขาบอก “ครับ ๆ จริง ๆ ๆ มันกิน” แล้วก็เสร็จ แต่ว่ายังสงสัย “ก็นี่เพราะว่าท่านมาสอนให้กินมันก็กิน” เสียงหัวเราะก็เลยบอกว่า “งั้นผู้ใหญ่เอาข้าวฟ่างนี้ให้หมูกิน ผู้ใหญ่ให้หมูหมูมันก็กินเหมือนกัน มันหัวนี้” ผู้ใหญ่บ้านก็เลยกระโดดโลดเต้นดีใจไปมากกว่าหมู ยอมรับข้าวฟ่างจากตัวเองเรื่องนี้มีต่อมานี้ก็ไปเยี่ยมอีกที ไปเยี่ยมแล้วก็ไปตามเรื่องหมู เขาบอก “ครับ มันโต มันอ้วนดี” แล้วก็พาไปให้ดู มันก็อ้วนดีจริง ๆ แล้วผู้ใหญ่บ้านก็หัวร่อ บอกว่า “เพราะท่านจึงทำให้อ้วนอย่างนี้ เพราะท่านมาสอนให้มันกินข้าวฟ่าง” (เสียงหัวเราะ) นี้ก็เลยกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญ (เสียงฮา) เป็นหมอมหมู (เสียงฮา) เป็นผู้เชี่ยวชาญที่จะมาสอนเป็นอาจารย์ศาสตราจารย์สำหรับหมู (เสียงฮา) มาสอนให้หมูมันสามารถที่จะอ้วนขึ้น เพราะว่าหมูบางตัวมันก็ไม่อ้วนเหมือนกัน อย่างนี้เป็นเรื่องที่ผู้ที่ไม่ใช่ผู้เชี่ยวชาญก็ต้องไปพูดชักชวน แล้วก็ต้องอธิบายแก่ชาวบ้านให้เข้าใจถึงวิธีการต่าง ๆ ของการเกษตร การกสิกรรม ยังมีอีกหลายอย่าง แต่ว่าก็เป็นทำนองเดียวกันที่ว่าจะต้องไปสอน ไม่ใช่สอนทีเดียว ไปชี้แจงอิงความรู้ในหลักวิชาให้เห็นว่า สิ่งที่เป็นจริงในตำรานั้นเป็นจริงใน

ความจริงในธรรมชาติ เช่นเราเรียนว่าถ้าไม่มีป่าไม้จะทำให้บ้านเมืองแย่ เพราะว่าจะมีน้ำท่วมบ้าง น้ำแล้งบ้าง เรื่องนี้เราเรียนมาในห้องเรียน พวกชาวบ้านหรือพวกชาวเขา เขาไม่ได้เรียน แต่เขาก็รู้เหมือนกัน เดียวนี้ชาวเขารู้ว่าเมื่อตัดต้นไม้หมดก็ทำให้น้ำน้อย แต่ที่ไม่มีใครไปชี้ให้ดู ในคราวนี้มีโอกาสได้ชี้แจงให้เห็นสิ่งที่เป็นข้อพิสูจน์ว่าเป็นความจริง คือได้เดินไปที่หมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งเขากำลังเดือดร้อนในเรื่องหาที่สำหรับทำการเพาะปลูก ก็ต้องเดินไปดูแหล่งน้ำว่า ที่ไหนจะทำการชลประทานได้แบบย่อย ๆ และจะนำน้ำที่มีอยู่มาใช้ได้พอดีเดินขึ้นไปผ่านที่ส่วนหนึ่ง ที่เขาตัดต้นไม้ออกหมด แล้วอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ตัดต้นไม้เห็นได้ชัดว่า ส่วนที่เขาตัดต้นไม้หมดดินเป็นฝุ่น และก็ไม่มีความชื้นเลย ตรงไหนที่ไม่ได้ตัดต้นไม้มีความชื้นมากทั้งที่ไม่ใช่เป็นเวลาฝนตก ก็ได้ชี้แจงต่อชาวเขาผู้เป็นฝ่ายหัวหน้าในหมู่บ้านให้เขาเห็นว่า “นี่ ตัดต้นไม้แล้วดินก็แห้ง เมื่อมีต้นไม้มากดินก็ชุ่มชื้นและทำให้มีน้ำ” เขาก็บอกว่า “จริง ๆ” คือว่าถ้าไม่ได้ชี้แจงในภูมิประเทศก็อาจไม่เชื่อ และแม้จะมีผู้มีความรู้บางคนมาพูด ถ้าไม่ได้ดูในภูมิประเทศแล้วได้เดินไปดูรู้สึกว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งจึงได้ว่าวาดิใจที่ทางมหาวิทยาลัยนี้ได้จัดให้มีการออกไปตามภูมิประเทศ และไปดูสิ่งที่เราจะช่วยให้แก่ผู้ที่ควรจะได้รับ การช่วยเหลือในทางวิชาการ การที่จะช่วยเหลือในทางวิชาการก็ต้องคำนึงถึงสภาพของท้องที่และของคน นี้ทั้งหมดนี้ก็ได้จากไปเดินสำรวจ คือเหาะบ้างเดินบ้างทางภาคเหนือ

ไปพบอีกสิ่งหนึ่งที่มหัศจรรย์มาก อันนี้ไม่ใช่เรื่องการเกษตร เป็นเรื่องของการจะเรียกว่าอะไรดี “สรรพสามิต” คือว่าได้ไปเจอผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่ง เขาอายุ ๗๘ เขาบอกว่าเขาแข็งแรงดี แล้วก็มาชมเชยว่า “ท่านก็แข็งแรงดี” (เสียงฮา) ชักจะใจไม่ค่อยดี เพราะว่าผู้ใหญ่บ้านชวนไปเยี่ยมบ้านเขา เราก็รู้สึกสังหรณ์ว่าจะน่าดูเหมือนกัน เวลานั้นได้ดูเรื่องเกี่ยวข้องกับ การแพทย์ การศึกษา การเกษตร อะไรอื่น ๆ เรียบร้อยแล้ว ก็เลยรับเชิญไปเยี่ยมบ้านของท่านผู้ใหญ่ ก็ถามว่า “นานซักเท่าไร ไกลเท่าไร” เขาบอก “ซัก ๑๐ นาที” เราก็ตอบ “๑๕ นาที” เดินขึ้นไปก็มีตำรวจรอกผู้กำกับนำหน้าไป แล้วก็ท่านผู้ใหญ่ก็นำไปอีกทอดหนึ่ง พักเดียวท่านผู้ใหญ่บ้านหายไปไหนไม่ทราบแล้ว เราก็เดิน ๆ ๆ ไป รอกผู้กำกับก็เดินไป แล้วก็หยุดกลางทาง เช็ดเหงื่อ แล้วก็ค้ำบับ ไม่เข้าใจว่าทำไมต้องหยุดแล้วก็ค้ำบับแต่จริง ๆ เวลาเข้าไปใกล้ ๆ ท่านรองผู้กำกับ ท่านรองผู้กำกับหอบแฮก ๆ แล้วก็ยืนไม่ไหว เป็นอันว่าท่านผู้ใหญ่บ้านเดินลี้ไป ท่านผู้ใหญ่บ้านนี้อายุ ๗๘ แล้ว ก็เลยไม่เข้าใจว่าทำไมเดินตัวปลิวอย่างนั้น เวลาไปถึงบ้านเราหอบ ท่านผู้ใหญ่เตรียมการไว้แล้ว ปูเสื่อปูผ้าให้นั่งเรียบร้อย เอากระสอบข้าวสารมาให้สำหรับเป็นหมอน (เสียงฮา) เสริจแล้วก็เอาขวดออกมาแล้วก็เขย่า ๆ ๆ เขย่าขวดนั้นนะ แล้วก็เท แล้วก็ชิม ปรากฏว่าเป็นเหล้าเถื่อน (เสียงฮา) แต่เหล้าเถื่อนตำราพิเศษทีเดียว เอามาให้ดื่มและอธิบายสรรพคุณว่า “นี่ ทุกวัน ๆ ได้ดื่มเจ้านี้ อายุ ๗๘ แล้วยังแข็งแรง” (เสียงฮา)

ปรากฏว่ามีตำราอยู่ด้วย คือมีกระดูกเสือกกระดูกเสือไม้ไซซีโครงเสือก ต้องเป็นกระดูกตรงขาของเสือกจึงจะทำให้เดินได้ดี แล้วก็ต้องมีเขากวางอ่อน มีพริกไทย ๓ เม็ด และมีดอกจันทน์ เอามาเคี้ยว ๆ ๆ ๆ ๆ ก็หมายความว่าตำให้ละเอียด เสร็จแล้วก็กรอกเข้าไปในขวด แล้วเอาเหล้าใส่เข้าไป ทำอย่างนี้ได้สำหรับ ๓ ขวด ท่านผู้ใหญ่บ้านก็เอามาเลี้ยงเรา ถึงเวลากลับลงไปก็ลงไป ลงแล้วขึ้นมาอีกข้างหนึ่งเพื่อไปขึ้นเครื่องเฮลิคอปเตอร์ ก็รู้สึกแข็งแรงขึ้น (เสียงฮา) ได้ผลดี ก่อนที่จะกลับท่านผู้ใหญ่บ้านเลี้ยงอีก เลี้ยงผลไม้ แล้วก็เอาเขากวางอ่อนเป็นชิ้น ๆ ห่อพลาสติกมาให้ ยื่นมาให้ ให้เอาไปไปทำตำราเดียวกัน (เสียงฮา) ก็เลยดีใจว่าจะแข็งแรง กลับมาที่ภูพิงค์ก็จัดการเลย จัดการเอาเขากวางนี้มาปิ้งก่อนตามตำรา แล้วมาเคี้ยวมาตำตำให้ละเอียดแล้วเอาพริกไทย ๓ เม็ด และดอกจันทน์ แต่กระดูกเสือนั้นไปหาที่ร้านมีแต่ไซโครงเสือก ก็ไม่เข้าเรื่องนักแต่ว่าก็ตำ ๆ ๆ แล้วก็มาใส่ในขวด ที่นี้เราเป็นพลเมืองดี เราไม่มีเหล้าเถื่อน ไม่ทราบจะไปต้มเหล้าเถื่อนที่ไหน เตียวตำรวจจับ (เสียงฮา) ก็เลยหาเหล้าที่ไม่ใช่เหล้าเถื่อน แต่ก็ไม่ทราบ อาจเป็นเถื่อนก็ได้ เหล้าขวดก้าจากรัสเซียนะ เรามีสัมพันธไมตรีกับรัสเซียนะ (เสียงฮา) เอาเครื่องยาที่เราตำนะกรอกลงไป แล้วก็เขย่า ๆ ๆ เหล้าขวดก้า นี้มันใส แต่ว่าเวลาใส่เครื่องยาแล้วชั้น ๆ หนอยและสีออกจะขุ่น ก็มาลองดูรู้สึกว่าจะแข็งแรงดีเหมือนกัน ไม่ทราบว่าสรรพคุณของเขากวางหรือของเหล้ารัสเซีย ก็มีหวังว่าถ้าใช้ตำรานี้ต่อไปอายุ ๗๘ คงไปปิ่นเขาได้ แล้วท่านทั้งหลายก็คงแก่

แล้วเหมือนกันปานนั้น ลองเปรียบเทียบดูว่าอาจารย์นี้กับอาจารย์ที่สำเร็จจากเกษตรที่จะไปช่วยกันปิ่นเขาไปพัฒนาบนภูเขา ใครจะเดินเก่งกว่ากัน (เสียงฮา)

ตอนนี้พูดเลยเถิดละเทะไปเพราะว่าไม่มีกระดาษ ไม่มีกระดาษเตรียม ไม่มีแฟ้ม ไม่มีอะไรเลย เพราะหัดมีคนจดอยู่ที่นี้ว่าพูดอะไรไม่อย่างนั้นก็ลืมว่าพูดอะไร แต่ว่าถ้าจดผิดก็ลืมว่าได้พูดอะไร อาจเป็นการพูดคนละเรื่องไปเลยก็ได้ จึงได้ว่าถ้าอยากทราบว่าวันนี้ได้พูดอะไรขอให้ดูหนังสือพิมพ์พุงนี้ (เสียงฮา) เขาละอะไรเขาก็ต้องถูกเพราะว่าผู้พูดเองพูดไปแล้วก็ลืม ไม่ทราบว่าพูดไปอย่างไรแท้ โดยมากเวลาพูดที่ไหน โดยที่ไม่ได้จด ไม่ได้เตรียมอะไร วันรุ่งขึ้นจึงต้องอ่านหนังสือพิมพ์ทุกฉบับจะได้ทราบว่าพูดอะไรเมื่อวานนี้ แต่บางครั้งอ่านแล้วก็งงเหมือนกันเพราะว่าเวลาพูดมาก ๆ บางอย่างอาจขัดกัน ไม่ทราบว่าเพราะลื่นพันกันหรือเพราะปากกาพัน (เสียงฮา...เสียงปรบมือ) เครื่องพิมพ์อาจเก่าก็ได้ (เสียงฮา)

มาที่นี้ท่านอธิการบดีก็บอกแล้วว่าเชิญมาเล่นดนตรี ถ้าพูดมากก็จะไม่ได้เล่นดนตรีดนตรีนี้ได้ซ้อมมาอย่างดี นี่แปลก แปลกมาก เพราะว่าวงนี้โดยมากเขาไม่ซ้อมแต่เขาบอกว่าซ้อม ซ้อมอย่างดี แบบที่ว่าวันที่ซ้อมก็มีคนชุดหนึ่งแล้ววันที่เล่นจริงมาอีกชุดหนึ่ง (เสียงฮา) ก็ไม่ทราบว่าเพลงจะเป็นอย่างไรเพราะไม่ทราบว่าเขาซ้อมอะไรไว้ แล้วก็อีกชุดหนึ่งเขาไม่ทราบกัน เวลาซ้อมเขาอัดเสียงไว้ แล้วก็เอากลับไปฟังที่บ้าน โดยมากเป็นอย่างนั้น โดยเฉพาะนักร้อง นักร้องนั้นเวลาซ้อมเขาต้องอัดเสียง

เอาไว้ พอเสร็จแล้วกลับไปบ้านไปเปิดจะได้
ซ่อมต่อไปได้ แล้วก็ไม่ทราบว่าเขาทำอะไร
กลับมาอีกครั้งตกรางทุกที อาจเป็นว่าเครื่องที่
อัดเสียงกับเครื่องที่เล่นเทปนั้นเป็นคนละชนิด
คนละยี่ห้อ ทำให้เสียงเพี้ยนไป หรือไม่ก็ความ
เร็วไม่เท่ากัน ถ้าพูดมาก ๆ เรื่องนี้กร็องอย่างนี้
เดี๋ยวนี้กร็องเขาร้องให้ (เสียงฮา) ก็ต้องขอให้เขา

เริ่มเล่นดนตรี เริ่มรายการสำหรับให้ได้ฟังว่า
เสียงดนตรีนี้เป็นอย่างไร แต่ว่าขอบอกอีกอย่าง
ว่าเมื่อไปบนภูเขาไม่ได้ซ่อมเลย เพราะว่าถ้า
จะแบกเครื่องดนตรีขึ้นไปบนยอดเขาคงไม่ไหว
และถึงอย่างไรคงไม่ได้ซ่อมอยู่ดี จึงไม่ได้เอาขึ้นไป
คราวนี้ก็ขอให้ทำใจสบาย ๆ แล้วก็เชิญชม
และรับฟังได้ (เสียงฮา...ปรบมือ) ●

พระบรมราโชวาท^(๑)

เนื่องในโอกาสเสด็จฯ ทรงดนตรี ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร^(๒)

วันเสาร์ที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๑๕

ในปีนี้จะไม่ให้เสียเวลาที่จะเรียกขานใครต่อใครให้นั่งลงตามคณะ หรือวิทยาลัย หรืออาชีพ หรือฐานะ ก็ขอให้ทุกคนลงนั่งพร้อมกันรวดเดียว ที่ไม่ให้แยกเป็นรายวิทยาลัย หรือรายอาชีพก็เพราะว่าปีนี้ก็มาช้าเป็นเวลา ๖ วันกับ ๑๕ นาที (เสียงหัวเราะ) เลยต้องรวบรัดหน่อย

เป็นโอกาสที่ได้มาพบกับผู้ที่เป็นนิสิตนักศึกษาทั้ง ๔ วิทยาลัย ก็เข้าใจว่ามีผู้แทนของทุกแห่ง ณ ที่นี้ รวมทั้งศิษย์เก่า คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของที่เราเรียกกันว่าเป็นวิทยาลัยวิชาการศึกษา ปีนี้จะไม่พูดถึงการยกฐานะวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยเพราะว่ายังไม่

แน่นอน เดี่ยวจะเสียหน้า (เสียงฮา) ปีที่แล้วได้พูดถึงเรื่องนี้มากมายแล้วลงท้ายก็ยังไม่มีการที่จะปฏิบัติการใด ๆ ที่จะเปลี่ยนฐานะ แต่ว่าได้ยินมาแว่ว ๆ ว่าจะเปลี่ยนฐานะเป็นมหาวิทยาลัย และส่วนชื่อ เมื่อยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยแล้ว ก็คงเป็นเรื่องที่จะตามมา แต่อย่างตอนนี้อย่าทราบว่าจะเป็นอย่างไรจึงขอไม่พูดถึง และที่ท่านประธานสภาวิทยาลัยได้กล่าวขอโอวาท ก็ขอโอวาทจาก ไม่ทราบว่ามีใคร ไม่ได้เจาะจง (เสียงฮา) จึงมิได้เตรียมโอวาทมาความจริงทุกปี ๆ ก็ไม่ได้เตรียม ปีนี้ก็ถือวิสาสะว่าไม่ได้เตรียม ก็ขอออกตัวไม่ได้เตรียมอีกปีหนึ่ง แต่ว่าถ้าอยากจะได้โอวาท ความจริงก็ได้มีโอวาทตั้งสองโอวาทอยู่ในกระเป๋านี้เขียนเอา

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จฯ พร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงเยี่ยมวิทยาลัยวิชาการศึกษา ถนนประสานมิตร เป็นการส่วนพระองค์ ตามคำอัญเชิญเสด็จฯ ของอธิการวิทยาลัยวิชาการศึกษา.

ไว้แล้ว เขียนเอาไว้แล้วและปฏิบัติแล้ว คือโอวาท
สองโอวาทที่เรียบร้อยตั้งแต่วันจันทร์ที่ ๒๙
พฤศจิกายน ๒๕๑๔ แล้วก็เสร็จไปในวันอังคาร
ที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ แต่ที่เอามาเพราะ
ว่าเข้าใจว่าบางคนก็ไม่ค่อยได้ยินแล้ว บางคน
ได้ยินแล้วก็อาจลืมแล้ว บางคนที่ยังไม่ได้ยินก็
ถือโอกาสประหยัดและขอถือเป็นโอวาทตาม
ที่ได้ขอมา และเพื่อประหยัดเวลายิ่งขึ้นก็จะขอ
อ่านเฉพาะส่วนเดียว ไม่ใช่ส่วนที่บอกว่า
มีความยินดีอะไรพวกนี้ ก็เรื่องความยินดีก็ต้อง
บอกเข้ามาและมีความยินดีมา เพราะว่า
ถ้าบอกว่าข้าพเจ้ามีความยินดีร้าย...(เสียงฮา)
ที่มาเยี่ยมท่านทั้งหลาย ก็รู้สึกที่ท่านทั้งหลาย
จะต้องบอกว่าถ้ามีความยินดีร้ายอย่ามาดีกว่า
แต่ก็มาจึงมาด้วยความยินดี ที่นี้ก็จะอ่านตอน
ที่เป็นสาระนี้และก็จะได้ถือว่าเป็นโอวาท “การ
ให้การศึกษาแก่เด็กต้องเริ่มตั้งแต่เกิดขึ้นต้นก็
ต้องสอนให้รู้จักใช้อวัยวะและประสาทส่วน
ต่าง ๆ ต้องคอยควบคุมฝึกหัดจนสามารถใช้
อวัยวะและประสาทส่วนนั้น ๆ ทำกิจวัตรทั้ง
ปวงของตนเองได้” ข้อนี้ก็เป็นขั้นแรกของการ
ศึกษา ท่านทั้งหลายที่มาอยู่ในวิทยาลัยวิชา
การศึกษาทั้งผู้ที่เป็นนักศึกษา ทั้งครูอาจารย์
ผู้สังเกตการณ์ และเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ก็เกี่ยวข้อง
ข้องกับการศึกษา แต่โดยมากไม่ได้คำนึงถึง
ว่าการศึกษารเริ่มตั้งแต่เกิด การเกิดอาจไม่ใช่
เรื่องของวิทยาลัยหรือเรื่องของโรงเรียน แต่ก็
เกี่ยวพันโดยตรงกับการศึกษาอย่างที่ได้อธิบายไว้
คือเด็กที่เกิดมาอาจมีสัญชาตญาณ แต่ก็ต้อง
สอน สัญชาตญาณที่มีอยู่ก็คือหาอาหาร
ซึ่งจะมีอยู่ตลอดจนโตจนตาย คือทุกคนจะต้อง

หาอาหาร ถึงใช้คำว่าทำมาหากินเพื่อที่จะเลี้ยง
ชีพตัวเองให้ไปรอด ที่นี้การหาอาหารโดยมาก
ก็เป็นสัญชาตญาณของเด็ก เกิดมาใหม่ก็หา
อาหาร แต่ต่อจากนั้นเพื่อที่จะให้หาอาหาร
ได้สะดวกขึ้น ก็ต้องรู้จักใช้มือ ใช้ตาที่จะ
ไปหยิบของที่เป็นอาหารมากิน เพื่อที่จะเลี้ยง
ตัวให้เติบโตมีแรงแข็งแรง อันนี้ก็เรียกว่าเป็น
การศึกษาเบื้องต้น

เมื่อสามารถทำกิจวัตรของตัวได้แล้วถัด
มาก็ต้องสอนให้รู้จักทำการต่าง ๆ ให้รู้จักแสวง
หาสิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการให้ได้มากขึ้น เพื่อ
ทำให้ชีวิตมีความสะดวกมีความสบาย การให้
การศึกษาขั้นนี้ได้แก่การฝึกกายให้มีความคล่อง
แคล่วชำนาญ และสามารถในการปฏิบัติ
ประกอบกับการสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ อันเป็น
พื้นฐานสำหรับประกอบอาชีพเลี้ยงตัว ตอนนี้ก็
รู้สึกไปรวดเร็วมาก ตอนแรกก็มีว่าใช้ร่างกาย
ให้คล่องแคล่วก็ต้องหัดเดิน เวลาโตขึ้นก็ต้องหัด
เดิน หัดใช้อวัยวะในทางกายไปหยิบของ เดิน
ไปให้ไปถึงที่หมายนี่ก็เป็นการหัดการเรียน
เหมือนกัน รวมอยู่ในการศึกษา แต่โดยมาก
การศึกษาขั้นนี้ก็เป็นที่ของพ่อของแม่ ที่จะ
สอนให้เดินได้คล่องแคล่ว ไม่เกิดอันตราย ชั้น
ต่อมาที่บอกว่าสำหรับประกอบกับการสอน
วิชาความรู้ต่าง ๆ ก็หมายถึงว่าเป็นการอ่าน
หนังสือได้เขียนหนังสือได้ จะทำให้ชีวิตของตัว
มีความสะดวก มีความสามารถที่จะหาสิ่งของ
ที่เป็นประโยชน์แก่ตัวมากขึ้นต่อไปก็เป็นเรื่อง
ของวิชาการ หมายถึงว่าเมื่ออ่านหนังสือเขียน
หนังสือได้แล้ว ก็ต้องมีวิชาความรู้เกี่ยวข้องกับ

การทำมาหาเลี้ยงชีพของตัว ประกอบอาชีพ ประกอบต่อไปเรื่อย

การให้การศึกษาอีกชั้นหนึ่งคือ การสอน และฝึกฝนให้เรียนรู้วิทยาการที่ก้าวหน้าขึ้นไป พร้อมทั้งการฝึกฝนให้รู้จักใช้เหตุผลสติปัญญา และหาหลักการของชีวิตเพื่อให้สามารถสร้างสรรค์ความเจริญทั้งทางกายและทางความคิด อันนี้ก็เป็นขั้นสุดท้ายหรือขั้นสูงของการศึกษามีวิชาความรู้ในด้านวิทยาการต่าง ๆ ก็สามารถที่จะทำมาหากิน แต่เราก็ต้องมีความรู้ในทางไม่ใช่วิทยาการและอาชีพเท่านั้นเองต้องมีความรู้ในทางการคิดใช้ปัญญา ใช้การพิจารณาที่รอบคอบด้วย ความรู้ขั้นนั้นแม้จะดูคล้าย ๆ กับเป็นความรู้ที่ไม่ใช่สำหรับมาประกอบอาชีพแท้ ๆ แต่ทุกคนก็ต้องการที่จะใช้สมองที่จะหาความเจริญในทางจิตใจเพื่อทำอะไร ๆ ที่เป็นที่พอใจเป็นที่ภูมิใจได้ อันนี้เป็นตอนสำคัญที่จะมาพูดวันนี้ เมื่อทำงานด้านการศึกษา จึงมีความสำคัญเป็นพิเศษ และได้รับความยกย่องเป็นอย่างสูงตลอดมาในฐานะที่เป็นผู้ให้ชีวิตจิตใจตลอดจนความเจริญทุกอย่างแก่อนุชน โอรพาก็มีเท่านี้ ก็เป็นสิ่งที่ทุกคนน่าจะรู้ เพราะว่าการที่ทุกคนที่เข้ามาในวิทยาลัยเพื่อหาความรู้ก็คงทราบดีว่าเข้ามาทำไม

ที่มาอ่านอีกครั้งหนึ่งพร้อมด้วยการวิจารณ์เล็กน้อย ก็เพราะว่ารู้สึกว่าการศึกษานี้ สำหรับผู้มีอาชีพในทางการศึกษาจะเป็นวิชาเฉพาะมากเกินไปหน่อย หารู้ไม่ว่าผู้ที่ทำหน้าที่ในทางการศึกษามีหน้าที่ที่กว้างขวางมาก และ

ไม่ใช่มีหน้าที่ที่กว้างขวางมากเท่านั้นเอง แต่ละบุคคลก็อยู่ในข่ายของผู้ที่มีหน้าที่ในการศึกษาอย่างกว้างเหมือนกัน แม้แต่ผู้ที่ไม่ได้เข้ามาในวิทยาลัยนี้ ก็มีหน้าที่ในด้านการศึกษาเหมือนกัน เช่นบิดามารดาก็ต้องสอนลูกให้สามารถที่จะฝึกฝนตนเองให้ก้าวหน้าได้ผู้ที่มีหน้าที่ในทางอื่น ไม่เป็นครู ก็มีหน้าที่ที่จะทำให้ผู้อื่นมีความรู้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เป็นกำลังสำหรับชีวิตของผู้ที่ได้รับความรู้นั้นไป เมื่อแจกจ่ายความรู้ออกไปให้มากเป็นทางทำให้ทุกคนมีความมั่นคงมีความสะดวกในการครองชีพของตนมากขึ้น จึงทำให้เห็นว่าการศึกษานี้ ถ้าดูกว้าง ๆ ก็มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทำให้รู้ว่าผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากแก่ชีวิตของมนุษย์ทั่ว ๆ ไป และถ้าโดยเฉพาะสำหรับบ้านเมือง ก็เป็นผู้ที่สร้างความมั่นคงของบ้านเมืองได้ด้วยความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานหน้าที่ของตน ความสำคัญนี้ก็มีมากและก็คงตระหนักอยู่แล้ว ขอให้ตระหนักด้วยว่าจะต้องพยายามที่จะหาวิธีที่จะสั่งสอน อนุชนทั้งในด้านวิชาการทั้งในด้านความรู้เบื้องต้น เพื่อให้สามารถที่จะมีชีวิตต่อไปได้ จึงขอร้องให้สนใจเกี่ยวข้องกับเรื่องความรู้ ตั้งแต่ความรู้เบื้องต้นขั้นก่อนอนุบาลจนกระทั่งเป็นความรู้ขั้นประถม ชั้นมัธยม ชั้นอุดมศึกษา และขั้นค้นคว้าอย่างสูง และทุกความรู้มีความสำคัญทั้งนั้น ไม่ยิ่งหย่อนกัน

อีกข้อหนึ่งที่เมื่อพูดถึงความสำคัญของการศึกษาแล้ว เมื่อมานึกดูว่า การศึกษาเป็นรากฐานของความมั่นคงและผาสุกของประเทศ

ชาติ ก็กลับมาคิดอีกอย่างหนึ่งว่า ที่บ้านเมือง จะมีความมั่นคงได้ ทุกคนแม้จะไม่ใช่ครู ก็ต้องช่วยกันในด้านการศึกษา นี่ อีกอย่างหนึ่ง ทุกคนแม้จะเป็นฝ่ายการศึกษา ก็ต้องมีหน้าที่ที่จะทะนุบำรุงให้บ้านเมืองมีความมั่นคง ก็ความคิดอันนี้เกิดขึ้นมาจากวันที่ไปวัดพระศรีมหาธาตุ ไปเผาศพเจ้าหน้าที่ผู้เสียชีวิตในการป้องกันประเทศชาติ โดยมากเราก็นึกถึงว่า เจ้าหน้าที่ที่เสียชีวิตในการป้องกันประเทศชาตินั้นก็คงเป็นทหารหรือตำรวจ ได้ดูในรายงานก็ได้เห็นว่า ผู้ที่เสียชีวิตในการช่วยเพื่อให้ความมั่นคงในประเทศชาตินั้น ในจำนวนผู้เสียชีวิตหรือยกเกือบเจ็ดร้อยคนที่ได้ทำพิธีเผาศพในวันนั้น เป็นพลเรือนเกือบ ๓๐๐ คน คือมีจำนวน ๒๕๗ คน ซึ่งมีหน้าที่ต่าง ๆ กัน ไม่ใช่มีหน้าที่ป้องกันประเทศโดยตรง แต่มีหน้าที่ทางการสร้างบ้านเมืองในทางการปกครองบ้านเมือง ในการช่วยในด้านการศึกษาของบ้านเมือง ก็หมายความว่าผู้ที่ต้องเสียสละชีวิตเพื่อประเทศชาติไม่ใช่เฉพาะทหาร เป็นคนทุกคนที่มีหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรุ่งเรืองแก่บ้านเมืองก็ต้องเสียสละเพื่อชีวิตฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้บ้านเมืองสามารถคงอยู่และ เจริญก้าวหน้าได้ แม้จะมีการแทรกแซงในทางที่ไม่ดี ในทางที่จะทำให้บ้านเมืองล้มเหลวไปด้วยเหตุใดก็ตาม ก็หมายความว่าทุกคนเรานี้มีหน้าที่ที่จะตายเพื่อชาติในเรื่องตายเพื่อชาตินี้ ไม่ใช่ชักชวนทุกคนให้ออกไปที่ที่เขาอิงกัน การตายเพื่อชาตินี้ยังมีอีกอย่างอื่นนอกจากถูกระเบิดหรือถูกอาวุธทำให้เสียชีวิต อาจตายทั้งเป็นก็มี คือ ถ้าทำหน้าที่

แล้ว แล้วก็ถูกชักชวนให้คิดไปในทางที่ไม่ได้เป็นผลประโยชน์แก่ส่วนรวมหรือแม้จะของตนเอง ปลอຍให้จิตใจของตัวเองไขว้ไป ก็ทำให้เป็นการตายทั้งเป็น เพราะว่าการเป็นเช่นอยู่ในสภาพนั้นเท่ากับเป็นทาสของความคิดของคนอื่น ไม่ได้เป็นเจ้าของของตนเอง ก็เท่ากับตายไป อันนี้จึงมาพิจารณา ดูเห็นว่าทำไมผู้ที่ต้องตายในการป้องกันประเทศก็จึงมีทุกฝ่ายทั้งทหาร ตำรวจพลเรือน ฉะนั้นต้องดูว่าอันตรายมาจากทางไหน และอันตรายได้แก่ผู้ใด สำหรับในด้านอันตรายทางกายผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในที่คับขันย่อมจะมีหวังตายมากกว่า แต่การตายทั้งเป็นอย่างที่ว่า อย่างที่กล่าวเมื่อกี้ ไม่ต้องไปไหน อยู่ที่ไหนก็ตาม มีอันตรายในทางที่จะถูกฆ่าทั้งเป็นได้ทั้งนั้น ก็ขอให้ท่านทั้งหลายได้พิจารณาดูว่าอันตรายมาจากทางไหน อาวุธที่ตัวจะใช้ และเกราะที่ตัวจะใช้กำบังก็คือความรู้ และปัญญา ความคิดพิจารณา เหตุผลที่มีอยู่ จะเป็นเกราะกำบังทำให้แต่ละคนสามารถผ่านพ้นอุปสรรค และสามารถผ่านพ้นอันตรายจากการรุกราน ที่จะทำให้เราตายทั้งเป็น ที่ได้พูดไปทั้งหมดนี้เพราะว่าต่อเนื่องกันมาจากผู้ที่มีหน้าที่ในการศึกษา มีหน้าที่ที่จะป้องกันบ้านเมือง ที่จะสร้างสรรค์บ้านเมืองและผู้ที่ป้องกันบ้านเมือง สร้างสรรค์บ้านเมือง ก็จะต้องพบอุปสรรคและอันตราย จึงทำให้นึกถึงว่า ถ้าทุกคนรู้จักป้องกันตัวให้ดี ก็เท่ากับป้องกันบ้านเมืองและส่วนรวมให้เจริญรุ่งเรือง แต่ละคนก็สามารถจะมีชีวิตที่เจริญตอนนี้ก็ถึงว่าได้ ให้โอวาทที่ชักมาจากกระเป๋านั้นเป็นโอวาท ส่วนที่พูดหลังจากที่พูดที่อ่านนั้นก็ขอให้ถือ

เป็นการวิจารณ์ เป็นการวิจัยโหวทว่าแปลว่าอะไร ไม่ใช่ตัวโหวท และวันนี้ก็ขอพูดเพียงแค่นี้ ซึ่งก็นับว่าอาจสั้นหน่อย แต่เราก็บอกได้ว่าเพื่อขอประหยัดเวลา เพราะว่าเคยบอกว่าจะมาเยี่ยมวิทยาลัยวิชาการศึกษานี้ประหยัดมาก มาทีเดียวก็เยี่ยมตั้ง ๘ สถาบัน วันนี้มาช้า ๑๕ นาทีก็เท่ากับมาช้า ๒ ชั่วโมง ก็ขาดทุนไปเยอะก็ขอเพียงแต่พูดแค่นี้ และต่อไปคงมีโอกาสพูดอีก เพราะว่ามีคนยั่วให้พูด (เสียงฮา) และคนยั่วให้พูดนั้นก็ยืนยันว่าเพิ่มขึ้นมาอีกตอนหนึ่ง (เสียงฮา) ก็ไม่ทราบที่นี้เขาเป็นอย่างไร ใครจะมาพูดต้องเป็นดอกไม้ทั้งนั้น (เสียงฮา) แต่ว่าเมื่อเป็นดอกไม้ก็ชื่นชม ทำให้สดชื่นดี แล้วก็ในที่นี้รู้สึกที่สดชื่นกันมาก เพราะว่าท่านผู้ใหญ่ต่าง ๆ ก็เป็นผู้ที่น่ารักน่าเอ็นดูทั้งนั้น (เสียงฮา) โดยเฉพาะท่านรองปลัดก็รู้สึกว่ายิ้มแย้มแจ่มใสดี ต้องเอาใจทุกครั้งที่พบ เพราะเหตุว่าท่านผู้นี้มีสุขภาพจิตที่อ่อนแอ (เสียงฮา)

สุขภาพจิตหรือสุขภาพทั่ว ๆ ไปของคนไม่เหมือนกัน แล้วแต่คน บางคนมีความเข้มแข็งมีโรคใด ๆ มารุกรานก็ไม่เป็นไร เช่นไม่เคยเป็นหวัดเลย ไปอยู่กับผู้ที่เป็นหวัดทั้งบ้านก็ไม่เคยเป็นหวัดเลย ไม่ใช่เพราะฉีดยาป้องกันหรืออะไร บางคนก็ไม่ต้องอะไรมาก เดี่ยวก็เป็นหวัดหรือเป็นโรคอะไรต่าง ๆ งอมแงม สุขภาพจิตนี้ก็เป็นอย่างหนึ่ง บางคนอ่อนไหวต่อสุขภาพจิต เอ้อ...ไม่ใช่สุขภาพนะ...อ่อนไหวต่อความ...จะว่าพันเพื่อนก็จะหนักกันไปหน่อย (เสียงฮา)...แต่ว่าคืออ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อมมาก และอาจ

คันคว่ำมากเกินไป รู้มากเกินไป มีอะไรมากระทบนิดหนึ่งสุขภาพก็เสื่อมลงไป ทุกครั้งที่พบจึงต้องหยุดยาให้ จะฉีดยากก็ไม่บังอาจที่จะฉีด ก็หยุดให้หรือให้ยาเพื่อที่จะให้สุขภาพจิตแข็งแรงตามปกติ การฉีดยาวัคซีนป้องกันโรคต่าง ๆ ก็ยังหาไม่พบ จึงต้องหยุดยาให้เป็นครั้งเป็นคราว พบที่ไรก็พยายามให้ด้วยความเอ็นดู (เสียงฮา) และในการหยุดยานี้ ความจริงส่วนหนึ่งของการหยุดยาเป็นยากกลางบ้าน ไม่ใช่ยาตำราหลวง เป็นยากจะว่าผีบอกก็ได้ (เสียงหัวเราะ) ส่วนผสมของยานี้ส่วนหนึ่ง ไม่ใช่ทั้งหมด ก็คือลูกยอ (เสียงฮา) ต้องไปหาลูกยอจากในป่าแล้วก็เตรียมมาผสมกับสิ่งอื่น สิ่งอื่นนี้ก็ขอปิดเป็นความลับก่อน เพราะว่าไม่อย่างนั้นอาจารย์จะแยะ จะไม่สามารถมีอาชีพต่อไป ก็ป้อนให้ผู้ที่มีความหวั่นไหว สุขภาพจิตจึงดี อันนี้เป็นตำราอย่างหนึ่ง ซึ่งถ้าไปดูรายการโทรทัศน์บางทีก็ได้ตำรายาต่าง ๆ มาจากรายการโทรทัศน์ก็อันนี้เป็นรายการไม่ใช่โทรทัศน์ แม้จะมีโทรทัศน์ภายในแต่ก็เป็นรายการพิเศษ จึงต้องให้ตำรายาผีบอกเล็กน้อย

นี่ เวลานี้ก็ผ่านไปอีก ๕ นาที เมื่อก็บอกว่าประหยัดก็ขอประหยัด ขอเชิญดอกไม้ที่จะมาแสดงอภินิหารต่าง ๆ (เสียงฮา...เสียงปรบมือ) ที่ต้องเชิญมาเพราะว่ากลัวเสียเหลี่ยม ในกำหนดการไม่ต้องเชิญ ถ้าหมดโหวทเมื่อไรก็จะวิ่ง หรือจะ...วิ่งอาจไม่แซมซ้อย...เดินมาอย่างแซมซ้อยและมายืดไมโครโฟน และตั้งตัวเป็นโฆษิกา (เสียงฮา) แล้วก็ยังมีสองแรงแล้วก็ต้องระวังมาก นี่ก็ถึงว่าต้องไว้ลายไว้เหลี่ยม

นิดหน่อย จึงขอเชิญท่านดอกไม้ทั้งสองออกมา แสดงตนและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง และเข้มซ้อย...(เสียงฮา...เสียงปรบมือ)

(ต่อจากนี้เป็นการบรรเลงดนตรี)

ที่จริงรายการนี้ก็นับว่ามีหลายรสหลายชาติ รสของแต่ละคนก็คงต่างกันก็คงได้รับฟัง รับชม ฟังดู และสังเกตการณ์ได้อย่างดี ยิ่งเข้าใจว่ารายการนี้มีสิ่งหนึ่งที่จะต้องมีส่วนสังเกต คือรายการนี้จัดมาทางนี้ดี มีวงของ อส. แล้ว ก็วงของทางวิทยาลัย ซึ่งไม่ทราบว่าจะด้อมตัว หรือเปล่าว่าไม่กล้าไปที่ไหน อาจเป็นเรื่องของความด้อมตัวก็ได้ แต่ที่จริงฟังดูแล้วก็น่ารักดี แล้วก็น่ารักทั้งผู้พูดและผู้ปฏิบัติที่ได้มาแสดง ร่วมกัน ก็ทำให้เกิดความปรองดองสามัคคีกันดี ทั้งแสดงให้เห็นว่าวิทยาลัยนี้แม้จะอยู่หลายแห่งหลายแหล่งหลายหนก็ยังมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ ก็หวังและขอให้รักษาความอันหนึ่งอันเดียวกันไว้เพื่อประโยชน์ของแต่ละคน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพราะว่าที่แสดง มาวันนี้ก็เข้ามาร่วมสนุกกันได้ร่วมกันทำงาน ได้ ร่วมกันสร้างชาติได้ ก็นับว่าเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม วันนี้ต้องจบแล้วเพราะพรุ่งนี้ต้องไป ความจริงก็ไม่ได้จบเร็วกว่าปรกติเท่าไรเพราะว่าตอนนี้กลับไปบ้านก็ไม่ได้ดูทีวีก็ไม่ทราบว่าจะไปที่ไหน แต่พรุ่งนี้ขอแกลงว่าจะไปอุดร แล้วก็ถึงต้องลาทางนี้จะได้ไปพักผ่อน ไม่อย่างนั้นเดี๋ยวตามัวตาลายไม่เห็นอะไรเลย

พรุ่งนี้ไปอุดร แล้วก็ไปดูกิจการต่าง ๆ ของลูกเสืออาสาสมัครทางเขต ๔ ไนน์ แล้ว

ก็ต่อจากนั้นวันรุ่งขึ้นก็จะไปดูสิ่งที่ไม่ใช่ตัวเรา เสียแล้ว เป็นของที่ผ่านมานานแล้ว เพราะว่า เจ็ดพันปี ก็จะไปเยี่ยมโครงกระดูกที่บ้านเชียงก็จะดูว่าเป็นอย่างไร แล้วโครงกระดูกนั้นในสมัยที่ยังมีชีวิตอยู่ก็ได้สร้างหม้อไหต่าง ๆ ไว้ในสมัยโบราณ ก็น่าดู นอกจากนั้นก็ฟังมาด้วยว่า มาสมัยใหม่ที่เป็นแถวนั้นก็ยังทำหม้อไหแบบเมื่อเจ็ดพันปี จึงอยากจะไปดู หลังจากนั้นวันรุ่งขึ้นก็มาทางชัยภูมิ จะมาเยี่ยมหมู่บ้านที่อยู่ใกล้อำเภอเมือง ที่ถูกไฟไหม้เมื่อสักระยะ อาทิตย์มานี้ ก็ไปเยี่ยมพวกประชาชนที่อาศัยเดือดร้อนในครั้งนั้นเวลาไฟไหม้ก็ได้มีเจ้าหน้าที่ไปช่วยเหลือ ตอนนั้นก็ไปดูว่าเรียบร้อยอย่างไร ที่จริงก็มีหลายแห่งที่เขาเดือดร้อนในบ้านเมืองไทยนี้เราก็ต้องไปบ้าง แล้วก็มีคนอาสาสมัครไปช่วยทุกครั้งเมื่อทราบข่าวก็มีคนไปช่วยต่อจากนั้นก็กลับมาจังหวัดขอนแก่น มาที่เขื่อนน้ำพรม ซึ่งได้ข่าวว่าจะเป็นเขื่อนจุ...เอ๊ย...เขื่อนจุฬาภรณ์ เพราะว่าเขาขอชื่อ ก็มีเขื่อนใหญ่ ๆ เล็ก ๆ ก็แล้วแต่ขนาด ก็บอกว่าเขื่อนนี้ก็ได้ใหญ่เกินไปไม่ได้เล็กเกินไป ก็เลยเหมาะสมที่จะให้คุณจุเป็นเจ้าของ (เสียงฮา...) ก็แล้วแต่ขนาด ถ้าเขื่อนยังมี ที่แรกนึกว่าจะเอาเขื่อนในสวนจิตรมีเขื่อนอันหนึ่งสูง ๑ เมตร แล้วก็ไม่ทราบว่าจุน้ำได้สักกี่ลูกบาศก์เมตร ที่แรกก็ชื่อว่า "เขื่อนสิริกิติ์" (เสียงฮา) ตอนนั้นเขาแย่งชื่อไปทำที่เขื่อนทางโน้นนะ ทางอุดรดิตรดี ซึ่งใหญ่โตมโหฬารสมพระเกียรติแล้ว ก็เลยต้องเลื่อนมาจนกระทั่งก็นึกว่าจะให้ชื่อว่าเขื่อนจุ เพราะว่าก็ดูน่าเอ็นดูดีตอนนั้นเขาบอกว่าแย่งชื่อไปอีกแล้ว ก็ต้องไปตรวจตรา

ดูที่เขื่อนน้ำพรมสักหน่อย แล้วก็ไปที่นั่นก็ เพราะหิวอาหาร ต้องรับประทานอาหารกลางวัน ที่ไหนสักแห่งหนึ่ง ก็เลยไปที่นั่น ทางไฟฟ้า ฝ่ายผลิตเขาก็เลี้ยงดูดีตอนที่ไปขอนแก่นจนกระทั่งได้เพลงไทยเขี้ยวมา คราวนี้ไปที่เขื่อนน้ำพรมก็ไม่ทราบว่าจะได้เพลงอะไร จะได้ไทยซิดหรือไทยอะไรมาก็ไม่รู้ อาจมีได้ เสร็จแล้วก็กลับมาที่ขอนแก่น ขึ้นเครื่องบินกลับกรุงเทพ ก็หมายความว่าพุงนี้ลาไปสักสองสามวันไป ระยะเวลาแฉ่วโน้น วันที่ ๒๒ ก็พักผ่อนนิดหน่อยเท่าที่จะทำได้ แล้ววันที่ ๒๓ ก็ไปดูที่อยู่อาศัยต่อไป หลังจากนั้นก็จะมีการ...นอกจากงานอื่น ๆ เล็ก ๆ น้อย ๆ... ..มีการรับแขกเมือง คือ ประธานาธิบดีอินเดียจะมาในวันที่ ๒๗ ก็ถือโอกาสนี้โฆษณาให้พรรคพวกช่วยยืมหน่วยในการต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง ซึ่งเป็นประโยชน์ เพราะว่าทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับอินเดีย ซึ่งเป็นประโยชน์ของบ้านเมืองไทยที่จะมีสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศในโลกนี้ ก็ขอชักชวนทุกคนให้ไปต้อนรับในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งทางราชการเขาก็ได้ประกาศแล้ว นับว่าได้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวมเหมือนกัน ทั้งอาจสนุกด้วยเพราะว่ามีชบวนยาวมาก ก็ดูไปแล้วก็เชียร์ไปเป็นการเชียร์ส่วนรวม เป็นการเชียร์สัมพันธไมตรี เป็นการเชียร์ที่ในบ้านเมืองไทยเรามีเพื่อนในโลก ก็ขอให้ทุกคนช่วยกันในงานนี้

พูดเสียยืดยาวในเรื่องของจะไปไหน ๆ พุงนี้มะรินนี้ ก็มาถึงเรื่องที่จะให้พรที่จริงที่ได้พูดทั้งหมดนี้ถ้าเอาไปพิจารณา เอาไปคิดให้

ดีก็เป็นพรได้ทั้งนั้น เพราะเหตุว่าพรนั้นอยู่ในสมองของแต่ละคน คือถ้าแต่ละคนมีความตั้งใจแน่วแน่ แล้วมีความบริสุทธิ์ใจ ความแน่วแน่นั้นและความบริสุทธิ์ใจนั้นจะคุ้มครอง ทั้งช่วยให้มีความสำเร็จ พรที่ขอโดยมากก็ขอไว้สำหรับพวกที่ศึกษาอยู่ที่จะต้องสอบ ให้สำเร็จในการสอบ แต่ถ้าทำทุกสิ่งทุกอย่างที่ดีที่เหมาะสม คือเรียนด้วยความขะมักเขม้น และทำทุกอย่างด้วยความสุจริตใจ ความสำเร็จต้องมาแน่ แต่ถ้าถ้าพูดถึงพรที่เรียกว่าสิ่งที่เราไม่ทราบจะมีอยู่เบื้องบนหรือมีเทวดา มีผู้วิเศษอะไร ก็อาจมีได้ถึงว่าก็ขอให้ทุกคนตั้งจิตอาราธนาพรให้ตัวเองด้วยตนเอง อาราธนาจากสิ่งที่จะศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาคุ้มครอง ก็ขอให้ทุกคนมีความคิดดีโต ๆ มีความตั้งใจที่บริสุทธิ์ใจ ๆ มีความหวังดี ๆ ที่เป็นมงคลทั้งหลาย ขอให้ความเป็นมงคลนี้ ความบริสุทธิ์นี้ได้คุ้มครองและนำให้สิ่งที่ตนจะทำนั้นให้มีความสำเร็จ ให้มีความก้าวหน้า ให้ผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ และให้มีความมั่นคงในตัว มีความเจริญรุ่งเรืองทุกประการ ก็ขอให้พรนี้จงสำเร็จเป็นสิ่งที่จะทำให้เจริญกันทุกคน

ตอนนี้รายการก็ยังไม่เสร็จ ลืมไปลืมปิดกระป๋อง...อ้อ...ลืมปิดรายการ...รายการเวลาเปิดก็เปิดประตูให้ใครเข้าออกได้ แล้วก็วันนี้ยังไม่ได้ปิด ก็ขอปิดรายการ

โฆษณากำผัดนะ คือว่าพุดมาคือ ๆ ว่าจะปิดรายการ ยังไม่ได้ปรึกษาว่าจะปิดหรือไม่ปิด แต่ว่าตอนนี้ก็ปรึกษาน่าหรือกันแล้ว ก็จะไม่ปิด

กระป๋องเสียที ก่อนที่จะปิดก็ต้องชมเชยโฆษณาที่แยมออกมา แล้วก็อุตสาหกรรมบริจาด ก็แสดงว่าแก่มาก ไม่อย่างนั้นไม่รู้ ถ้าไม่บอกว่าบริจาด

ในโอกาสที่ครบเกษียณไป นี่ก็ไม่รู้ ถ้าไม่รู้เราก็ไม่สบายใจ แต่เนี่ยมาเกิดรู้ว่า เอ๊ะ ก็แกนี่นะ (เสียงฮา) อันนี้ก็ข้อพิสูจน์อย่างแนวแน่ ว่า ถ้าเรารู้ว่าแล้วว่า ถึงปลดเกษียณแล้ว ก็หมายความว่าคนแก่ ถ้าเราไม่รู้เราก็ไม่ทราบว่าเป็นคนแก่ อันนี้พิสูจน์ว่าชิตนั้นไม่ใช่ว่าเป็นคนแก่ ชิตนี้เป็นคนสาว แต่ว่าอยู่ที่ถ้าเราไม่มีอคติ ตอนนี้มีอคติแล้วเพราะมาบอกว่าปลดเกษียณแล้ว ถ้าไม่มีอคติ หรือไม่รู้...เอ้า ลืมเสีย...เราก็ไม่ทราบว่าอายุเท่าไร เมื่อไม่ทราบอายุเท่าไรเราก็ไม่บอกว่าแก่ อันนี้จะแสดงให้เห็นว่าคนเรามนุษย์เรานั้นมีอคติ มาก แล้วก็เมื่อมีอคติแล้วบางทีก็ไม่ดี แต่ที่อุตสาหกรรมบอกว่าถึงเกษียณแล้ว ก็หมายความว่ามีความบริสุทธิ์ใจ เพราะตัวไม่มีอคติว่าอายุ ๖๐ ก็ไม่ได้หมายความว่าแก่ แต่ว่าตามข้อเท็จจริงเขาปลดเกษียณแล้ว ทางราชการเขาไม่เอาแล้ว (เสียงฮา) แต่ลงท้ายทางราชการเขาก็เอาเงินมาให้ นี่ก็แปลกดีเหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามนี้เป็นวงเล็บนิดหน่อย

ชอบใจ แล้วก็ชอบใจโฆษกโฆษณาที่ยังไม่ได้แยม ก็แยมนิดหน่อยแล้วค่อยยังชั่วหน่อย แล้วก็ที่บอกว่าจะเสียงดัง ต่อไปนี้เห็นว่าการจะเสียงดังมาก ก็แล้วแต่กาลเทศะแล้วแต่โอกาส การพูดเสียงดังนี้ ถ้าถึงเวลาเราก็ต้องพูดเสียงดังหนักแน่น บางเวลาก็ต้องกระซิบกระซาบ (เสียงปรบมือ) ก็อยู่ที่ว่าแล้วแต่

โอกาสให้เหมาะสม เพราะเดี๋ยวทั้งปีจะไปตะโกนที่โน่นที่นี้ แล้วก็อ้างว่าโปรดเกล้าฯ ให้ตะโกน อย่างนี้ก็เดือดร้อนมาก (เสียงฮา...ปรบมือ) ฉะนั้นก็ให้อิวาทเป็นส่วนตัวเป็นรายบุคคลว่า การเสียงดังก็แล้วแต่โอกาส แล้วแต่กาลเทศะบางทีก็ต้องเสียงดังมากสำหรับเอ็ดลูกศิษย์อะไรนั่นนะ ก็ต้องดุเดือด แต่ว่ากับหมอกก็ต้องนิมนวล (เสียงฮา) วันนี้ที่จริงก็เคราะห์ดี ยังไม่ได้ปิดรายการ ถ้าปิดรายการจะไม่มีโอกาสแล้วก็จะเดือดร้อนทั้งปี อย่างน้อย ๓๖๕ วัน ก็ต้องขบใจที่ไหลออกมา แล้วก็แยมออกมาเป็นทางหนึ่งที่ทำให้รายการนี้ครึกครื้นสนุกสนานได้ และวันนี้ทุกคนก็ได้แสดงทั้งข้างบนทั้งข้างล่างทั้งข้างหลังทั้งข้าง ๆ ก็ทั้งสองข้าง (เสียงฮา) ก็ขอขบใจทุกฝ่ายทุกด้านทั้งข้างบนข้างนี้ ข้างบนทางนี้ ข้าง ๆ ข้างนอกทุกคนที่มาร่วมมือกันทำให้เกิดความเรียบร้อย แล้วก็ขอขบใจล่วงหน้าที่เขาเงินมาให้ (เสียงฮา) คือจะไม่ขบใจอีก ก็ต้องทวง (เสียงปรบมือ) เงินนั้นนะก็ทราบดีแล้วว่าไม่ไปไหน มาเป็นทุนสำหรับการศึกษาช่วยเหลือพวกกันเอง แล้วนอกจากนั้นก็ขบใจในสิ่งของที่เอามาให้เป็นทีระลึก (เสียงปรบมือ) ที่นี้ได้ทำการบ้านมาดีนะ ได้อ่านกำหนดการว่าตอนนี้ตอนนั้นมีอะไร ก็รู้ว่าทราบว่าเขาจะเอาเงิน... อ้า... ท่านประธานนี้ ท่านประธานแซร์แมนใหญ่ก็ได้บอกไว้ตั้งแต่ต้นว่ารายการขออิวาททั้งหมด แล้วก็ให้ทรงดนตรี แล้วก็หลังที่จะเอาเงินมาให้ (เสียงฮา) เอาของทีระลึกมาให้ ก็จำเอาไว้ ทั้งได้ฟังแล้วก็ทั้งได้อ่านในกำหนดการ ซึ่งวันนี้ไม่ได้พกเอามา พกเอาแต่อิวาทมา ก็รู้สึกแข็งแรงมี

ความจำออกจะดี คราวก่อนนี้เดินออกมาจากที่
โน่นจะมาพูดอะไร...เดินจากโน่นมาถึงนี่ลืม
หมดแล้ว แต่คราวนี้ไม่ลืม

ก็ขอขอบใจทั้งที่ได้ปฏิบัติมาและที่จะ
ปฏิบัติต่อไปเพื่อที่จะไม่ต้องลุกขึ้นมาขอใจอีก
ที แล้วก็หลังจากนั้นเมื่อได้รับเงินสำหรับการ
กุศลสำหรับช่วยการศึกษาทั้งสี่ของที่ระลีก
แล้ว ก็จะไปเลย (เสียงฮา...ปรบมือ) แต่ก็ให้
โอกาสให้ข้างล่างนี้แสดงอีกนิดหนึ่ง เพราะว่า
ถ้าไม่บอกว่าจะให้โอกาสแสดงอีกนิดหนึ่ง เดียว

เขา...เวลาเสร็จการอันนี้ก็วิ่งออกไปทางนี้...
ทางนี้จะไม่มีการแสดง ก็เข้าใจว่าโปรแกรมจะ
ต้องมีนิดหน่อย ตอนท้ายการแสดงนิดหนึ่งแล้ว
ก็ในการแสดงนั้นก็จะต้องมีเวลาที่จะเก็บเครื่อง
มือ ก็แสดงไปได้ เพื่อที่จะเป็นโอกาสที่มีเวลา
เก็บเครื่องมือ ถ้าทิ้งไว้ที่นั่นนะแหละแน่ (เสียง...
ฮา) เพราะว่าเครื่องมือมันเก่า มันเกือบจะหลุด
เป็นชิ้น ๆ แล้วต้องเก็บรวบรวมเอาไว้ให้ดี ๆ
ที่นี้ก็หมดเรื่องหมดราวปิดรายการได้ แล้วก็เริ่ม
รายการปิดรายการ เตรียมตัวตรงนี้ทำพิธีปิด

พระบรมราโชวาท^(๑)
เนื่องในโอกาสเสด็จฯ ทรงดนตรี
ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์^{๔(๒)}

วันเสาร์ที่ ๓ มีนาคม ๒๕๑๖

อย่างที่พูดปีที่แล้ว ๆ มา เวลาเข้าเยี่ยม ก็มีความตึงเครียด เพราะว่าขอโอวาท คำว่า โอวาทนี้น่ากลัวนัก และเพื่อให้ลดความตึงเครียด จึงให้ผู้ที่ไม่รู้มาจากบอกซ์ต่าง ๆ ได้ นั่งลง ถ้ามีที่นั่ง และท่านทั้งหลายทุกคนที่อยู่ ทั้งข้างหน้าข้างหลังทั้งข้าง ๆ ทั้งสองข้างได้ จงนั่งลงให้สบายหน่อย

ถ้าจะขออย่าว่า คำว่าโอวาทนี่ค่อนข้าง จะเป็นทางการมาก และถ้ามาดูเรื่องศัพท์ โอวาท นี้ดูเหมือนเป็นคำตักเตือนหรือคำสั่งสอนให้ได้ ทราบถึงวิธีการ อย่างที่ได้ขอตะกี้ว่าเป็นแนว ทางชีวิต ก็ค่อนข้างจะน่ากลัวและเป็นสิ่งที่ เป็นจริงเป็นจังมาก นอกจากนี้โอวาทส่วนมาก ก็เป็นเรื่องของอะไรที่เจาะจงเรื่องใดที่สมควรที่ จะตักเตือนก็ต้องตักเตือนเจาะจง ในวันนี้ก็มีได้

มีอะไรที่จะมาตักเตือนเป็นเรื่องเจาะจง จึง ไม่ขอแสดงโอวาท เพราะว่าถ้าแสดงโอวาท แล้ว ก็ค่อนข้างจะเป็นจริงเป็นจังมากเกินไป และอาจทำให้บรรยากาศเสียไป

แต่ว่ามาหวนนึกถึงปีที่แล้วจนถึงปีนี้ เวลาผ่านล่วงมาหนึ่งปี ก็ไม่ถึงปีดี ชาติอีกหนึ่ง วันถึงจะเป็นปี ก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ผ่านมา หลายอย่าง ซึ่งล้วนแต่เป็นเหตุการณ์ที่น่าตื่นเต้น และเป็นเรื่องที่สำคัญ ๆ โดยเฉพาะนายกสโมสร ก็ได้กล่าวถึงเรื่องใจอาหรับ วันนี้มาเยี่ยม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใจอาหรับนี่ก็ต้อง แสดงอีกครั้งหนึ่ง ได้แสดง แต่ก็คงไม่อยากจะมาแสดงที่นี่ เพราะรู้ว่าวันนี้เป็นวันที่มาเยี่ยม ธรรมศาสตร์ ถ้ามาแสดงอีกน่ากลัวต้องยกไป ทั้งขบวนไปเลย แล้วก็เป็นที่สะดวกกว่ามาชุมนุม

(๑) เรียบเรียงขึ้นตามที่ได้บันทึกพระสุรเสียงไว้

(๒) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิรินธรเทพรัตนราชสุดา และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ไปทรงเยี่ยมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และทรงดนตรี ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กันพร้อมเพียงอยู่แล้วไม่ต้องเรียก ไม่ต้องไปปลุกมา เพื่อที่จะมาช่วยกันให้กำลังใจและรวมจิตกัน เรามาอยู่พร้อมกันแล้ว พร้อมทั้งจะปฏิบัติการต้อนรับใจอาหรับ พุดถึงใจอาหรับนั้น จุดสำคัญของการปฏิบัติที่เป็นผลดีดังที่นายกสโมสรได้กล่าวก็คือ การรวมจิต รวมจิตใจของคนจำนวนมาก และมาพิจารณาสิ่งที่ควรทำโดยไม่ต้องคำนึงถึงว่าเขาว่ากันอย่างไรตามทฤษฎีต้องทำอะไร แต่ว่าเอาแต่หลักสำคัญคือช่วยกันตั้งใจทำอะไรที่มีเหตุผล อะไรที่ดีที่สุด เวลารวมจิตกันอย่างนี้ก็ทำให้มีพลังจิตอย่างหนักและรุนแรง ซึ่งถ้ามาคิดและดูว่าเป็นอะไร ก็คือเป็นพลังจิต และที่ได้แสดงพลังในวันใจอาหรับนั้น ก็ได้แสดงพลังของผู้ที่เป็นนักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งส่วนใหญ่นอกจากนี้ก็มีพลังของประชาชนผู้ที่ศรัทธาในศาสนาต่าง ๆ ซึ่งก็ได้ส่งพลังจิตของตน ได้ปฏิบัติการเพื่อที่จะให้เหตุการณ์คลี่คลายไป และนอกจากนี้ก็มีเจ้าหน้าที่ทั้งหลายที่ได้พยายามเอาพลังมาสมทบด้วย จึงทำให้เหตุการณ์ลุล่วงไปโดยดี

ในประเทศไทยนี้ เราผ่านพ้นอุปสรรคต่าง ๆ มากมายหลายอย่างมหัศจรรย์ตลอดมาเป็นเวลานานับร้อยปี ชาวต่างประเทศและแม้คนไทยบางคนอาจไม่เข้าใจนักว่าทำไมผ่านพ้นมาได้ ก็ขอเฉลยว่า การผ่านพ้นมาได้ก็อาศัยพลังจิตนี้เอง ซึ่งถ้าไม่มีใครเชื่อ ก็ได้มีการพิสูจน์แล้วในคราวเหตุการณ์ใจอาหรับและพลังจิตอันนี้ ถ้าเป็นพลังของผู้ที่เป็นนักศึกษา ก็ขอแปลเป็นภาษาฝรั่งว่าเป็น *student power* ซึ่งทุกคนต้องการ ฝรั่งก็ต้องการ ญี่ปุ่นก็ต้องการในเมืองไทยก็มี *student power* แต่ว่า

student power ของเมืองไทยนี้ก็ ได้สมทบกับ *power* อื่น ๆ คือพลังของศรัทธาในศาสนา พลังศรัทธาในหลักวิชาการต่าง ๆ และศรัทธาในสิ่งที่ดีที่งามที่เหมาะสม ที่ถูกหลักเหตุผล ถ้ามีศรัทธาเช่นนี้และเกิดพลังขึ้นมา มิใช่เฉพาะพลังของนักศึกษา เป็นพลังจิตของประชาชนทั้งมวลที่สมทบเข้ามาแล้ว ก็กลายเป็นพลังมหาศาลที่ทำให้บ้านเมืองก้าวหน้าไปได้โดยปลอดภัย วิธีการที่จะดำเนินชีวิตของประเทศดังนี้ ไม่ทราบว่ามีอยู่ในตำราใด อยู่ในสาขาใด อยู่ในคณะใด สอนที่ไหนไม่ทราบ รับว่าไม่ทราบ - แต่ว่าเป็นหลักสำคัญที่สุดที่ทำให้เมืองไทยเรารอดพ้นได้ ฉะนั้น เรามี *power* เรามีพลังแล้วเราอย่าไปถลุงกำลังนี้ให้เสีย เพราะว่าถ้าพลังใด ๆ ที่เกิดขึ้น คนที่เชื่อในพลังจิตแบบทำพิธีขึ้นมาแล้วบริกรรม ก็ล้วนแต่บอกว่าถ้ามีพลังจิตแล้วเกิดอภินิหารต่าง ๆ เหาะได้ มีตาทิพย์หรือพลังต่าง ๆ ที่ชอบจะมี ถ้าคิดดี คือถ้าคิดด้วยความตั้งใจที่บริสุทธิ์ พลังนั้นก็ยังคงอยู่ ถ้าคิดไม่ดีเมื่อไร พลังนั้นจะเสื่อมลงไปได้ ฉะนั้นที่เราได้สร้างพลังมา สะสมมาเป็นเวลาแรมปี ทั้งพลังเป็นส่วน ๆ ของแต่ละคณะทั้งของสังคม เราก็จะต้องรักษาไว้เหมือนกัน มิใช่เพราะว่ามีนักทฤษฎีที่เจียบแหลมมาบอกว่า นักศึกษาจะต้องรวมกำลังขึ้นมาและแสดงกำลัง หรือกรรมกรจะต้องร่วมมือแสดงกำลังและแสดงให้ใครต่อใครเห็นและกลัว อย่างนั้นนะ รู้สึกว่าจะทำให้เสื่อมกำลังลงไป

พุดถึงพลังของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์นี้ และร่วมกับนักศึกษาอื่น ๆ ที่ได้เคยมาเห็นเป็นลำดับมา มิใช่เมื่อไม่กี่เดือน

มานี้ มองดูเป็นปี ๆ มาแล้ว ก็เห็นว่าค่อย ๆ สร้างขึ้นมา และที่น่าปลื้มใจก็คือว่าเมื่อสร้างขึ้นมาแล้ว แม้บางทีจะมีพลาดหลังบ้าง ก็นับว่าสร้างพลังในทางที่ดี ในทางที่จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ และในที่สุดก็เป็นประโยชน์ต่อตัวเอง เพราะว่าสามารถที่จะอยู่ได้ในประเทศชาติที่มีความสงบพอสมควร มีความก้าวหน้าพอสมควร มิได้เผลอตามนักทฤษฎีที่บอกว่า ขึ้นชื่อว่าเป็นนักศึกษาแล้วจะต้องแสดงพลัง เพราะการแสดงพลังโดย... จะใช้คำฝรั่งอีก... ใช้วาฬี่ ๆ การแสดงพลังอย่างฟรี ๆ โดยไม่มีเหตุผลนั้นนะรู้สึกว่าจะไม่เกิดประโยชน์อะไร จะทำให้พลังนั้นเสื่อมลงโดยเปล่าประโยชน์ จะทำให้พลังอื่น ๆ ถูกกระทบ แล้วแทนที่จะทำให้พลังอื่น ๆ รวมกันเพื่อความดี เพื่อความก้าวหน้าของส่วนรวม จะกลับพากันล้มเหลวทั้งหมด ฉะนั้นเมื่อมาพูดถึงพลังนี้ จึงทำให้คิดต่อไป เช่นที่ได้กล่าว ถ้าพูดเรื่องนี้มากก็จะทำให้นักทฤษฎีต่อต้านและได้ว่า เอ นี่มาส่งเสริมพลังหรือมาต่อต้านพลังของนักศึกษา อันนี้ก็ไม่ต้องเฉลย ขอให้ท่านทั้งหลายใช้พลังจิตของแต่ละคน แล้วก็คิดว่าสมควรหรือเปล่าที่จะรักษาพลังนี้ไว้ให้ดี ให้มีประสิทธิภาพอยู่ไม่ขอบอกว่าคิดในใจว่าอย่างไร ขอให้ท่านทั้งหลายคิดในใจเอง แล้วถ้าคิดเหมือนกันมันก็จะเกิดเป็นพลัง

ที่มาเยี่ยมธรรมศาสตร์ในวันนี้ก็มีความปลื้มใจอีกอันหนึ่ง ที่นายกสโมสรได้ย้ำสามครั้งว่า มาเยี่ยมนักศึกษาระบบศาสตร์ทั้งหมด คือไม่ได้เจาะจงมาเยี่ยมคนหนึ่งคนใด หรือมา

เยี่ยมหมู่หนึ่งหมู่ใด ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด มาเยี่ยมทั้งหมด ฉะนั้นการที่จะมาเยี่ยมนักศึกษาระบบศาสตร์ทั้งหมด ถ้าท่านทั้งหลายมีข้อขัดแย้งกันเองก็ขอไม่รับรู้ เพราะว่าถ้ารับรู้แล้วก็เท่ากับรับรู้ความคิดเห็นของส่วนหนึ่ง ถ้ารับรู้ความคิดของส่วนหนึ่งก็หมายความว่าไม่ได้มาเยี่ยมอีกส่วนหนึ่ง ถ้าท่านมีข้อขัดแย้งอะไรต่าง ๆ ก็ขอให้ช่วยกันคิด แล้วก็ปรองดองกัน หรือแม้จะได้กันก็ได้โดยมีเหตุผล แล้วปัญหาเหล่านั้นก็จะสลายไปเอง ที่ขอให้ตกลงกันให้ดีในข้อต่าง ๆ ที่มีการขัดแย้ง เพราะว่าเป็นส่วนหนึ่งของพลังเหมือนกัน ถ้าเรามัวแต่มาคิดที่จะโต้แย้งกัน แล้วก็เอาหัวชนฝา ฝาอาจพัง และเมื่อฝาพังแล้ว เราก็ไม่มีที่อาศัย ไม่มีที่เรียน ก็จะน่าเสียดาย อย่างหอประชุมนี้ก็ได้รับสร้างมาเป็นเวลาช้านาน ได้ใช้เงินไปมาก ถ้าพังแล้วก็ต้องสร้างใหม่ เช่นเดียวกันกับมหาวิทยาลัยนี้ได้สร้างขึ้นมา ได้ปรับปรุงทั้งในด้านวิชาการ ทั้งในด้านการระเบียบต่าง ๆ ก็นับว่าก้าวหน้ามามากและเป็นประโยชน์ ถ้าทำให้พังเสียก็ต้องเริ่มใหม่ เพราะฉะนั้นทุกคนก็จะไร้ที่ศึกษา แล้วก็ต้องไปหาสถาบันอื่นที่จะไปเข้าศึกษา ซึ่งไม่ใช่ธรรมศาสตร์ ฉะนั้นก็ขอให้รักษาทั้งพลังที่มีอยู่ ทั้งสถานที่ ทั้งการจัดเป็นมหาวิทยาลัยนี้เอาไว้ แล้วก็เสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้น แข็งแรงยิ่งขึ้นตลอดไป ด้วยเหตุผลด้วยการตกลงกัน ด้วยการปรองดอง ที่ให้ปรองดองกัน แต่ละฝ่ายที่มาเยี่ยมทั้งหมดก็ต้องบอกว่า ต้องเสียเปรียบทั้งคู่ เพราะว่าจะต้องลดหย่อนกันบ้าง ก็หมายความว่าไม่ได้ชนะ

เต็มที่ การชนะเต็มทีก็มีผู้แพ้ มีผู้ชนะ ผู้แพ้ย่อมจะต้องแก้แค้น ย่อมจะต้องหาทางที่จะชนะอีก ถ้าอีกฝ่ายชนะ ก็บอกให้ฝ่ายชนะแพ้สักที มันก็ต่างคนก็ต่างชนะและแพ้ แต่สำคัญที่สุดก็ต่างคนต่างแพ้ แล้วก็ไม่มีประโยชน์อะไรเลย ฉะนั้นก็การปรองดองเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเรื่องพลังของนักศึกษาซึ่งก็ต้องไปปรองดองกับพลังของส่วนอื่น ๆ นั้น คือมีคนอื่นในประเทศไม่เป็นนักศึกษาก็เป็นจำนวนมาก ถ้านับดูแล้วก็ฝ่ายนักศึกษาแพ้ในทางจำนวนพวกที่ไม่เป็นนักศึกษา ก็ถ้ามาฆัวแต่ทะเลาะกันก็ไม่ได้ใช้พลัง ถ้าปรองดองและก็ร่วมมือร่วมแรงกันก็จะเกิดพลังอันมหาศาลสำหรับส่วนรวม สำหรับประชาชนทั้งหมด ซึ่งประกอบเป็นชาติขึ้นมา

วันนี้ก็ได้วิชันนาเรื่องพลังพอสมควรแล้ว แล้วก็ที่ได้บอกว่ามีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาในบ้านเมือง ท่านทั้งหลายก็ทราบแล้ว เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมาโดยดีก็ดีไป เหตุการณ์ที่ยังไม่ผ่านพ้นก็ขอให้ช่วยกันทำให้ผ่านพ้นในส่วนของวงดนตรี อ.ส. ก็มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผ่านพ้นไปโดยดี บางทีก็ยังไม่ดีก็ไม่ทราบ ก็ขอต่อไป เพราะว่าต่อไปนี่ก็จะเป็นเรื่องของวงดนตรี และในลำดับ... คือว่าท่านนายกสโมสรนี้ก็ลำดับไม่ค่อยถูกนัก ในลำดับว่า ให้โอวาท แล้วก็ให้พร แล้วก็มิวงดนตรี อ.ส. แต่ตามธรรมดาให้พรเอาไว้ทีหลัง เพราะว่ามีเหตุผลอยู่ ก็เคยบอกแล้ว ถ้าให้พรเดี๋ยวนี้ เดี่ยวฟังดนตรีแล้วพรนั้นจะปลิวหายไป (เสียงฮา...) เพราะว่าดนตรีนี้เวลาเล่นแล้วคนที่มาซ้อมอย่างดีก็ไม่มาเล่นที่นี่ คนที่มาเล่นที่นี่มิได้ซ้อม มันก็ทำให้จิตใจอาจปั่นป่วน

อาจจะนึกว่าพรที่ให้ไปก็เป็นเช่นนั้น ให้เดี๋ยวนี้เวลาเข้าสอบก็อาจไม่ได้ผล ฉะนั้นก็จะไม่ขอให้พรเดี๋ยวนี้ เพราะว่าทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องเป็นตามกาลเวลา และถ้าให้พรเดี๋ยวนี้ก็ให้พรให้ฟังดนตรีรู้เรื่อง แล้วก็ถ้าฟังดนตรีรู้เรื่องแล้วก็ให้ปรบมือบ้างเป็นกำลังใจ (เสียงปรบมือ...) ถ้าไม่เข้าใจก็ปรบมือด้วยเหมือนกัน (เสียงฮา...) คือเป็นกำลังใจแก่ผู้ฟัง เพราะฉะนั้นเดี๋ยวก็จะมีการแสดงที่เขาว่าเรียกว่าดนตรี แต่ว่าไม่ทราบว่าอะไร ก็ต้องเรียกว่าดนตรี เพราะว่าเมื่อวานนี้มีคนที่เขาเป่าแตร เขาเป่าเสร็จแล้วเขาบอกว่าเขาปวดฟัน เลยบอกว่าขอให้... ไม่ใช่หัวหน้าวง แต่เป็นคนทีเล่นแซกโซโฟนที่หนึ่ง... ให้เล่นแตรเสีย ก็เลยต้องให้แซกโซโฟนที่สาม ซึ่งเดิมเขาเล่นแซกโซโฟนที่สี่มาเล่นแซกโซโฟนที่หนึ่ง แล้วก็เล่นแตรที่หนึ่ง แล้วคนที่เล่นแตรที่ปวดฟันเขาก็มาเล่นแตรที่สอง ก็เล่นไปอมไป (เสียงฮา...) ก็นี่มันปั่นป่วนอย่างนี้ แต่วันนี้ก็ต้องว่าขอไม่เล่นแตรนะ เพราะว่าบังเอิญมีคนทีเล่นแตรที่สามมาเล่น ก็ให้เล่นแตรที่หนึ่งได้ แล้วก็แซกโซโฟนที่หนึ่งก็จะไม่ต้องเล่นแตรที่หนึ่งมาเล่นแซกโซโฟนได้ แล้วก็คนที่เล่นแซกโซโฟนที่สามก็จะได้เล่นแซกโซโฟนที่สี่ได้ ส่วนแซกโซโฟนที่สามที่เคยเล่นแซกโซโฟนที่ห้าเมื่อวานนี้เขาไปเล่นกลองก็ให้เขาไปเล่นเบสซะ แต่ว่าวันนี้ยังไม่ได้เห็นวงเขารวบรวมกำลังเป็นอย่างไร คือว่าวงนี้มีพลังมาก แล้วก็จัดสรรพลังบางที่ไม่ค่อยถูก บางทีเสียงดังดี แต่ว่าไม่ทราบว่าเพราะหรือไม่ไพเราะ อันนี้เรื่องส่วนของวงดนตรี แล้วก็ที่พูดอย่างนี้เพื่อเป็นความรู้ประกอบให้ท่าน

โฆษกผู้ผอมกระห่อง (เสียงฮา...) ได้มีเรื่องที่จะพูดคุยพลาบไปได้ตามเวลา แล้วก็ในวันนี้ก็มีผู้ที่สงสัยว่าท่านโฆษกที่จะได้ออกมาแสดงตัวจะมีแผลที่ไหนบ้าง (เสียงฮา...) เพราะว่าบางทีก็มี... ไม่รู้จะเกิดอะไรบ้าง.. ก็ท่านจะได้ออกมาชี้แจงว่าทำไมท่านผอมนัก ทรอมใจอะไรบ้าง หรืองานหนัก (เสียงฮา...) หรือไปมีโรคภัยไข้เจ็บอะไรมาเบียดเบียน แล้วก็เข้าใจว่าจะมีโฆษกที่ ๒ ซึ่งเป็นโฆษกที่ไม่ใช่เสียงมาจากปวงชน หรือมวลธรรมศาสตร์ แต่ว่าก็เป็น... ไม่ทราบว่าจะเลือกมาจากไหน...ก็ต้องมาชี้แจงนโยบาย โฆษกที่ ๑ คงต้องมาชี้แจงนโยบายว่าจะมีโฆษกที่ ๒ และเหตุผลว่าทำไมต้องมี การเลือกโฆษกที่เคยเลือกมาก็ได้เลือกแบบประชาธิปไตย และเมื่อเลือกมาแล้ว ก็ไม่ทราบว่าได้ผลดีหรือไม่ดี แต่ว่าเลือกแบบประชาธิปไตยนี้ บางทีเลือกมาแล้วก็มาทำอาชีพ แล้วก็เลยไม่เป็นโฆษก ก็ถึงต้องขบอกว่าไม่รู้เรื่องว่าเขาเอาโฆษกมาอย่างไร แต่งตั้งมา

อย่างไร จึงต้องขอให้โฆษกที่ ๑ มาชี้แจงว่านโยบายของโฆษกที่ ๑ มีอย่างไรในการที่จะมีโฆษกอีกคนมาแสดงฝีมือ ก็ขอเชิญโฆษกมา (เสียงปรบมือ...) เอ้อ... ความเปลี่ยนแปลงในวงดนตรีก็มีอีกหลาย แต่ว่าจะแสดงทีละอย่าง ๆ แล้วก็เป็นการแสดงฝีมือของนักดนตรีที่โปรดฟังว่ามีฝีมืออย่างไร ไม่ใช่ฝีมือเป่า แต่ฝีมืออย่างอื่นจะมาแสดงผลงานคืออะไร อยากรู้อย่างไรตอนนี้ก็ขออ้อลาไมโครโฟนนี้ไม่ทราบว่าจะคราวที่แล้วพูดไมโครโฟนอันนี้หรือเปล่า ก็สิม สวัสดิ์ (เสียงฮา... ปรบมือ) เวลานี้ก็เป็นเวลาที่จะต้องอ้อลาไมโครโฟนนี้แล้วก็อาจไปใช้ไมโครโฟนทางโน้น ถ้ามีที่ เพราะว่ารู้สึกจะเบียดกันมาก แล้วก็อาจใช้ไมโครโฟนอื่น ถ้าไม่มีที่แล้วก็ไมโครโฟนอันกลางนี้ก็สำหรับคนที่ตัวเล็ก ๆ (เสียงฮา...) แต่ว่าเดี๋ยวนี้ตัวเล็ก ๆ ก็ตัวโตขึ้นมาแล้วนะ (เสียงฮา...) ก็อาจต้องยกไมโครโฟนขึ้นให้เหมาะสมกับขนาด... ก็ขออ้อลา (เสียงปรบมือ...)

กฎสำนักนายกรัฐมนตรี

ฉบับที่ ๗๑ (พ.ศ. ๒๕๒๓)

ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน

พุทธศักราช ๒๕๒๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖ และมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๒๓ นายกรัฐมนตรีออกกฎสำนักนายกรัฐมนตรีไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในส่วนของ ๑ ของกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ออกตามความในมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๒๓ ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๗๐ (พ.ศ. ๒๕๒๒) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๕๒๓ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ส่วนที่ ๑ เครื่องแบบทั่วไป

- ข้อ ๑ เครื่องแบบข้าราชการประจำการทั่วไป ให้มี ๒ ชนิด คือ
- ๑.๑ เครื่องแบบปฏิบัติราชการ มี ๒ ประเภท
    - ก. เครื่องแบบสีทึบ
    - ข. เครื่องแบบสีทึบคอแบน
  - ๑.๒ เครื่องแบบพิธีการ มี ๕ ประเภท
    - ก. เครื่องแบบปกติขาว
    - ข. เครื่องแบบปกติทึบคอตั้ง
    - ค. เครื่องแบบครึ่งยศ
    - ง. เครื่องแบบเต็มยศ
    - จ. เครื่องแบบสโมสร

ข้อ ๒ ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๓ และข้อ ๔

๒.๑ เครื่องแบบปฏิบัติราชการ ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ข้าราชการชายให้ใช้หมวกได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ หมวกทรงหม้อตาลสีทึบ กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัสดุเทียม
หนังสีดำ สายรัดคางหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่
ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีทึบ ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ในบัวกระหนกทำด้วย
โลหะสีทอง สูง ๖.๕ เซนติเมตร

แบบที่ ๒ หมวกแก๊ปทรงอ่อนสีทึบ หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดิ้น
สีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร

ข้าราชการหญิงให้ใช้หมวกได้ ๓ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบหมวกของข้าราชการชาย แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ ๒ หมวกแก๊ปทรงอ่อนพับปีกสีทึบ สายรัดคางสีทองกว้าง ๑
เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีทึบ
หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดิ้นสีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร บนหมอนสีทึบ

แบบที่ ๓ หมวกหนีบสีทึบ ด้านหน้ามีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ขนาด
เล็ก ๒ ดุม ติดซ้อนกัน มีตราครุฑพ่าห์ในบัวกระหนกสูง ๔.๕ เซนติเมตร ติดที่ด้านซ้ายเหนือ
ขอบหมวกห่างจากมุมพับด้านหน้าหมวกประมาณ ๔ เซนติเมตร

การสวมหมวกให้สวมในโอกาสอันควร

(๒) เสื้อ

ข้าราชการชายให้ใช้เสื้อได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ เสื้อคอพับสีประเภทสีทึบก็แขนยาวรัดข้อมือ มีดุมที่ข้อมือข้างละ
๑ ดุม หรือแขนสั้น มีกระเป๋ายับติดที่หน้าอกเสื้อข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเสื้อมีแถบ
อยู่ตรงกลางตามทางดิ่งกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร มีใบปกกระเป๋ารูปมนชายกลางแหลม หรือเป็น
กระเป๋าสีชนิดไม่มีแถบกลางกระเป๋และใบปกกระเป๋เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุมกระเป๋และ
มุมปกกระเป๋เป็นรูปตัดพองาม ที่ปากกระเป๋ทั้งสองข้างติดดุมข้างละหนึ่งดุม สำหรับขัดใบ
ปกกระเป๋ ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีสาคกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ติดดุมตามแนวอกเสื้อ ๕ ดุม
ระยะห่างกันพอสมควรและติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทั้งสองข้าง ที่ไหล่เสื้อ
ประดับอินทหรณูสีเดียวกับเสื้อยาวตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจาก
ไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนปลายขัดดุม
ติดกับตัวเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธี ให้ใช้เสื้อเชิ้ตแขนยาว ผูกผ้าพันคอสีดำ เงื่อนกลาสี สอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อภายใต้คุมเม็ดที่สอง

แบบที่ ๒ เสื้อคอแบะปล่อยเวย แบบคอตั้ง สีประเภทสีทากี แขนสั้น ตัวเสื้อผ่าอกตลอด มีดุมที่อกเสื้อ ๔ ดุม มีกระเป๋ายีบติดภายนอกเป็นกระเป๋าบนและล่างอย่างละ สองกระเป๋า กระเป๋าบนมีใบปกมนชายกลางแหลม มีแถบกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ตรงกึ่งกลาง กระเป๋าทงดิ่ง กระเป๋าล่างเป็นกระเป๋าย่อมมีใบปกรูปตัด ที่ฝักกระเป๋าทงสองกระเป๋าติดดุม ข้างละ ๑ ดุม สำหรับขัดกับใบปกกระเป๋า ที่เอดด้านหลังคาดด้วยผ้าสีเดียวกับเสื้อขนาดกว้าง ๕ เซนติเมตร ชายเสื้อที่ตะเข็บกลางหลังเปิดไว้ถึงฝักคาดเวย ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อ ด้านหน้าทงสองข้าง

ให้ใช้เสื้อแบบที่ ๒ แทนเสื้อแบบที่ ๑ ในโอกาสอันควร

ดุมที่ใช้กับเสื้อทงสองแบบมีลักษณะเป็นรูปกลมแบน ทำด้วยวัสดุสีเดียวกับสีเสื้อ

ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้าย

ข้าราชการหญิง ให้ใช้เสื้อได้ ๔ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบเสื้อของข้าราชการชาย

แบบที่ ๒ เสื้อคอพับสีประเภทสีทากี สีอ่อนกว่ากระโปรงหรือสีเดียวกับกระโปรง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ มีสาคกว้างประมาณ ๒.๕ เซนติเมตร แขนยาวรัดข้อมือ ขอบปลายแขนกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร หรือแขนสั้น เนื้อข้อคอกเล็กน้อยตลบชายกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร เดินคิ้วด้านหน้าเสื้อต่อจากเส้นบ่า มีตะเข็บผ่านกลางอกยาวตลอดตัวทงสองด้าน มีดุม ๕ ดุม ด้านหลังจากเส้นต่อบ่าหลัง มีตะเข็บผ่านตามตัวเสื้อทงสองด้านเช่นเดียวกับด้านหน้า ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทงสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทรรณูสีเดียวกับเสื้อ ยาวตามความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทงสองข้าง จากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนปลายขัดดุมติดกับตัวเสื้อ การสวมสอดชายเสื้อไว้ในขอบกระโปรง

แบบที่ ๓ เสื้อคอพับปล่อยเวย สีประเภทสีทากี สีเดียวกับกระโปรงหรือกางเกง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ ไม่มีสาค ด้านหน้ามีคิ้วตามสาค มีดุม ๔ ดุม แขนยาวหรือแขนสั้น ตลบชายกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร มีคิ้วหน้าหลังเช่นเดียวกับแบบที่ ๒ และมีเส้นแนวตะเข็บเช่นเดียวกับแบบที่ ๒ ทงหน้าหลัง ความยาวของเสื้อให้คลุมสะโพกพองาม ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอเสื้อด้านหน้าทงสองข้าง ที่ไหล่เสื้อประดับอินทรรณูสีเดียวกับเสื้อยาวตาม

ความยาวของบ่าเย็บติดกับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ปลายมน ด้านไหล่กว้าง ๔ เซนติเมตร ด้านคอกว้าง ๓ เซนติเมตร ตอนปลายขัดคุมติดกับตัวเสื้อ

แบบที่ ๔ เสื้อคอแบะปล้อยเอว สีประเภทสีกาก็ สีเดียวกับประโปรงหรือกางเกง ผ่าอกตลอดตัวเสื้อ ไม่มีสลาบ แขนยาวจรดข้อมือหรือแขนสั้นเหนือศอกเล็กน้อย ตลบชายกว้างประมาณ ๕ เซนติเมตร ด้านหน้าเป็นคิ้วตามสลาบ คุม ๓ คุม ต่อด้านหน้าและด้านหลังยาวตามตัว ติดเครื่องหมายสังกัดที่ปกคอแบะทั้งสองข้าง และมีกระเป๋าล่างข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าจาะเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า

คุมที่ใช้กับเสื้อแบบที่ ๒, ๓ และ ๔ เป็นคุมสีน้ำตาลสีเดียวกับสีเสื้อ การสวมเสื้อแบบที่ ๓ และแบบที่ ๔ ให้ปล้อยชายเสื้อทับกระโปรงหรือกางเกง และคาดเข็มขัดตาม (๕) แบบที่ ๒ ทับเอวเสื้อ

ในโอกาสไปงานพิธี ให้ใช้เสื้อแบบที่ ๑ หรือแบบที่ ๒ โดยใช้เสื้อเข็มขัด แขนยาว ผูกผ้าผูกคอสีดำเงื่อนกลาสี สอดชายผ้าผูกคอไว้ภายในเสื้อได้คุมเม็ดที่สอง

ผู้ซึ่งได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

(๓) อินทรรณู ให้ใช้อินทรรณูอ่อน มีเครื่องหมายตำแหน่งบนอินทรรณูดังต่อไปนี้

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี มีแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร ติดทางด้านอินทรรณู ๑ แถบ และแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก ๒ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่น ๆ มีแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร ติดทางด้านอินทรรณู ๑ แถบ และแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก ๑ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร ทั้งนี้ ยกเว้นข้าราชการการเมืองที่มีกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบใช้บังคับโดยเฉพาะ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป มีแถบกว้าง ๓ เซนติเมตร ติดทางด้านอินทรรณู ๑ แถบ และแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ติดเรียงต่อไปอีก ๑ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๕ และระดับ ๖ มีแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ๓ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลมขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๓ และระดับ ๔ มีแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ๒ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๒ มีแถบกว้าง ๑ เซนติเมตร ๑ แถบ ขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๑ มีแถบกว้าง ๕ มิลลิเมตร ๒ แถบ แถบบนขมวดเป็นวงกลม ขนาดวัดเส้นผ่าศูนย์กลางวงใน ๕ มิลลิเมตร

ข้าราชการพลเรือนประเภทอื่น ซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับ แต่รับเงินเดือนตามระดับ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ ให้ใช้เครื่องหมายตำแหน่งตามระดับเงินเดือนที่ได้รับ

สำหรับข้าราชการพลเรือนวิสามัญ เฉพาะแถบที่ขมวดเป็นวงกลมนั้น ให้ขมวดเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส

แถบบดงกล่าวให้ใช้สีเหลืองหรือสีทอง การติดแถบให้ติดตามขวางที่ต้นอินทรี ๒ แถบแรกห่างจากต้นอินทรี ๕ มิลลิเมตร และแถบต่อไปเว้นระยะห่างกัน ๕ มิลลิเมตร

การใช้เครื่องหมายตำแหน่งบนอินทรี ให้ใช้กับเสื้อแบบที่ ๑ สำหรับข้าราชการชาย และแบบที่ ๑ แบบที่ ๒ และแบบที่ ๓ สำหรับข้าราชการหญิง

(๔) กางเกง กระโปรง

ข้าราชการชายให้ใช้กางเกงแบบราชการสีประเภทสีทากี้ ไม่พับปลายขา ข้าราชการหญิงให้ใช้กางเกงหรือกระโปรงสีประเภทสีทากี้ได้ ๕ แบบ

แบบที่ ๑ กางเกงอนุโลมตามแบบข้าราชการชาย

แบบที่ ๒ กางเกงขายาว ขาตรง ไม่มีลวดลาย ขอบกางเกงกว้างประมาณ ๑ นิ้ว มีหรือไม่มีกระเป๋าก็ได้ มีซิปปาด้านหน้าหรือด้านข้าง ไม่พับปลายขา

แบบที่ ๓ กระโปรงยาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ ๔ กระโปรง มีตะเข็บหน้า ๒ ตะเข็บ ตะเข็บหลัง ๒ ตะเข็บ ยาวครึ่งเข้า ปลายบานเล็กน้อย

แบบที่ ๕ กระโปรงกางเกง แบบกางเกงยาวครึ่งเข้า มีตะเข็บหน้า ๒ ตะเข็บ ตะเข็บหลัง ๒ ตะเข็บ มีจีบกระทบด้านหน้าและด้านหลัง

(๕) เข็มขัด

ข้าราชการชาย ให้ใช้เข็มขัดทำด้วยด้ายถักสีทากี้ กว้าง ๓ เซนติเมตร หัวเข็มขัดทำด้วยโลหะสีทองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าทางนอน ปลายมนกว้าง ๓.๕ เซนติเมตร ยาว ๕ เซนติเมตร มีรูปครุฑคูนูนอยู่กึ่งกลางหัวเข็มขัด ไม่มีเข็มสำหรับสอดรู ปลายเข็มขัดหุ้มด้วยโลหะสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร

ข้าราชการหญิง ให้ใช้เข็มขัด ๒ แบบ

แบบที่ ๑ ใช้คาดทับขอบกระโปรง โดยใช้เข็มขัดอนุโลมตามแบบข้าราชการชาย

แบบที่ ๒ ใช้คาดทับเสื้อ โดยใช้เข็มขัดผ้าสีประเภทสีกากีสีเดียวกับสีเสื้อ กว้าง ๒.๕ เซนติเมตร หัวสีเหลี่ยมมุมผ้า

(๖) รองเท้า ถุงเท้า

ข้าราชการชาย ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหรือนุ่มข้อหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ หรือสีน้ำตาล ไม่มีลวดลาย ถุงเท้าสีเดียวกับรองเท้า

ข้าราชการหญิง ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหรือรัดส้นหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ หรือสีน้ำตาลแบบปิดปลายเท้า ไม่มีลวดลายสันสูงไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตร

(๗) เครื่องหมายแสดงสังกัด ให้มีเครื่องหมายแสดงสังกัดทำด้วยโลหะ โปร่งสีทองไม่มีขอบ สูง ๒ เซนติเมตร ติดที่คอเสื้อตอนหน้าทั้งสองข้าง เป็นรูปดังต่อไปนี้

สำนักนายกรัฐมนตรี	รูปตราราชสีห์คชสีห์
	รักษารัฐธรรมนูญ
กระทรวงการคลัง	รูปตราปากชวา युक्कि
กระทรวงการต่างประเทศ	รูปตราบัวแก้ว
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รูปตราพระพิรุณทรงนาค
กระทรวงคมนาคม	รูปตราพระรามทรงรถ
กระทรวงพาณิชย์	รูปตราพระวิสุทกรรม
กระทรวงมหาดไทย	รูปตราราชสีห์
กระทรวงยุติธรรม	รูปตราพระคัลพาลี
กระทรวงวิทยาศาสตร์	รูปตราปรมาณู เพ็ญจักร
เทคโนโลยีและการพลังงาน	รูปดวงอาทิตย์
กระทรวงศึกษาธิการ	รูปตราเสมาธรรมจักร
กระทรวงสาธารณสุข	รูปตราคบเพลิง มีปีกและมีงูพันคบเพลิง
กระทรวงอุตสาหกรรม	รูปตรานารายณ์เกษียรสมุทร
ทบวงมหาวิทยาลัย	รูปตราวชิระ
ราชบัณฑิตยสถาน	รูปตรามหามงกุฎเหนือพระขรรค์และหนังสือ
สำนักพระราชวัง และ	
สำนักราชเลขาธิการ	รูปตรามหามงกุฎและอุณาโลม
สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน	รูปตราคันชั่งประดิษฐ์หน้าพานรัฐธรรมนูญ

สำหรับข้าราชการหญิง ให้ติดเครื่องหมายแสดงสังกัดที่คอแบะของเสื้อ
ตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(๘) ป้ายชื่อและตำแหน่ง

ให้มีป้ายชื่อพื้นสีดำ ขนาดกว้างไม่เกิน ๒.๕ เซนติเมตร ยาวไม่เกิน ๗.๕ เซนติเมตร แสดงชื่อตัว ชื่อสกุล และชื่อตำแหน่งในการบริหารงานหรือชื่อตำแหน่งในสายงานตามที่องค์การกลางบริหารงานบุคคลกำหนด ประดับที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนขวา

๒.๒ เครื่องแบบพิธีการ

ก. เครื่องแบบปกติขาว ประกอบด้วย

(๑) หมวก

ข้าราชการชายให้ใช้หมวกทรงหม้อตาลสีขาว กะบังหน้าทำด้วยหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ สายรัดคางสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินสีทองสูง ๕ เซนติเมตร บนหมอนสักหลาดสีขาว

ข้าราชการหญิง ให้ใช้หมวกได้ ๒ แบบ

แบบที่ ๑ อนุโลมตามแบบหมวกของข้าราชการชาย แต่เป็นทรงอ่อน

แบบที่ ๒ หมวกแก๊ปทรงอ่อนพับปีกสีขาว สายรัดคางสีทองมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้างหมวกข้างละ ๑ ดุม ผ้าพันหมวกสีขาว ที่หน้าหมวกติดตราครุฑพ่าห์ปักดินสีทองสูง ๔.๕ เซนติเมตร บนหมอนสักหลาดสีขาว

การสวมหมวกให้สวมในโอกาสอันควร

(๒) เสื้อ

ข้าราชการชาย ให้ใช้เสื้อแบบราชการสีขาว ใช้ดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ ๕ ดุม ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเหนือกระเป๋าบนซ้ายด้วย

ข้าราชการหญิง ให้ใช้เสื้อนอกคอเบาะสีขาวแบบคอแหลมหรือคอป้าน แขนยาวถึงข้อมือ มีตะเข็บหลัง ๔ ตะเข็บ ที่แนวสาคอกมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕ เซนติเมตร ๓ ดุม สำหรับแบบเสื้อคอแหลม และ ๕ ดุม สำหรับแบบเสื้อคอป้าน มีกระเป๋าล่างข้างละ ๑ กระเป๋า เป็นกระเป๋าเจาะเฉียงเล็กน้อย ไม่มีใบปกกระเป๋า และให้ใช้เสื้อคอพับแขนยาวสีขาวผูกผ้าพันคอสีดำเงือกกลาสี ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้ประดับแพรแถบเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่อกเสื้อเบื้องซ้ายด้วย

(๓) อินทธนู ให้มีอินทธนูแข่งกว้าง ๔ เซนติเมตร ยาวตามความยาวของป่า พื้นสักหลาดสีดำ ติดทับเสื้อเหนือบ่าทั้งสองข้างจากไหล่ไปคอ ด้านคอปลายมนติดดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็ก อินทธนูมีลายดังนี้

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งรัฐมนตรี - ปักดินสีทองลายช่อชัยพฤกษ์เต็มแผ่นอินทรี

ข้าราชการการเมืองตำแหน่งอื่น ๆ มีแถบสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบ และปักดินสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทรี ทั้งนี้ ยกเว้นข้าราชการการเมืองที่มีกฎหมายว่าด้วยเครื่องแบบใช้บังคับโดยเฉพาะ

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งตั้งแต่ระดับ ๗ ขึ้นไป มีแถบสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบ และปักดินสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ยาวตลอดส่วนกลางของอินทรี

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๕ และระดับ ๖ มีแถบสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร เป็นขอบ และปักดินสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ มีดอก ๓ ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทรี ไม่เกิน ๓ ใน ๔ ส่วนของอินทรี

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๓ และระดับ ๔ มีแถบสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร เป็นขอบ และปักดินสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ มีดอก ๒ ดอก เรียงตามส่วนยาวของอินทรี ไม่เกินครึ่งหนึ่งของอินทรี

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๒ มีแถบสีทองกว้าง ๑ เซนติเมตร เป็นขอบ และปักดินสีทองลายช่อชัยพฤกษ์ มีดอก ๑ ดอก ไม่เกิน ๑ ใน ๔ ส่วนของอินทรี

ข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งระดับ ๑ มีแถบสีทองกว้าง ๕ มิลลิเมตร เป็นขอบ

สำหรับข้าราชการพลเรือนประเภทอื่น ซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับ แต่รับเงินเดือนตามระดับ ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๔ ให้ใช้อินทรีตามระดับเงินเดือนที่ได้รับ

(๔) กางเกง กระโปรง

ข้าราชการชาย ให้ใช้กางเกงแบบราชการสีขาวขาว ไม่พับปลายขา

ข้าราชการหญิง ให้ใช้กระโปรงสีขาว ตีเกล็ดด้านหน้า ๒ เกล็ด และด้านหลัง ๒ เกล็ด ยาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอแหลม หรือกระโปรงสีขาว ยาวปิดเข้า ปลายบานเล็กน้อย ใช้กับแบบเสื้อคอบ้าน

(๕) รองเท้า ถุงเท้า

ข้าราชการชาย ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ ชนิดผูก
ถุงเท้าสีดำ

ข้าราชการหญิง ให้ใช้รองเท้านุ่มสันหนังหรือวัสดุเทียมหนังสีดำ แบบปิด
ปลายเท้า ไม่มีลวดลาย สันสูงไม่เกิน ๑๐ เซนติเมตร ถุงเท้ายาวสีเนื้อ

ข. เครื่องแบบปกติกาฬคือตั้ง ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่สีของหมวก ผ้าพันหมวก หมอนสักหลาดสำหรับปักครุฑพ่าห์ เสื้อ และกางเกงหรือกระโปรง เป็นสีประเภทสีกาฬ

ค. เครื่องแบบครึ่งยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบปกติขาว เว้นแต่กางเกงหรือกระโปรงให้ใช้ผ้าสักหลาดหรือเสิร์จสีด้า ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ง. เครื่องแบบเต็มยศ ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบครึ่งยศสวมสายสะพาย

จ. เครื่องแบบสโมสร เครื่องแบบสโมสรสำหรับข้าราชการชาย มี ๓ แบบคือ

(๑) เครื่องแบบสโมสร ก. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบเต็มยศ

(๒) เครื่องแบบสโมสร ข. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ก. เว้นแต่

เสื้อ ให้ใช้เสื้อสโมสรสีขาว ทำด้วยผ้าสักหลาดหรือเสิร์จ เปิดอกปาดเอว มีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดเล็กติดที่ข้อมือข้างละ ๓ ดุม ที่ระหว่างอกกับเอวข้างละ ๓ ดุม และที่บรรจบเส้อมีดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ขนาดใหญ่ข้างละ ๑ ดุม ดุมคู่นี้มีสายสร้อยสีทองร้อยติดกัน ประกอบด้วยเสื้อกั๊กสีขาว ดุมโลหะสีทองตราครุฑพ่าห์ ๓ ดุม และเสื้อเชิ้ตสีขาวออกแข็งข้อมือแข็ง คอเชิ้ตชั้นเดียวแบบปักผีเสื้อ ผูกผ้าผูกคอสีดำ เงื่อนหูกระต่าย

เครื่องหมายสังกัด ให้ติดที่คอแบะของเสื้อตอนบนทั้งสองข้างเหนือแนวเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ในฤดูร้อน ให้ใช้กางเกงสีขาวแทนกางเกงสีดำได้

(๓) เครื่องแบบสโมสร ค. ลักษณะและส่วนประกอบเช่นเดียวกับเครื่องแบบสโมสร ข. เว้นแต่เสื้อเชิ้ตอกแข็งให้ใช้เสื้อเชิ้ตอกอ่อนสีขาว และเสื้อกั๊กให้ใช้แพรแถบสีเดียวกับกางเกงรัดเอวแทน แพรแถบนี้ส่วนกลางด้านหน้ากว้าง ๑๒ เซนติเมตร ปลายทั้งสองข้างเรียวกว้าง ๑๑ เซนติเมตร ที่ปลายมีขอเกี่ยวติดกันในขณะคาดทางด้านหลัง

สำหรับข้าราชการหญิง ให้แต่งตามสมัยนิยม

ข้อ ๓ ข้าราชการสังกัดสำนักพระราชวังและสำนักราชเลขาธิการ ให้ใช้เครื่องแบบเหมือนข้าราชการประเภทอื่น ๆ เว้นแต่อินทราภรณ์ของเครื่องแบบปกติเครื่องแบบครึ่งยศ เครื่องแบบสโมสร ให้เพิ่มเส้นลวดสีทองติดที่ขอบริมแถบทองด้านนอก

สำหรับข้าราชการผู้ใดที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ขนาดเล็กหลวง

- (๒) ตำรวจหลวงรักษาพระองค์
- (๓) เจ้าพนักงานพระราชพิธี
- (๔) พนักงานรถยนต์หลวง เรือยนต์หลวง

ให้แต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายตามจารีตประเพณี อันเคยมีมาในราชสำนักแต่กาลก่อน
ได้ในโอกาสที่สำนักพระราชวังมีคำสั่งให้แต่ง

การแต่งกายตามประเพณีดังกล่าว ให้ประดับแพรแถบหรือเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานตามหมายกำหนดการ

ข้อ ๔ ข้าราชการนอกประจำการ ให้ใช้เครื่องแบบเหมือนข้าราชการประจำการ เว้นแต่เครื่องหมายสังกัดให้ติดที่อกเสื้อเบื้องขวา

ข้อ ๕ ภายใต้บังคับ (๓) ของ ก. ของ ๒.๒ ในข้อ ๒ ข้าราชการวิสามัญและข้าราชการประเภทอื่นซึ่งไม่ได้กำหนดตำแหน่งออกเป็นระดับตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ให้ใช้เครื่องแบบตามกฎหมายนี้ แต่ข้าราชการคนใดควรแต่งระดับใด ให้เป็นไปตามระเบียบซึ่งสำนักนายกรัฐมนตรีเทียบไว้”

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกบัญญัติอักษรย่อชื่อจังหวัดท้ายกฎสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับที่ ๖๓ (พ.ศ. ๒๕๑๔) ออกตามความในพระราชบัญญัติเครื่องแบบข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๗๘ และให้ใช้บัญญัติอักษรย่อชื่อจังหวัดท้ายกฎสำนักนายกรัฐมนตรีนี้แทน

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๓

พลเอก ป. ตีนสุตานนท์

นายกรัฐมนตรี

ภาษา อังกฤษ...

» ฉบับราชการ «

เขียนตัวเลขในภาษาอังกฤษ

ภาพ

เมื่อนึกถึงหลักเกณฑ์ของการเขียนตัวเลขในภาษาอังกฤษแล้ว คนส่วนมากมักจะเกิดความสับสนว่าเมื่อไรจะเขียนเป็นตัวเลข (*figure*) และเมื่อไรจึงจะเขียนเป็นตัวอักษร (*word*) ซึ่งกฎเกณฑ์ส่วนใหญ่ที่กำหนดให้ใช้เขียนเป็นตัวเลขเพื่อที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายกว่าการอ่านจำนวนที่เขียนออกมาเป็นตัวอักษร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์ หรือสถิติตัวเลขต่าง ๆ อย่างไรก็ตามในบางครั้งก็จำเป็นต้องเขียนออกมาเป็นตัวอักษรเหมือนกัน

หลักการใช้ตัวเลขสรุปได้ดังนี้

จำนวนที่เขียนเป็นตัวเลข (*Numbers expressed in figures*)

๑. จำนวนทั่วไปที่มากกว่า ๑๐ และไม่ได้เป็นคำขึ้นต้นของประโยค

เช่น 50 ballots 24 hours about 40 men

10 guns nearly 10 miles 10 times as large

๒. กลุ่มของจำนวนตั้งแต่ ๒ จำนวนขึ้นไปที่เกี่ยวข้องกับจำนวนที่มากกว่า ๑๐ และต้องให้สอดคล้องกับรูปประโยคนั้น ๆ ด้วย

เช่น Each of 15 major commodities (9 metal and 6 nonmetal) was in supply.

That man has 3 suits, 2 pairs of shoes, and 12 pairs of socks.

There is three 6-room houses for rent.

๓. การวัด (*measurement*) เวลา (*time*) หรือ เงิน (*money*) ซึ่งเป็นเรื่องที่จะเห็นได้บ่อย ๆ ในชีวิตประจำวันของเรา และสามารถแบ่งออกเป็นดังนี้

๓.๑ อายุ (*Age*)

เช่น *6 years old*

a 3-year-old boy

52 years 10 months

6 days

๓.๒ เวลา (*Clock time*)

เช่น *4:30 p.m.*

10 o'clock หรือ *10 p.m.*

๓.๓ วันที่ (*Dates*)

เช่น *April 13, 1988* (จะไม่เขียนเป็น *April 13rd 1988*)

March 6 to April 15, 1935 (จะไม่เขียนเป็น *March 6, 1935 to April 15, 1935*)

4th of July (แต่ถ้าหมายถึงวันชาติของสหรัฐอเมริกาจะต้องเขียนเป็น

Fourth of July)

*ในภาษาของทางทหารจะเขียนวันที่ เดือน แล้วตามด้วยปี เช่นเดียวกับภาษาไทย เช่น *13 April 1988*

เมื่อต้องการพูดถึงช่วงปีงบประมาณ ปีที่ต่อเนื่องหรือช่วงระยะเวลาที่ติดต่อกันตั้งแต่ ๒ ปีขึ้นไป เราจะเขียนดังนี้

The Sixth National Social and Economic Development Plan is between 1987-91.

แต่ถ้ามีคำว่า "to" มาคั่นระหว่างปี ก็จะต้องเขียนเป็นปีเต็มดังนี้

The Sixth National Social and Economic Development Plan is between 1987 to 1991.

๓.๔ ทศนิยม (*Decimals*)

ปกติถ้าเป็นเลขที่น้อยกว่า ๑ มักจะเติม ๐ เข้าไปข้างหน้าจุดทศนิยม

เช่น *This silver necklace is 0.9 fine.*

๓.๕ ระดับต่าง (*Degrees*) หมายถึง อุณหภูมิ ตำแหน่งที่ตั้ง ฯลฯ

เช่น *The temperature dropped down to 10°C this morning.*

A circle has 360°C.

๓.๖ ราคาสินค้าในตลาด

เช่น *Treasury bonds sell at 95.*

๓.๗ การใช้ตัวเลขในทางคณิตศาสตร์ (*Mathematical expressions*)

เช่น *multiplied by 3 divided by 6*

๓.๘ การชั่ง ตวง วัด (*Measurement*)

เช่น 7 meters   2,500 horsepower   6 acres
 5 gallons   15 cubic yards   20/20 (vision)

๓.๙ เงิน (Money)

เช่น US\$ 100   2.5 francs หรือ fr 2.5
 £ 2 5s. 6d.   75 cents apiece

๓.๑๐ เปอร์เซ็นต์ (Percentage)

เช่น 12 percent   12.5 percent   0.5 percent   50-50 (ภาษาพูด)

๓.๑๑ สัดส่วน (Proportion)

เช่น 1 to 4 หรือ 1 : 4

๓.๑๒ เวลา (Time)

เช่น 6 hours 8 minutes 20 seconds

5 fiscal year for each plan

๓.๑๓ ส่วนขยายของหน่วยต่าง ๆ (Unit modifiers)

เช่น 5 - day week   8-year-old wine

100-million-baht-loan   1/2-inch pipe

๓.๑๔ คะแนนของกีฬาชนิดต่าง ๆ (Game scores)

เช่น 3 to 2 (football)   1 up (golf)

จำนวนที่เขียนเป็นตัวอักษร (Numbers spelled out)

๑. จำนวนตัวเลขที่เป็นคำขึ้นต้นของประโยค

เช่น *Five hundred and fifty men are employed.*

๒. ปกติเมื่อเขียนจำนวนตัวเลขที่เป็นตัวอักษรแล้ว จะไม่เขียนตัวเลขซ้ำอีก

ยกเว้น เมื่อเป็นเอกสารทางราชการ

เช่น *five (5) baht* หรือ *five baht (5)*

๓. จำนวนที่เป็นเรื่องสำคัญ เช่น คำสั่งของผู้บริหาร, ประกาศของทางราชการ หรือการเขียนที่เป็นทางการ

เช่น *millions for defense but not one cent for tribute*

Fourth of July.

the Thirteen Original States

๔. จำนวนที่มากกว่า ๑,๐๐๐ ถ้าเขียนเป็นตัวอักษรจะต้องเขียนเป็นตัวอักษร

เช่น *one thousand eight hundred and fifty (1,850)*

หรือ *eighteen hundred and fifty* (เป็น *serial number*)

๕. จำนวนที่ต่ำกว่า ๑๐๐ และเป็นคำขยายค่านำหน้าตัวเลขด้วย จะต้องเขียนเป็นตัวอักษร

เช่น *twelve 6-inch guns*   *two ¼-inch boards*

๖. เมื่อไม่ต้องการชี้เฉพาะเจาะจง (*indefinite expressions*)

เช่น *the seventies, the early seventies*

มีข้อสังเกตว่า คำว่า *nearly, about, around* หรือ *approximately* นั้นไม่ถือว่าเป็น *indefinite expressions*

๗. จำนวนที่ต่ำกว่า ๑๐ มักจะเขียนเป็นตัวอักษร

เช่น *six hours*   *five wells*

สำหรับจำนวนมาก ๆ เช่น จำนวนเป็นล้าน ๆ ถ้าเขียนเป็นตัวเลข จะทำให้อ่านลำบากจึงมักจะเขียนเป็นตัวอักษร

เช่น *a million*   *a billion*   หรือ $\frac{1}{2}$ *billion* เป็นต้น

เศษส่วน (*Fractions*)

ไม่ว่าจะเป็นเลขเศษส่วนตัวเดียวโดด ๆ หรือมีคำว่า "*of a*" หรือ "*of an*" ก็จะต้องเขียนเป็นตัวอักษร

เช่น *one-fourth of an inch*

one-half of a farm

จะเห็นได้ว่าตัวเลขที่นิยมใช้กันโดยทั่วไปนั้นจะเป็น *Arabic numerals* มากกว่า *Roman numerals* ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าตัวเลขแบบ *Arabic* นั้นสามารถเขียนและจำได้ง่ายกว่าตัวเลขแบบ *Roman*

บุคลากร

■ กองตรวจสอบและทะเบียนประวัติ

ข้อคิดสำหรับงานการเจ้าหน้าที่

ในยุคปัจจุบัน การพัฒนาประเทศได้ขยายกว้างขวางไปมาก และได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้กันมากขึ้น อันมีผลกระทบต่อการบริหารราชการอยู่บ้าง จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงระบบการบริหารราชการบางอย่างให้เข้ากับทิศทางของการพัฒนาประเทศทั้งด้านนโยบายและประสิทธิภาพ

หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ เป็นส่วนหนึ่งที่ต้องปรับปรุงพัฒนาเพื่อให้เข้ากับทิศทางของการพัฒนาประเทศดังกล่าว และต้องให้เจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับการขยายตัวของหน่วยงานและระบบราชการด้วย คือมิใช่แต่จะทำเฉพาะงานที่เกี่ยวกับการขอกำหนดตำแหน่ง การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง โอนย้าย รวมทั้งการจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการในลักษณะที่ทำไปวันหนึ่ง ๆ โดยไม่มีแผนตามที่เคยปฏิบัติกันมาแต่โบราณนั้นไม่ได้แล้ว จำเป็นต้องมียางด้านอื่น ๆ ที่สามารถส่งเสริมหรือพัฒนาให้ข้าราชการหรือกำลังคนของส่วนราชการนั้น ๆ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สมประโยชน์ของส่วนราชการมากที่สุด ซึ่งก็ย่อมต้องเหนื่อยหน่อยที่จะต้องคิดปรับปรุงงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลให้รัดหน้าทันต่อการพัฒนาประเทศ และการขยายตัวของหน่วยงานและระบบราชการ ทั้งนี้เพราะบุคลากรของหน่วยงานการเจ้าหน้าที่นั้น เป็นตัวจักรสำคัญในการช่วยฝ่ายบริหารของส่วนราชการจัดการเกี่ยวกับงานบุคคล

หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ไม่มีกิจกรรมหรือระบบการพิจารณากลับกรองงานต่าง ๆ ที่ดี มีประสิทธิภาพ และปฏิบัติหน้าที่สมบทบาท ย่อมแสดงให้เห็นถึง ความทันสมัย และ ความมีคุณค่า ของหน่วยงานการเจ้าหน้าที่นั้น ๆ แต่ทั้งนี้ ทั้งนั้น ก็ย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารของส่วนราชการนั้น ๆ ที่เห็นความสำคัญของการเจ้าหน้าที่ และช่วยผลักดันให้การเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ มีความทันสมัย และมีคุณค่า เพื่อช่วยฝ่ายบริหารจัดการเรื่องบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งย่อมมี ผลสะท้อนต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ ของส่วนราชการนั้นด้วย

ในเรื่องนี้ ได้มีหน่วยงานการเจ้าหน้าที่บางแห่งได้ริเริ่มจัดทำกันบ้างแล้ว แต่อีกหลาย ๆ แห่งอาจจะยังมิได้มีการไหวตัวดำเนินการ จึงคิดว่าน่าจะหยิบยกขึ้นมากล่าวไว้ เพื่อให้บุคลากร หรือหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ทั้งหลายลองพิจารณาดูว่า หน่วยงานของท่านทำในเรื่องเหล่านี้ บ้างหรือยัง ถ้าหากยัง ท่านก็อาจจะได้แนวคิดเพื่อนำไปปรับปรุงดำเนินการเพื่อจะได้เป็นหน่วยงาน การเจ้าหน้าที่ที่ทันสมัย และมีคุณค่าอันเป็นประโยชน์แก่ทางราชการต่อไป

ประการแรก คือวิธีการทำงานอย่างมีแผน โดยการจัดทำแผนงานด้านงานบุคคลใน ลักษณะแผนการทำงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งโดยทั่วไปก็ จะมีแผนการทำงานในเรื่องที่เป็นกิจกรรมหลักของงานการเจ้าหน้าที่ เช่น แผนกำลังคน ซึ่งเป็น เรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นมาก เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในการผลิตและใน การทำงานทำให้ความต้องการกำลังคนที่มีฝีมือและมีความสามารถเฉพาะนั้นเปลี่ยนแปลงไป ความรู้ความสามารถของกำลังคนมีความจำเป็นมากขึ้น จึงต้องมีการวางแผนเพื่อให้ได้มาซึ่ง กำลังคนที่มีความสามารถทั้งโดยการสรรหา และโดยการพัฒนาคนที่มีอยู่แล้ว นอกจากนี้อาจมี การวางแผนด้านอัตรากำลัง และระบบงานประจำปี หรือแผนอัตรากำลัง ๓ ปี แผนการทำงาน ด้านการสรรหา บรรจุ แต่งตั้ง หมุนเวียนสับเปลี่ยนข้าราชการประจำปี หรือแผนพัฒนาข้าราชการ ประจำปี เป็นต้น ซึ่งแผนบางแผนอาจมีการกำหนดโครงการย่อย ๆ ไว้อย่างชัดเจนเพื่อการปฏิบัติ ด้วยก็ได้ การทำงานอย่างมีแผนนี้จะช่วยให้การดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นไปอย่างมี ระบบและมีประสิทธิภาพ

ประการที่สอง ในการปฏิบัติงานด้านการจัดการบุคคลนั้น มีกระบวนการหลายขั้นตอน และเป็นการกระบวนการที่ควรมีการปฏิบัติทุกขั้นตอน แต่บางหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ยังดำเนินการ ไม่ครบ เพราะอาจไม่สนใจที่จะดำเนินการบางขั้นตอน จึงทำให้การปฏิบัติงานด้านงานบุคคลนั้น ๆ ยังไม่ทันสมัย และมีคุณค่าเท่าที่ควร โดยที่จริงแล้วจะต้องพยายามจัดให้มีกระบวนการทำงานที่ ครบขั้นตอนการบริหารงานบุคคลเท่าที่จะทำได้ เช่น

- การจัดองค์กรของหน่วยงานและการแบ่งส่วนราชการ

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อหน่วยงาน เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมาย หรือนโยบายในการบริหาร เป็นต้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีผลต่อการใช้งำำลังคนของหน่วยงาน จึงจำเป็นต้องศึกษาความเคลื่อนไหวบางเรื่องเพื่อว่าเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นจะได้ปรับตัวได้ทัน ซึ่งเรื่องนี้แต่ละส่วนราชการมักจะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นการภายในอยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการพัฒนาประเทศและการขยายตัวของหน่วยงาน หรือบางครั้ง อาจมีการปรับปรุงส่วนราชการเป็นทางการ ซึ่งการเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบจะต้องเข้าใจและสามารถช่วยหน่วยงานต่าง ๆ ในส่วนราชการนั้น วิเคราะห์ และจัดการได้อย่างเหมาะสม โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งงานภายใน หรือหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดโครงสร้างการแบ่งงานไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ได้ และหน่วยงานการเจ้าหน้าที่จะต้องสามารถวิเคราะห์ กลั่นกรอง เสนอแนะฝ่ายบริหารเพื่อการตัดสินใจได้ โดยมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ก่อนที่จะมีการขอปรับปรุงเรื่องดังกล่าวไปยังสำนักงาน ก.พ.

- การกำหนดตำแหน่งและอัตราค่าจ้าง ก็เช่นเดียวกัน หน่วยงานการเจ้าหน้าที่จะต้องเข้าใจงานของทุกหน่วย และสามารถวิเคราะห์ เสนอแนะได้ว่า หน่วยงานใด จำเป็นต้องใช้ตำแหน่งสายงานใด ระดับใด จำนวนเท่าใด จึงจะเหมาะสมกับงานนั้น ๆ โดยมีการจัดทำมาตรฐานงานสำหรับการกำหนดจำนวนตำแหน่ง หรือกำหนดหลักเกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อกำหนดระดับตำแหน่ง พร้อมทั้งชี้แจงให้หน่วยงานต่าง ๆ ในส่วนราชการนั้น ๆ เข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้ มิใช่ปล่อยให้แต่ละหน่วยงาน ขอกำหนดตำแหน่งเองตามใจชอบ โดยไม่มีการวิเคราะห์หรือให้ความเห็นใด ๆ เสนอฝ่ายบริหารอย่างที่มีมักจะปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน

- การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การโอนย้าย การสับเปลี่ยนหมุนเวียนข้าราชการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทุกหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติอยู่แล้ว แต่อยู่ที่ว่าปฏิบัติอย่างไร จึงจะไม่ทำให้ข้าราชการเสียประโยชน์ และตั้งอยู่ในระบบคุณธรรม ไม่ล่าช้าโดยไม่จำเป็น และได้คนที่มีความรู้ความสามารถจริง ๆ มาปฏิบัติราชการ ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีระบบการพิจารณากลั่นกรองงานต่าง ๆ ที่ดีและมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดกิจกรรมหรือแนวทางปฏิบัติที่เป็นเครื่องมือหรือมาตรฐานในการพิจารณากลั่นกรองอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอรวมทั้งกำหนดไว้เป็นหลักฐานลายลักษณ์อักษรตลอดจนสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติได้จริงเพื่อรักษามาตรฐานและเป็นที่ยอมรับจากฝ่ายบริหารของส่วนราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการสับเปลี่ยนหมุนเวียนข้าราชการ จำเป็นต้องมีการวางแผนกิจกรรมเรื่องนี้เป็นประจำทุกปี

เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรอบคอบ และมีระบบ โดยหน่วยงานการเจ้าหน้าที่จะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล หลักเกณฑ์และข้อพิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสมในการดำเนินการ เสนอต่อฝ่ายบริหาร เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยตัดสินใจ มิใช่รอให้ฝ่ายบริหารสั่งจึงจะทำ

- การลาศึกษาของข้าราชการ จำเป็นต้องมีการศึกษาว่าส่วนราชการนั้น ๆ มีความต้องการกำลังคนด้านใด ระดับใด ในหน่วยงานใด จำนวนเท่าใด โดยมีการวางแผนว่าปีหนึ่ง ๆ ควรให้ข้าราชการลาศึกษาในสาขาที่ต้องการได้จำนวนเท่าใด เพื่อจะได้มีคนทำงานเพียงพอกับงาน โดยไม่ขาดกำลังคนเกินความจำเป็น

- การฝึกอบรมพัฒนาข้าราชการ เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับยุคปัจจุบัน เนื่องจากโครงสร้างของหน่วยงานต่าง ๆ มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น ลักษณะงานบางอย่างยากขึ้น จำเป็นต้องใช้เวลามากขึ้นในการอบรมและพัฒนาให้รู้งาน การที่จะอบรมพัฒนาข้าราชการให้ได้ประโยชน์อย่างจริงจัง จำเป็นต้องทราบความต้องการในการฝึกอบรมด้านต่าง ๆ โดยการพยากรณ์กำลังคนที่ต้องการไว้ล่วงหน้า เพื่อที่จะได้วางแผนและดำเนินการพัฒนาคนด้านใด ระดับใด อย่างไรในแต่ละปีได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับความจำเป็นอย่างแท้จริงและสมประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีการวางแผนการใช้กำลังคนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยพยายามปรับปรุง แก้ไขปัญหา การใช้กำลังคนที่ไม่เหมาะสมไปพร้อมกันด้วย โดยการสร้างเครื่องมือในการควบคุมการใช้กำลังคนให้เหมาะสมด้วย เช่น การสร้างมาตรฐานการทำงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เป็นต้น

- การจัดระบบข้อมูลบุคคลที่ถูกต้องทันสมัยและมีคุณภาพ ซึ่งมีใช้แต่เพียงจัดทำทะเบียนประวัติข้าราชการ (ก.พ.๗) หรือแฟ้มประวัติข้าราชการเท่านั้น จะต้องมีการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนกำลังคนด้วย โดยข้อมูลนั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย สมบูรณ์ และเชื่อถือได้

ปัจจุบันส่วนราชการต่าง ๆ มักจะมีเครื่องคอมพิวเตอร์ช่วยในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติข้าราชการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนตำแหน่ง ระดับตำแหน่งและสายงานทั้งหมดของส่วนราชการ ซึ่งจะสามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับตำแหน่งและกำลังคนได้อย่างมีประสิทธิภาพรวดเร็ว และเป็นประโยชน์สำหรับการบริหารและการวางแผนในเรื่องดังกล่าวได้อย่างดีเยี่ยม ทั้งนี้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการวางแผนในการเก็บข้อมูล และนำข้อมูลมาใช้ ซึ่งย่อมแสดงให้เห็นถึงความทันสมัย ของหน่วยงานการเจ้าหน้าที่นั้น ๆ

- การพิจารณาบำเหน็จความชอบ เป็นเรื่องที่หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ต้องมีการปรับปรุงรูปแบบในการพิจารณาความดีความชอบ หรือมีการสร้างเกณฑ์การพิจารณาความดีความชอบ ให้ทุกหน่วยงานในส่วนราชการนั้น ๆ ได้ใช้เป็นแนวในการพิจารณาอย่างเดียวกันอย่างเป็นระบบ

โดยอาจนำเอาหลักเกณฑ์การประเมินผลงานความเหมาะสม และความสามารถในการทำงาน ของบุคคลมาปรับเข้ากับข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล และผลงานปฏิบัติที่ผ่านมา รวบรวมเป็นข้อเสนอแนะเพื่อการพิจารณาตัดสินใจของฝ่ายบริหาร โดยมีหลักเกณฑ์หรือแนวการพิจารณาประกอบด้วย

- การจัดสวัสดิการ พนักงานสัมพันธ์ และการสหนาการ เป็นงานที่จำเป็นด้านหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคน ซึ่งเป็นงานที่ให้บริการ และสร้างความเข้าใจในหมู่ข้าราชการอันเป็นการช่วยลดความตึงเครียด ลดความไม่เข้าใจ การขัดข้องโต้แย้ง และช่วยลดช่องว่างต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในหน่วยงานได้ และยังช่วยดึงดูดข้าราชการให้รักที่จะอยู่ปฏิบัติงานตลอดไปด้วย โดยดำเนินการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้แก่ข้าราชการ เช่น จัดให้มีการตรวจสุขภาพข้าราชการเป็นประจำทุกปี จัดให้มีร้านค้าสวัสดิการ หรือจัดบริการด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นแก่ข้าราชการ กำหนดโครงการเจ้าหน้าที่สัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างข้าราชการในหน่วยงาน การจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ภายใน การจัดกิจกรรมส่วนรวม การจัดแข่งขันกีฬาภายในหน่วยงาน หรือการจัดทัศนศึกษาตามที่ต่าง ๆ บางโอกาสเท่าที่จะทำได้

- การวิจัยงานบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งสำหรับงานการเจ้าหน้าที่ เป็นบทบาทพิเศษประการหนึ่งที่จะต้องมีการดำเนินการในเรื่องนี้ เพราะผลการวิจัยนั้น จะช่วยบ่งชี้ให้ทราบถึงสภาพปัญหา ข้อขัดข้องในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการบุคคลอันเป็นประโยชน์สำหรับการหาทางแก้ไข ปรับปรุง การจัดการบุคคล ณ จุดปัญหานั้น ๆ ให้เหมาะสมรัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อสนองตอบความเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาด้านการจัดการบุคคล

- การเสริมสร้างวินัยข้าราชการ เป็นงานที่มีความสำคัญงานหนึ่ง ซึ่งมีรูปแบบในการดำเนินการได้หลายอย่าง ควรมีการวางแผนรณรงค์และส่งเสริมประจำปี ว่าในแต่ละปีจะรณรงค์หรือส่งเสริมในเรื่องใด อย่างไร โดยกำหนดโครงการที่สามารถนำมาปฏิบัติได้ เพื่อป้องกันมิให้ข้าราชการทำผิดวินัย หรือลดจำนวนข้าราชการที่ทำผิดวินัยให้น้อยลงเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เพราะการทำผิดวินัยของข้าราชการนั้น มีหลายกรณีที่ข้าราชการทำผิดเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์

สำหรับขั้นตอนกระบวนการต่าง ๆ ดังได้กล่าวมาแล้วนั้น มีหน่วยงานการเจ้าหน้าที่อีกหลายหน่วย ที่ยังมิได้มีการปฏิบัติหรือดำเนินการบางขั้นตอน ซึ่งอาจเป็นเพราะละเลยไม่สนใจหรือกำลังคนไม่พอ เช่น งานด้านการวางแผนกำลังคน งานด้านพนักงานสัมพันธ์ งานด้านการวิจัยงานบุคคล หรืองานเสริมสร้างวินัยข้าราชการ เป็นต้น และแม้การดำเนินการบางขั้นตอนที่ปฏิบัติอยู่ก็ยังมีได้มีการดำเนินการอย่างสมบูรณ์แบบและทันสมัย จึงเป็นเรื่องที่น่าคิด และอยากเห็นหน่วยงานการเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ เป็นหน่วยงานที่ทันสมัยและมีคุณค่าดังได้กล่าวมาแล้ว

การที่เขียนบทความนี้ขึ้นมา ก็เพราะต้องการที่จะผลักดันให้หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่าง ๆ มีการทำงานครบทุกขั้นตอนและกระบวนการ และอยากกระตุ้นให้หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ทำงานอย่างมีแผน ต้องการเร่งรัดให้หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ให้มีการพัฒนาองค์การ และให้บริการแก่ข้าราชการในรูปแบบต่าง ๆ และอยากจะสนับสนุนให้หน่วยงานการเจ้าหน้าที่มีระบบข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งเพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานการเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างสมบทบาทในฐานะพิทักษ์ระบบคุณธรรมและความถูกต้อง เพื่อช่วยให้การจัดการงานบุคคลของส่วนราชการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพทันสมัยและก้าวหน้าทันการพัฒนาขยายตัวของส่วนราชการอย่างแท้จริง ●

บริษัท ประชาชน จำกัด

แผนกการพิมพ์

๓๕ ซอยพิพัฒน์ ถนนสีลม กรุงเทพฯ โทร. ๒๓๔-๒๐๖๒, ๒๓๔-๐๓๘๔, ๒๓๔-๒๘๖๐

รับผลิตสิ่งพิมพ์คุณภาพดีทุกประเภท ด้วยระบบออฟเซ็ท

ดำเนินงานเองทุกขั้นตอน ทำแบบ ถ่ายฟิล์ม ทำเพลท จนถึงพิมพ์

รวดเร็ว ทันเวลา ราคาเยา

รับเรียงตัวด้วยระบบคอมพิวเตอร์ ไทย-อังกฤษ สูตรคำนวณ และสูตรเคมี

มีหนังสือกายบริหารและบริหารจิตแจกฟรี ขอได้ที่ บริษัท ประชาชน จำกัด

